

Erdélyi Magyar Adatbank

Partiumi és Bánsági Múemlékvédő és Emlékhely Társaság

Emődi János – Wilhelm Sándor – Sándor Mária

A MARGITTAI FAZEKASSÁG

Adatok egy nagy múltú
fazekasközpont
történetéhez

Partiumi füzetek

76

Emődi János - Wilhelm Sándor - Sándor Mária
A MARGITTAI FAZEKASSÁG
Adatok egy nagy múltú fazekasközpont történetéhez

Emódi János - Wilhelm Sándor - Sándor Mária

A MARGITTAI FAZEKASSÁG

Adatok egy nagy múltú fazekasközpont
történetéhez

Partiumi és Bánsági Műemlékvédő és Emlékhely Társaság

Varadinum Script Kiadó
Nagyvárad, 2013

A sorozatot szerkeszti:
DUKRÉT GÉZA

Szöveggondozás:
MIHÁLKA MAGDOLNA

Fényképezte:
BOGYA PÁL
WILHELM SÁNDOR

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
EMÓDI, JÁNOS

A margittai fazekasság: adatok egy nagy múltú fazekasközpont
történetéhez / Emódi János, Wilhelm Sándor, Sándor Mária. – Oradea:
Varadinum Script, 2013

Bibliogr.

ISBN 978-606-8307-45-9

I. Wilhelm, Sándor

II. Sándor, Mária

666.64(498-35 Bihar)

Készült

Megyei Tanács

a Bihar Megyei Tanács,
az RMDSZ Bihar Megyei Szervezete
és a Nagyváradi Evangélikus-Lutheránus Egyházközség
támogatásával.

Készült a nagyváradi LITERA PRINT nyomdában.

Tel.: 0732-115.445; e-mail: literaprint@gmail.com

EMŐDI JÁNOS

A MARGITTAI FAZEKASSÁG
TÖRTÉNETE

A régészeti emlékek tükrében

Mivel a magángyűjteményekben még fellelhető, szinte mindegyik margittai kerámiaedény aránylag új keletű – többnyire a 20. század első feléből –, megpróbáltunk itt is keresni egy fazekas-selejtgödrot, akárcsak korábban, Mezőtelegd esetében. A margittai Fazekas utca 38. számú ház udvarának végén, kb. 50 cm mélységben sikerült észrevennünk egy nagyobb méretű edény-égető kemence alját. A kemence átmérője három méter volt, a vízszintes agyag talpa 25 cm mélységig paticszerűen vörösre volt átégve. Közvetlenül ennek felszínéről néhány jellegzetes kerámiatöredéket gyűjtöttünk össze. Mindössze egy méterre a kemence északi oldalától mélyült a fazekas selejtgödre, ahová az égetéskor meghibásodott edényeket dobták be. A gödör felett ma kerítés húzódik, kettéosztva azt.¹ A gödör délnyugati végét modern személgödör metszette, a bolygatatlanul maradt felületének is csak felét tárhattuk fel. Szabálytalan formája és egyenetlen fenékmélysége azt sugallja, hogy egy-két alkalommal újabb égetések után, kibővítették azt. A gödör minden feltárt részén

---

¹ Hálásan köszönjük a ház tulajdonosának, dr. Szabó Bélának a kutatáshoz és a leletek összegyűjtéséhez adott engedélyét, úgyszintén a szomszédos But családnak az általuk nyújtott szívélyes segítséget.

azonos kerámiatípusok töredékeit találtuk. Észrevehető volt, hogy a meghibásodott edényeket azért, hogy minél több férjen el a gödörben, ott jól megtaposták, így kevés kivétellel csak 2-5 centiméteres nagyságú apró töredékeket tudtunk összegyűjteni. Ezek ugyanolyan kivitelűek, színűek és díszítésűek voltak, mint a kemence padlójáról felszedett darabkák, elsősorban vékony, 2,5-4 mm falvastagságú edények darabjai.

Fazekasgödrünk mestere leginkább nem túl nagyméretű fazekakat és tejesköcsögeket készített, de nem mondhatjuk, hogy ezekre a termékekre „szakosodott” volt, mert ezeken kívül kisebb számban ugyan, de szilkét, kacsasütőt, lábas serpenyőt, széles szájú kantát, rostélyos korsót, butykoskorsót, tálat, tányért, tálkát, poharat és fedőt is találtunk. A nagyobb méretű edényeknek, így vizeskorsóknak, lábasoknak csak a szája, füle, fogantyúja, lába került elő, ezeknek a többi része nagyobbára hiányzott, valószínűleg felhasználták valamire, betapasztották valahová őket.

A kerámia finom pasztájú, egyenletesen átégett, felületén színfoltok nélkül, az edények legnagyobb része drapp, egészen világos barna, ritkán szürke. A kevés vörös színűre sikerült darab az elégtelen égetés eredménye. Az edények zöme az első égetéskor került a selejtgödörbe, így máz nélküliek. Az igen kevés számú, már a második égetés után kiselejtezett edényeknek is csak a belseje mázazott, sötétbarnára (25 töredék), vörösesbarnára (5 töredék) vagy sötét mustárzöld színűre (7 töredék). Egy esetben a barna színre a szájperem belsején egy egy centiméter széles zöld sávot húztak, egy másikon a világoszöld alapszín a perem külső oldalát is fedi.

A legtöbb edénytípuson van egy vagy két fül. Ezek mindig szalagfülek, s legtöbbször a szájperem alól indulnak a derékig, döntő többségükben a közepükön hosszában hornyoltak. Két tálnak az alsó részén kisméretű lapos füle volt, ahová spárgát fűztek be, falra függesztés céljából.

Az edényeken szinte mindig látható valamilyen díszítés. A használt motívumok aránylag egyszerűek és kizárólag geometrikusak. A mintákat mindig ugyanolyan vörös-barna (vas-

oxid) festékekkel készítették. Ez alól kivételt a fehér földfestékekkel készült zsinórminták és a fehér sávok képezték. A zsinórmintát ritkán, főleg a szürke pasztájú és színű töredékeken, vörös-barna színnel is készítették.

A vízszintes vékony vonalak, vonalregiszterek felfestése nem mindig sikerült hibátlanra, a vonalak közötti távolság nem volt egyforma, vastagságuk sokszor ingadozott, néha hozzáértek, sőt összeolvadtak a szomszéd vonallal, máshol megszakadtak. Egy ritka, a többihez képest mondhatni bravúros kivitelezésű darabot is találtunk, egy tál töredéken egy öt millimétert alig kitevő sávban öt párhuzamos, félmilliméteres vastagságú csíkot húzott a fazekasunk, tökéletes kivitelezéssel (46. kép).

Fazekak és tejeskőcsögök. Mivel közöttük számos átmeneti forma található, s a díszítésük is azonos, együtt tárgyaljuk őket. Mindkettejük szájeremének külső oldalán legtöbbször három felkörös tag fut körbe, ritkábban két vagy csak egy tag és egy sekély horony (1-19. kép). A fazekak szájátmérője 15-20 cm, a kőcsögöké 10 cm.²

Díszítésük:

- barna, vörös-barna színű, 1-4 mm széles, vízszintes csíkokból vagy spirálban felvitt csíkból álló regiszterek futnak körbe, különböző magasságokban;
- 8-16 mm széles, fehér színű, körbefutó vízszintes sávok;
- 2-4 mm széles, kisebb-nagyobb amplitúdójú hullámos, barna, vörös-barna vagy fehér sávok;
- az ún. zsinórozásos minta,³ melynek színe fehér, nagyon ritkán vörös-barna;
- néhány vízszintes csík, hullámvonal igen gyakran az edény peremének belső oldalát is díszíti;
- az edény peremének belső oldalán néha függőleges, öt mm széles csíkok ereszkednek le (20. kép);

² Az edények igen töredékes volta miatt csak kevés átmérő- és magasságméretet tudunk adni.

³ Csupor István - Csupor Angyal Zsuzsa 1998. 105., 234. ábra.

- három köcsög vagy fazék kis töredékén ritkán használt mintákat láthatunk (fenyő, párhuzamos sávok) (18. kép);

- a minták mindenütt a fazekak, köcsögök külső, felső részét díszítik, az alsó felületet soha.

Szilkekhez tartozott néhány töredék (22–25. kép és szájprofilok: 1–5.), melyeknek rézsútos állású szája volt, kettőnél a száj külső oldalán hullámvonalak futnak körbe, kettőnél a száj zöld mázzal fedve, további töredékeken fehér festékekkel takart. Egynek szájátmérője 15 cm (22. kép).

Egy *kacsasütő* négy töredéke is előkerült, belül vörös-barna rácsmintával, kívül karcolt, hullámos és egyenes vonalakkal díszített (26–27. kép).

Mindössze egy pár *lábás serpenyő* töredékét találtuk meg, egyetlen díszük az egyik töredék szájperemének belső oldalán húzódo vízszintes barna csík (28–29. kép).

A *kétszájú rostélyos vizeskorsók* 6–8 mm széles keskeny peremének külső oldalát mindig csak egy vízszintes horony osztja ketté, s néha fehérre festett. A kisebb kiöntő-száj átmérője 2,5–3, a nagyobbé 5–9 cm között mozog. A nyakukon vízszintes barna-vörös vonalkötegekből álló minta húzódik ugyanúgy, mint a fazekakon, ebből három helyen szintén barna színű rácsos létraminta ereszkedik le, köztük fehér festékekkel készített kígyózó sáv indul lefelé, ritkábban fehér párhuzamos vonalívek vagy -csóvák. Ezek alatt ismét a fenti vonalkötegek zárják a díszítést, mint a fazekak esetében is (30–32. kép). Összesen huszonöt ilyen korsószáj és -nyak került elő, ugyanakkor mindössze kettő-háromra való testrésztöredék (33–35. kép).

A *szélesszájú kanta* szájpereme ugyanolyan kiképzésű, mint a fazekak zöme, a díszítésük is azonos (36. kép), szájátmérője tíz cm. Egyetlen kanta szájperemének töredéke ujjbenyomásokkal díszített (l. a profilokat bemutató képtáblán).

Két kis *szűkszájú butykosnak* csak nyak- és válltöredéke került elő (37–38. kép), valamint néhány vékonyabb falu, fehér engóbos butykosnak hastájéki töredéke (54–55. kép).

A fazekaknál használt díszítő mintákat vizsontlátjuk a *tálakon* is, itt az egész belső felületet befedik, a külső részen soha nincs díszítés (39–46. kép). A tálak peremének felső részén gyakran fut körbe egy hullámos vonal, ritkábban különböző szélességű vonalkák, néha pontok díszítik (52. kép). A tálak mérete és profilja változó, a legnagyobb két példány szájátmérője 26–28 cm, magasságuk 9–10 cm.

Az elsorolt edényféleségek szájprofil kiképzésének általában volt egy legtöbb példányban előkerült „vezér” típusa. A tálak esetében azonban hasonló, gyakrabban használt típus nincs, a profilok igen nagy változatosságot mutatnak (l. tálak szájprofilja: 1–17.). Erre csak azt a magyarázatot találjuk, hogy a nagyobb tudást, gyakorlatot igénylő edényeket természetesen az illető mester korongozta, a tálak készítését már a segédjére, esetleg inasára is hagyta, ráadásul ez utóbbiak szerződése időközben lejárhatott vagy gyakran felbomlott, így többen is dolgozhattak a mesternél egy égetésre való edény elkészítéséig.

A leletek közt van néhány kisméretű, alacsony edényke, melyeket *karimás szélű tálakhoz* szoktak sorolni,⁴ vállukon párhuzamos vízszintes vonalkötegeket és (vagy) hullámvonalakat láthatunk, a peremükön szintén (47–50. kép és profilok: 6–10.). A két restaurált példány szájátmérője 10 és 15 cm, magassága 7, illetve 8 cm, a többi töredék is kisméretű példányokhoz tartozott, egyetlen azonos formájú, de nagyobb, sötétszürke tálka szájátmérője 28 cm (49. kép). Ez az edénytípus – még ha egy részüket esetleg ugyanarra használták is – nem illik a tálak közé, más a formájuk, méretük, a száj s a perem kiképzése, oldalfalának profilja és ellentétben a táljainktól, melyek csak belül díszítettek s kívül nem, ezeknek fordítva: csak a külsejükön van festett minta.

A *tányérok* kis példányban készültek, nagyon töredékesek voltak és az azonos minták miatt nehezen lehet őket elkülöníteni a tálaktól.

⁴ Csupor István – Csupor Angyal Zsuzsa 1998. 59., 95. kép.

Néhány szájtöredék valószínűleg magas, alul karcsú *pohárhoz* (kupához?) tartozott, ezeknek szájpereme felül élben végződik (l. pohár szájprofilok: 1-3.).

Négy kisméretű *fedő* egy-egy töredékét találtuk meg, egy töredéken a fazekakon is használt sávos-regiszteres minta fut körbe, egynek csak a gombja maradt meg (53. kép).

Egy ismeretlen formájú edény töredékén két kis egyforma kiöntő száját látunk, melyek a peremen egysíkban helyezkednek (!), a perem ujjbenyomásokkal díszített (63. kép).

Az említett *festésen* kívül különböző edényfajtákon kis számban *karcolt minták* is láthatók. Ezek két részre oszthatók. Az elsőhöz a régebbi, hódoltsági díszítési módot képviselő néhány töredék tartozik, ahol a fehér engóbos felszínbe a karccal többnyire csak kijelölték a festékkal kitöltendő minták szélét (56., 58. kép). A másik résznél a minta egy-négy vízszintes vonalból áll, ritkán szélesebben karcolva, hasonló hullámos vonallal együtt. Jelen van két szilkén, ahol karcolt hullámvonalat látunk, az elsőnek a derekán is van pár vékony karcolt csík (22-23. kép), az említett, belül festett kacsasütő külső oldalán (26-27. kép), a festett kantán, ahol a zsinórozási minta két sora között húzódik három karcolt vízszintes vonal (36. kép), egy butykos vállán (38. kép), egy karimás szélű szürke tál vállán három csík (49. kép), néhány fehér engóbos, valószínűleg korszótöredéken (54-55. kép).

Analógiák

Vízszintes és hullámos vonalakkal álló minták, előzményként, az ország számos területéről ismeretesek a 16-17. századból, de más-más edénytípusokon, más díszítésekkel együtt és más kivitelezési móddal.⁵ Biharból valamennyire hasonló kerámiát, az ezt az időszakot célzó ásatások hiányában csak a vá-

⁵ Simon Zoltán 2000. 74-76. ábra; Lázár Sarolta 1986. 3/7, 7/1, 11/1 kép; Parádi Nándor 1963. 242, 27/1 kép; Andronic Al. - Neamtu E. - Dinu M. 1967. 223, 31/10 kép.

radi várból és környékéről ismerünk, ahol ugyanilyen pasztájú és színű kerámián jelen van a vízszintes- és hullámvonal dísz, igaz, hiányzik ezeknek sűrű és vékony vonalas, valamint több regiszterbe való rendezése, úgyszintén a köztük levő fehér sáv-vozás, de fellelhető a szájperemek vízszintes hornyolással való hármas osztása, a peremek belső oldalán a függőleges fehér vonalak, valamint az itt talált edények külseje sem mázazott.⁶ Az említett, a peremekből leereszkedő függőleges csíkok (20. ábra) a mezőtelegdi kerámián is előfordulnak.⁷

Az edények ilyen regiszterszerűen rendezett minta sávokkal való díszítésére analógiaként hódmezővásárhelyi leletekre utalunk,⁸ néhány díszítőminta is azonos a Margittán találtakkal.⁹ Megemlíthető még egy Szentendrén talált korsó.¹⁰

A zsinórozásos minta Mezőtelegden is jelen volt a köcsögökön, de a minta vízszintes elválasztása ritkán három-négy, legtöbbször öt-hat barnás-vörös csíkkal történt,¹¹ a későbbi 19. század közepi-végi telegdi edényeken csak a minta alsó része látható.¹² A 19. század eleji váradi Korona fogadó anyagában szintén csak az alsó rész változatai jelennek meg, néha a felső sor helyén függőleges vagy rézsútos vonalak állnak.¹³ A 19. század végi – 20. század eleji néhány más központban legtöbbször újból az eredeti teljes minta jelenik meg.¹⁴

⁶ Emődi János 1998. 69. 29, 33/21., 36, 37/2-7. ábra, XXXVI t. 1 kép, valamennyi szórvány; Rusu A. A. (red.) 2002. planşa CII/b, CIV/a.

⁷ Emődi János – Sipos József 2003. 231. 40/9-11. kép.

⁸ Lajkó Orsolya 2007. XIII-XIV t.

⁹ Lajkó Orsolya 2007. X/3 csésze és mintája is.

¹⁰ Vida Gabriella 2008. 98. 5. kép és 99. (Korsó és irodalma).

¹¹ Emődi Ioan – Goman Ioan 1999-2000. 82. fig. 55., 55/a. Közleményünkben még túl későre datáltuk az ottani leleteket.

¹² Emődi Ioan – Goman Ioan 1999-2000. fig. 60, 62, 64, 65.

¹³ Emődi Ioan – Goman Ioan 1999-2000. 83., 57. kép.

¹⁴ Kresz Mária 1960. 313., 7. ábra és Kresz Mária 1972. 232., 20. kép; Kresz Mária 1991. 101., 105., 270., 293. kép; P. Szalay Emőke 2003. I.k., 108., 109., 111., 124. kép, II.k. 207-215., 388., 463-464. kép.

Tomka Gábor a 17. századra teszi a *hosszában hornyolt* fülek készítését.¹⁵ A szűrőskorsók rácsos mintája ismert volt már a 17. század második felében Réven is.¹⁶ A hódoltsági idők kerámiája között gyakori forma volt a butykoskorsó, ez jelen volt Mezőtelegden is,¹⁷ a forma tovább is élt. A poharakra analógiát a váradi várnál¹⁸ és a későbbi Korona fogadó leletei között találtunk.¹⁹

A karcolt minták első része a hódoltságtól fazekasság általánosan használt egyik díszítési módjának tanúja.²⁰ A második karcolási mód, néhány vízszintes vonal, hosszú ideig és sok helyen, néha alkalmoszerűen használt díszítés volt, kevésbé releváns. Pikkely minta, néha piramisba rendezve látszik néhány töredéken, melyek a festés előtt kerültek a selejtgödörbe (56., 58. kép), ilyen mintával díszített csésze Mezőtelegden is előkerült,²¹ ezt az itáliai eredetű, a habánok által is átvett motívumot az itteni fazekasok is használták, akár csak az ország más részein a hódoltság korában és később is.

Megemlítendő a gödörben talált két kis táltöredék (56-57. kép), melyeknek díszítése, színezése és technikai kivitelezése teljesen megegyező a mezőtelegdi legrégebbi fazekastermékekével,²² melyek azonosak az említett hódoltságtól, nagy területeken elterjedt kerámiatípussal.²³ Két kis mázas, színes, spriccelt mintás töredék (60. kép) nem alkalmas kormeghatározásra, a spriccelés Biharban és máshol is a 17-19. században használatos volt.

¹⁵ Tomka Gábor 2002. 307.

¹⁶ Saját kutatás, közöletlen anyagok.

¹⁷ Emődi János - Sipos József 2003. 228., 27. ábra, 234., 54. ábra.

¹⁸ Emődi János 1998. 35/2. ábra.

¹⁹ Saját kutatás, közöletlen anyagok.

²⁰ Mezőtelegden is találtunk ilyen töredékeket: Emődi János - Sipos József 2003. 207-208; Emődi Ioan - Goman Ioan 1999-2000. fig. 1/7, fig. 42/6-8, 10-12.

²¹ Emődi János - Sipos József 2003, 231., 40/1. kép, 232., 48.kép.

²² Emődi János - Sipos József 2003. 222. 1-4., 28-40. kép.

²³ Ambrusné Kozák Éva 1972. 183., 25. kép; Soproni Olivér 1982. 5-8, 15-19 t.; Vida Gabriella 1999: 6. és 11-21. kép; Lajkó Orsolya 2007. 84. 15., 17., 18. kép; Nagyváradon: Marta Doru 1994. 411. pl. III, VI-VIII, Emődi János 1998. XXXV/4, XXXVI/1-2. tábla.

Egy kis bronzcsat szintén nem alkalmas időbehatárolásra (64. kép).

A margittai selejtgödör anyagának kronologikus besorolását valamennyire segítik a benne talált egyéb tárgyak is. Így például egy török típusú töredékes pipa (61–62. kép) valószínűleg már a törökök Biharból való kiűzése után készült, figyelembe véve a nyakgyűrű kiképzését, mely helyi magyar munka.²⁴ Egy mindössze 2,5 centiméter nagyságú kerámiadarabkát (59. kép) biztosan jellegzetes ónmázás habán készítményként határozhatunk meg. A rajta lévő kis mintatöredék igen számos analógiáját ismerjük a 17. század közepétől a következő század harmadik évtizedéig.²⁵

A Mezőtelegden talált kerámia-selejtgödör leleteit helyesebben datálva, figyelembe véve az ottani sok hódoltságkori mintás töredéket, a 17. század második felére vagy végére kell hogy tegyük. Ezek kis száma Margittán talán azzal magyarázható, hogy a török másfél évszázados magyarországi jelenlétével szemben, Biharban mindössze 32 évre vetette meg lábát. A török-kori időszak ízlése, kereskedelme nem tudta az erős helyi tradíciókkal rendelkező fazekasokat befolyásolni, ráadásul a helység már közvetlenül a hódoltsági terület határán vagy azon kívül esik. De valószínűbb – és ezt csak a jövő kutatásai fogják tisztázni –, hogy a margittai gödör esetleg már egy-két évtizeddel későbbi is, mint a mezőtelegdi.

Ismételten elmondjuk, hogy mind Mezőtelegden, mind Margittán is, a sok száz név szerint ismert fazekas közül mindössze ennek az egy, 17. század végi (vagy 18. század eleji) mesternek a munkáit ismerjük, így elhamarkodott volna messze-menő következtetéseket megfogalmazni az itteni termékekről. A néprajzosok jövőbeli feladata, hogy mindkét helységben további hasonló, zárt egységet képező leletegyütteseket tárjanak fel (régészeti módszerekkel), és ezzel hozzájáruljanak ennek a

²⁴ Kovács Béla 1963. 259. l.t.; Tomka Gábor 2000. 30–31.

²⁵ Radványi Dianna – Réti László 2011.

két vezető szerepet játszó fazekasközpont régebbi termékeinek megismeréséhez. Ugyanez a helyzet a harmadik legfontosabb bihari fazekasközpont, Rév esetében is.

A *margittai* kemence ásatási anyaga igen egységes díszítésű, jellegzetes fazekastermék-skálát mutat, úgy gondoljuk, hogy a fazekasközpontok *regionalizálódási folyamatának* egyik korai jelenségeként, lenyomataként határozhatjuk meg.

A levéltári forrásokban

Margittán az idők folyamán mindig nagyszámú iparos élt, egy időben több céh is működött a településen, s egyike volt ama hat Bihar megyei helységnek, ahol a 17-18. században tíz vagy több foglalkozást is űztek a lakók.²⁶ A helységnek 1859-ben 3218 lakosa volt, ebből 560 iparos, 19 kereskedő, és évi hat vásárt tartottak.²⁷

A helybeli fazekasság igen nagy múltra tekint vissza. Elég, ha megemlítjük, hogy már a hódoltság előtt létezett a *Platea Fazekas*,²⁸ mely minden bizonnyal azonos volt a közelmúltban még ugyanazon nevet viselő utcával,²⁹ ami érthető, ugyanis a mindenkori fazekasoknak érdekükben állt, hogy az agyagbányák közelében lakjanak (Cseredomb, Lapis-Lapos, a város északkeleti részén). Az a tény, hogy az akkor már ott álló – a 16. századtól református – templommal és a Fazekas utcával együtt említik a ma is létező Körtvélyes, Sáros és Kis utcákat is, bizonyítja, hogy a település mai szerkezete, legalábbis a központi részén, a templomtér környezetében már kialakult. (Ezeket a 18-19. században is említik, a Petri utcát 1793-, a Régi Tót utcát 1793-, az Új Tót utcát 1805-, a Régi Tót utcához tartozó Új Űlést 1805-, Hajnal utcát 1805-, a Hurubát 1818-ban).³⁰

A régi fazekasok rövidebb-hosszabb névsora, valamint a róluk szóló elszórt híradások megtalálhatók több korábbi munkában is,³¹ de ezek az általunk felhasznált forrásokhoz képest (conscriptiók, céhes iratok, anyakönyvek) nem szolgál-

²⁶ Bársony István 1984. 121., 125-126.

²⁷ Fényes Elek 1859. 273.

²⁸ Jakó Zsigmond 1940. 296.

²⁹ Fazekas u. (18-20 sz.), Mussolini u. (1940), Linder János u. (1950), 30 Decembrie u. (1980), 1 Decembrie u. (2012).

³⁰ Egyházi anyakönyvi adatok alapján.

³¹ Korabinszky János Mátyás 1786; Fényes Elek 1859; Jékelfalussy József 1885; Vidovits - Porcsalmi 1897; Borovszky Samu 1901. 295; Kemény L. Ignác 1897; Lukács László 1947.

tattak új tényeket. Az itteni fazekasságról több szerző tollából is újabb adatok, rövidebb tanulmányok jelentek meg.³²

Nem tudjuk mikor szerveződött céhbe a helybeli fazekas társadalom, a fél évezrede létező utcanév elképzelhetővé teszi a közép- vagy fejedelemségkori létezését.

A 18. századi margittai fazekasságról kevés írásos adat őrződött meg. A század elején, 1723-ban az itteni fazekasok a kolozsvári mesterektől kölcsönzik azok céhszabályzatát, melynek hitelesített másolatát meg is kapják.³³ Az ennek alapján szerkesztett margittai változat nem maradt fenn – vagy nem is készült –, hanem a kolozsvári másolatot használták. Az irathoz a vidék földesura, Csáky Zsigmond gróf is írt egy pár soros jóváhagyó szöveget.³⁴ Nem tudhatjuk, hogy a szabályzat megszerzéséért fáradozó Szűts Sámuel és Posa Lajos margittai fő- és alcéhmester egy akkor alakuló céh számára kérték-e az iratot, vagy egy már régebb óta létező társaság részére.³⁵

Mindenesetre ettől fogva a céhes élet folyamatosan működött, még ha erre kevés bizonyíték maradt is fenn. Egy, már közölt irat 1757-ből való és egy, 30 esztendeig a margittai *céhben* dolgozó fazekas-kályhásról szól, aki ez évben megvakult és a hatóság utasítására segítséget kap a társulattól.³⁶ A másik, a margittai fazekas céh gyűléseinek jegyzőkönyvében található,³⁷ ahol bejegyezték, hogy a „temetési büntetés” (hiányzáskor, sz. m.) összege – 20 Kr. – 1807 óta nem változott, a céh vezetősége azonban

³² Bobu Florescu Florea – Mózes Terézia 1967. 185–188; Duka János 1976. 125; Wilhelm Sándor 1974. Uő. 1980. Uő. 1983.

³³ Mózes Terézia 1985. 392. 30 j; RNLBm, lelt. sz. 41., 110. sz. mikrofilmtekeres, 56–79. felvételek. A kolozsvári szabályzatot kísérő iratot aláíró három mester – Csehi D., Perlaky M., Budai I. – nem a margittai céh vezetői voltak, miként a szerző vélte, hanem a kolozsvári céh előjárói!

³⁴ RNLBm: lelt.sz. 41, 110 sz. mikrofilmtekeres, 79.

³⁵ A jelenleg hozzáférhetetlen iratok magyar és latin szövegének olvasata és lefordítása még nem történt meg.

³⁶ Papp Klára 1998. 139. (HBmL: V. 614/a; MOL. P. 71. Fasc. 132 nr. 4.)

³⁷ RNLBm, Céhes iratok, 20. iratcs., 8.

1858-ban megpróbálta felemelni az összeget, de végül elállt a szándékától.

Az 1731-ben összeírt fazekasok jövedelme 3–35 Rh. Ft között volt. A 18. század folyamán a fazekasok évi 50 Rhénes forintot fizettek a földesúrnak, a birtokában levő földterületen való agyagbányászásért,³⁸ a századvégi jövedelem összeírásban is ez az összeg szerepel.³⁹

A 18. századi fazekasok létszámáról, munkásságáról és adózásukról az akkor gyakori, néhány évnyi különbséggel megírt összeírások mutatnak pontosabb képet.⁴⁰

A legrégebbi, Váradon megőrződött *céhes* iratok a 19. század elejéről valók és ezek csak a pályakezdőkről szólnak (inas felszabadító levelek 1815–1847 között).⁴¹ Az iratokból az 50-es évektől kezdve, már folyamatos képet alkothatunk az inasok elszegődteséről és felszabadításáról, a legényként való elszegődésükről, ezek remekléséről, mesterré válásáról, valamint a margittai fazekasok céhes életének egyéb mozzanatairól. 1815–1884 között az évi inas-elszegődések száma változó, egy-tíz között mozgott, 1870-től erősen csökkenő tendenciával. 1815–1855 között a felszabaduló inasok számának átlaga 4,5 volt, majd 1857–1884 között már ennek felét sem érte el (2,0). Az első elszegődéskor az inasok életkora 13–17 év között mozgott, néha egy-két évvel több vagy kevesebb. Az elszegődés kötelező minimális időtartama – inasév –, változott az idők folyamán, általában három év volt, de ha az inas saját fazekas apjához állt be, a tanulói idő megrövidülhetett akár egy évnnyire is. (Találtunk olyan jegyzői bejegyzést is, hogy egy bizonyos mester még hamarabb, hat hónap után felszabadította inas fiát.) Ha az inas még fiatal volt, vagy esetleg még tanulnia kellett, a három év

³⁸ Takács Péter 2005. 117.

³⁹ HBmL: IV. A 4. a 12. k, 103. lap, 10. sz. Conscriptio, 1786., (A gr. Csáky cs. margittai provisorátusa lakóinak és adójuknak jegyzéke.)

⁴⁰ HBmL: IV. A 4/b 1, 5, 12, 24, 29, 35, 48, 59, 62, 64, 67, 69, 73, 80, 84 k.

⁴¹ RNLBm: Céhes iratok, 10. iratcs.

után elszegődhetett újból egy-két évre, akár a régi, akár egy másik mesterhez. Az elszegődések szövegét beírták a céh illető nyilvántartási könyvébe, a mester és inasa alá kellett írja a szerződést. Itt látható volt, hogy a tanuló inasok egy része, a 19. század közepén még írástudatlan volt, az 1854-1864 közötti 75 elszegődőből 28-nál egy kereszt áll a szerződése alján. Az elszegődéskor 1 forint, a felszabaduláskor 2 forint volt a „taksa”, ha az inas hamarabb eljött mesterétől, 2 forint büntetést fizetett, az összegeket a céh kasszájába kellett befizetni. Az inasok egyik szerződési feltétele volt az étellel és ruházattal való ellátás (például „*évente egy öttő fehér ruha*” - Posán Lajos inas 1866). A rossz magaviseletű inasok büntetéséről nem sok említés van, mindössze két esetet találtunk bejegyezve: „*Hat-hat fenyítő pálcával megfenyegettünk három magukat nem becsületesen viselkedő inast*” - 1863. február. Észrevehető volt, hogy az inasok elszegődését, felszabadítását igyekeztek egyszerre, egy bizonyos időpontra tenni (pl. Vízkeresztre), de ezt nem mindig lehetett betartani. A „fazekas apródok” életében - ahogy őket gyakran nevezték a margittai nyilvántartási könyvekben - ezek a napok egy-egy fontos mérföldkövet jelentettek.

Mint érdekességet megemlítünk egy egyedi, igaz késői esetet: Bundik Sándorhoz beállt három évre inasnak egy 15 éves leány (szül. 1913. október 20.), de egy év múlva abbahagyta a tanulást. A margittai fazekasság történetében ő lett volna az első és egyedüli *képesített* fazekasnő.

Egy szabályzat 1851-ben készült a *fazekaslegények* számára és 42 cikkelyből áll, az első tíz hiányzik. A következő (11-26.) cikkely egyazon iskolázott kéz írása. Aláírták: Hegyesi József főcéhmester, Pataki György alcéhmester és Sípos Sándor atyámester 1851. december 5-én. A 27-41-es cikkely egy másik, jól olvasható, rendezett írású, de kevésbé gyakorlott kéztől származik, az utolsó, számozatlan 42. cikkely is az ő utólagos toldása.⁴²

⁴² RNLBm: Céhes iratok, 19. iratcs. 16-22.

A felszabadult inasok, immár *legények* munkába „beállításának” száma igen változó volt, évi átlaga például 1853–1876 között 9,8 volt.

A legények kötelessége volt idegen helyen, más helységeken lévő fazekasműhelyekben elszegődni (vándorolni), s bizonyos ideig ott tovább tanulni a szakma fortélyait. Ezt a szabályt sokáig nem lehetett figyelmen kívül hagyni. Tekintve a főleg gyalogosan megtett út fáradalmait, a beilleszkedés nehézségeit, más étkezési, társadalmi szokásokat, néha nyelvet és esetleg egy mogorvább mester kellemetlenkedéseit, a vándorlás nem volt egy könnyű feladat. Sajnos a terjedelmes, tárgyunkra vonatkozó margittai iratcsomó átnézése közben egyetlen konkrét ide érkező idegen, vagy innen vándorolni induló legényről, vagy ennek hazatéréséről vonatkozó adatra sem találtunk. Az innen vándorútra induló legények elvitték vándorkönyvüket, vándorlevelüket, útjuk végeztével ezek az ő birtokukban maradtak, nem kerültek vissza a céhhez, így ott ezeket nincs miért keresük, ám az ide érkező idegen vándorlegények elszállásolása, elszegődtetése, bejegyzése az atyamester és a dékány kötelessége volt, ennek valami nyoma kellett volna, hogy maradjon a gazdasági rovatokban. Sajnos a bejegyzések annyira szűkszavúak, hogy csak az elszegődő nevét, az elszegődés időtartamát, és a fizetséget tartalmazza, származását, lakhelyét nem, vagy csak igen ritkán (a legtöbben helybeliek voltak).

Összehasonlítva azonban a margittai fazekasnévsort a mezőtelegdi szintén igen népes lajstrommal,⁴³ egy tucat ott munkát vállaló fiatal, több esetben ott házasodó, s így Mezőtelegden meghonosodó, de margittai származású fazekasról kapunk biztos tudósítást (számuk itt nem lehetett sokkal nagyobb), a 19. század közepéig valamilyen fokú legényvándorlás tehát mégis létezett. (Duhi Sándor, említve 1848–1873, Fekete György, Fekete János 1818–1869, Gyene Mihály, Kecskés Ferenc 1840–1877, Kecskés Sándor? 1839–1841, Kisdéd Mihály 1823–1861, Kovács

⁴³ Emődi János – Sipos József 2003. 213–220.

János 1798–1854, Mohácsi Sándor 1823–1853, Nagy József 1842, Papp József 1822, Péter Sámuel 1822–1854, Závoczky György 1838).

A legények nyilván nem szívesen indultak vándorútra, erre abból is következtethetünk, hogy az évi közgyűlések jegyzőkönyveiben időnként szerepel egy rövid mondat, mely felhívja a figyelmet a kötelező vándorútra (1858. július 9., 1859. január 15., 1863. február, 1868. február, 1868. július). Az 1859. évi jegyzőkönyv 9. lapja viszont rávilágít a valós helyzetre: *„Elvégződött hogy minden legény menjen vándorolni, és egy sem ment, és... folyamodtak a segítők hogy vándorolni ne menjenek, az mely helyben is hagyódott hogy itthon is vándorolhat[nak] egyik mestertől a másikhoz. Ezzel a Czéh gyűlés feloszlott. Fő céh m. Sípos Gábor, kis céh m. Pataky György, céh jegyző Murvai József, Tüdös József h. céhbiztos.”* Azért a vándorlást tovább is erőltették, de nem sok sikerrel, az 1868. évi II. gyűlés jegyzőkönyvében azt írják: *„a fiatalság nem akarja a 3 év vándorlási időt, új vándorkönyve sincs a céhnek.”* Tekintve a fazekasmesterek igen nagy számát, ezek legény igényét, érthető, hogy nem nagyon erőltették e céhszabály túl szigorú betartását. Mindössze négy év múlva az érvénybe lépő első Ipartörvény (1872, VIII. tc. 83. §) megszüntette magát a céhet, mint intézményt, és ezzel a kötelező vándorlást is.

Furcsa, hogy a szokásos „társphár” adására mindössze kétszer van utalás. (Szűts András legény 1852, Varga Zsigmond legény 1852.)

A Margittán elszegődő legények „locus taksa” címen beálási illetéket kellett hogy fizessenek (6 forint / 1833, 40 krajcár / 1869, 1 forint / 1871). Fizetésüket megegyezés szerint egy évre, egy kántorra (negyed évre), egy hétre vagy napra kapták. A bér összege igen változó volt, több körülménytől függött és persze alku tárgya is volt. Az elszegődéseket tartalmazó jegyzékekben 1853–1869 között a következő, egy évre számított bérek találhatók: 1853: 50–125 forint között, 1854: 80–156, 1855: 76–170, 1856: 100–120, 1857: 90–145, 1858: 118–155, 1860: 40–64 (új Ft), 1861: 65, 1863: 40–60, 1866: 16–60, 1867: 40–62,

1868: 42–58, 1869: 40–72 forint között. Mint látható, a legnagyobb fizetések néha a legkisebbek dupláját tették ki. A legkisebb összegű fizetések mellett néhányszor ott egy magyarázó megjegyzés, pl. *„A mesterségét nem igen tudja.”* Ritkán előfordult, hogy a fizetés egy részét kész edényekben fizették ki (pl. Gogány Ferenc fizetése 1853-ban *„36 Ft. és egy kis katlan edény”*). Később, 1871-ben a közgyűlés megtiltotta ezt a fizetési módot. Ugyancsak ritkán, beszegődéskor konkrétan rögzítették a legény munkájának kötelező évi kvantumját, így pl. 1862-ben *„Fogarasi Mihály köteles lesz 60 tálat, 32 korsót, 60 szilkét, 200 tányért, 50 kiskorsót készíteni.”*

Ha a legény szabálytalanul, az elszegődési ideje lejártá előtt eltávozott – ezt Margittán „műhelyrúgás”-nak nevezték –, 2 Ft büntetést fizetett, amennyiben a mester lett elmarasztalva a rossz bánásmódja miatt, neki is ugyanezt az összeget kellett a céh kasszájába befizetnie. Szintén büntetés járt a mesternek más műhelyből „legény elkecsegtetésért”. A legényévek eltelte után a legénynek lehetősége volt bemutatni a „remek” munkáját, ez alkalommal fizetnie kellett a ládába 6 Ft-ot (1836, 1838), 10, 20, 25 Ft-ot (1853–1869 között). Ha a remekmunkája nem volt tökéletes, kisebb hibákat meg lehetett váltani pénzzel (Gogán Dániel 12 Ft – 1836, Kisded József 12 Ft – 1838, N. N. 25 Ft – 1858).⁴⁴

1853–1879 között 89 mestert avattak, ez évi 4,3 átlagot jelentett, ugyancsak csökkenő irányzattal, a margittai fazekasság ekkor már túl volt virágzásának csúcspontján. A mesterré vált legényeket az idők folyamán különböző tisztségekre választották a közgyűléseken: szolgáló-, bejáró-, múltató-, atyamesternek, jegyzőnek, később esetleg kis-, majd főcéhmesternek. Az ifjúság ügyeinek eligazításával a dékán foglalkozott. Megemlítendő még a zászlóvivői tisztség is. Az esküdtek száma a század folyamán

⁴⁴ A váradi céhnél a század elején még nem lehetett hibát megváltani. Mózes Terézia 1982. 129; máshol, például Miskolcon engedélyezett volt, Vida Gabriella 1999. 60; Debrecenben is, P. Szalay Emőke 1993. 44.

tíz volt, a század végén ötre csökkent. Mivel ezeknek a tisztségviselőknak a szerepét, munkáját többen is leírták, itt nem térünk ki ezekre. Megjegyezzük viszont, hogy a szolgálmesteri teendők teljesítését itt el lehetett hátrítani – megváltani – 6 Ft lefizetésével a céhkasszába, az 1854. évben öt tag élt ezzel a lehetőséggel, így ilyenkor rögtön mást választottak meg a helyükbe.

A céhíratok közt talált mesternévsorok között egyetlenegyben (1866) név szerint szerepel az a 18 fazekas feleség is, aki megözvegyült (Nagy Jánosné, Meggyesi Józsefné, Fekete Istvánné, Gogán Dánielné, Sipos Sándorné, Kis Sándorné, Páka Jánosné, Módis Istvánné, Fazekas Mihályné, Szilágyi Jánosné, Szilágyi Sándorné, Ádám Imréné, Murvai Sándorné, Murvai Péterné, Nagy Ferencné, Csonka Mihályné, Varga Jánosné, Tóth Jánosné). Biztos volt – de erre a margittai iratokban semmi utalást nem találunk – több olyan asszony is, aki férjétől megtanulta a korongolás titkait és képes volt, illetve lett volna egyedül is tovább üzemeltetni a műhelyt. Melléjük a céh vezetősége a szabályok értelmében egy-egy legényt adhatott segítségül, hogy a család megélhetése biztosított legyen. Ezzel a tiszteletreméltó szabállyal a céh átlépte saját törvényeit, ugyanis a nőknek nem volt képesítésük, a melléjük rendelt legények pedig még nem voltak mesterek, mégis értékesíthették termékeiket. A céh iratai között az említett eset kivételével, nem volt rendszeres kimutatás az özvegyekről, csak elszórt adatok azokról, akik tovább működtették férjük műhelyét, ezeket feltüntettük a mellékelt névsorunkban.

1875 márciusától Margittán az özvegyasszonyok auflágja 80 krajcár volt, kétszerese a fazekas mesterekének (40 Kr). Az ipartestületek létesítésekor az özvegyek fenntarthatták férjük műhelyét, de már *saját nevükön* bejegyezve kapták az iparengedélyt.

Az 1872. évi új Ipartörvény megszüntette a céheket, helyettük *ipartársulatok* létesültek, saját működési *alapszabályzatokkal*, majd ezek jogfolytonosai az *ipartestületek* lettek. Margittán

1874. október 1-jétől léptek életbe a *Fazekas Ipartársulat Alapszabályai*.⁴⁵

Egy bejegyzés ebből az időből: „*Fehér Zsigmondnak 10 Ft. úti költséget szavaznak Pestre utazásra, hogy az országos kisiparos kongresszuson a margittai fazekas testületet és ennek érdekeit képviselje.*” (1879. május 23.) A tanulók ipariskolákba jártak, a legények és mesterek munkakönyvet kaptak, nevük bekerült az Ipartestület Főkönyvébe.⁴⁶ A segédek és mesterek tagsági díjat fizettek, és rájuk évi adó volt kivetve. A következő évtizedekben a fazekas tevékenységek, a megváltozott igények miatt, mint mindenütt, itt is nagy visszaesést mutattak. Majd 1941. január 16-án a Margitta és Vidéke Ipartestületének első gyűlésén még 13 fazekas vett részt, megvitatta szakmájuk jövőjének kérdéseit, ám a háborús és a közvetlen utána következő évek általános helyzete tovább rontották megélhetési esélyüket. Az 1948-ban létesített 238 iparos tagot számláló Margitta Vidéki Kisiparosok Vegyes Szakszervezetének védnöksége alatt megalakult egy fazekasrészleg, mely egy Rekord nevű fazekasközösséget alkotott, s melynek 1951-ben nyolc aktív tagja volt (Bárány István, Bundik Antal, Mészáros Sándor, Nagy Antal, Nagy Gábor, Papp Lajos, Snitzer Sándor, Molnár Béla a részleg vezetője, kit fia, Molnár János követett). Magát, a Kisiparos Szövetséget 1952. április 1-jén egy fentről érkezett rendelettel megszüntették,⁴⁷ de a Rekord fazekas közösség – miként az irataikból kiderül –, sok nehézséggel küszködve, még egy pár évig működött, megszűnését 1956-ra teszik.⁴⁸ Az utolsó dolgozó fazekas – Béres Gyula – már csak mázatlan virágtartó cserepeket, csirkeitatókat készített, ezeknek még volt keletje a vásárokon.

⁴⁵ RNLBm, Céhes iratok, 14. iratcsomó 122–129.

⁴⁶ RNLBm: Margittai Kisiparosok Testülete, 1., 2., 8., 12. sz. iratcsomók.

⁴⁷ RNLBm: Margittai Kisiparosok Testülete, 20. sz. iratcsomó, 437.

⁴⁸ Wilhelm Sándor 1983. 106.

A mesterek mozgására vonatkozóan mindössze két bejegyzést találtunk: Papp György (született Margittán, előbb a tasnádi fazekascéh tagja volt) kérte a margittai céhbe való befogadását 1855 májusában. Kónya Péter karcagi fazekasmester Margittára költözött, felvételi kérelmét neki is teljesítették 12,50 Ft taksa lefizetése után, 1869. május 1-jén. Ehhez jön az említett legényvándorlás és házasság utáni Mezőtelegdre és más helyre való telepedés.

Mint ismeretes, a fazekasok egy része kályhacsempe-készítéssel, kemence- vagy kályharakással, cseréppipa-készítéssel is foglalkozott. Margittán azonban az ide vonatkozó adatokból mindössze egy, a már említett Nagy András nevű 18. századi kályhásról kaptunk tudósítást.⁴⁹ Ugyanakkor csak Karats Mihály neve mellett állt a „pipatsináló” foglalkozás,⁵⁰ holott a közeli Debrecenben a 19. században híresen virágzó volt ez a ipar. Lehet, hogy éppen a nagy konkurencia miatt nem űzték itt ezt a mesterséget. De valószínűbb, hogy Margittán ez utóbbi iparág az ott korán letelepedő zsidó iparosok és kereskedők egyik működési területévé lett, akárcsak Nagyváradon és az ország sok más településén.⁵¹

Az edényszállítókról, eladókról nem esik szó a céhíratokban. Az anyakönyvekben is csak néhány személyt említenek: Kocsán Károly edényárús / 1818; Tarsonyi Ferenc felesége, Kovács Júlia edényárúsítás közben ikreket szült a szalárdi piacon (1841. szeptember 5., szalárdi ref. egyh. a.k.); Szabó József edényhordozó (1820–1870) felesége, Eőrösi Erzsébet; Bakó János edényhordozó, özvegy 1868-ban; Piroska Sándor edényárús 1871; Molnár Sándor edényhordozó (1831–1873); Medve György edényárús, felesége, Dávid Júlia, 1908. július; Herman Károly edényárús, felesége, Valvovics Sára.

⁴⁹ Papp Klára 1998. 139.

⁵⁰ Margittai református egyh. anyakönyvi adat.

⁵¹ Emődi János 1998. 127. Az ott talált műhely a zsidó hitközség telkén működött, előtte a kórházuk, majd a zsinagóga, utána a shakter háza állt; Nagy Zoltán 2001. 57–66.

A margittai fazekastermékeket nem csak a közelebbi, hanem távolabbi helységeekben is árusították, még Debrecenben is, dacolva a nagy konkurenciával.⁵²

Megemlítendő még, hogy 1864-ben a céhnek tíz vízípuskája volt szétosztva megnevezett tagoknál, akiknek tehát önkéntes tűzoltói feladatuk is volt. Székely István (1785-) és Székely Ferenc (1810-) a ref. eklézsia harangozói, Boros István (1750-), Kóréh János (1746), Takács Sámuel (1746) és Incze Imre (1839-) egyház gondnokok (aedituus) is voltak.

„A margittai becsületes czéh vagyona [leltára] 1856-ban:

1. *Mérő szék 25 fontig, vas fontokkal, mérő darabok.*
2. *Egy láda.*
3. *Tarka fedelü katalógus.*
4. *Egy instrukció és egy Protokolum.*
5. *Petsét nyomó. Két hosszú szék.*
6. *1 Ipari törvény.*
7. *Legény könyv és egy Felszabadító Könyv.*
8. *1 zászló.*

*Fő céhmester Sipos Sándor, kis c.m. Molnár István,
jegyző Murvai József “*

A céh gazdasági nyilvántartásában kevés érdeklődésre méltó adat van. Ezek közül fontos azonban az, mely szerint 1833–1855 között átlagban havonta hoztak egy-két, néha három mázsányi „ólom glézet”, melyet Tasnádon vásároltak (edénymáznak), 1835-től ugyanott egy Bogdán Mihály nevű vasárustól.⁵³ Egy, a nyersanyagra vonatkozó közgyűlési határozat: *„A margittai agyagvetők oly módal vehetik az agyagot, hogy szőke agyag 2, a fekete 3 Ft.-ér adható el.”* (1877. április 29.) Ugyancsak fontos az a valamivel ritkábban, pár hónapoként beírt tudósítás: *„vettek 2*

⁵² P. Szalay Emőke 1992. 184.

⁵³ RNLBm: Céhes iratok, 14. iratcs., 2.

mázsa fehér földet székérvéért 3 Ft, 45 kr. mázsájáért”,⁵⁴ néhány-szor az eredete is szerepel: „*telegdi fehér földet 1 Ft. 10 kr.-ért*” (1833),⁵⁵ később (1855. október 13.) „*köblét 10 Ft.-ért*”. (A telegdi fehér föld az az agyagféleség, melyre alapozva a század első felében Mezőtelegden egy fajanszgyár is működött egy ideig, s melyről igen keveset tudunk. A fazekasok ezt a telegdi agyagot festéknek, engóbnak és adalékként használták azon edények készítésénél, melyeknek nagyobb tűzállóságot akartak adni. A mezőtelegdi fehér agyag-bánya valószínűleg hamar kimerült, mert a telegdi fazekasok is Révről kellett majd hozassák a fehér kaolinos agyagot, ugyanabból a fent említett célból, s ahol ma is nagy mennyiségben bányászható.)

Egymondatos bejegyzés van arról, hogy a céh vásárolt magának egy darab szőlőt, s a maga céljaira műveltette.

Valószínűnek tartjuk, hogy a fazekas családoknak kisebb-nagyobb háztáji gazdaságuk és esetleg földcskájuk is volt, ez segíthette őket a megélhetés nehézségeit leküzdeni.

Van néhány nehezebben értelmezhető bejegyzés: „Kecskeméti István edénytsináló” említve 1834; „*Kecskeméti István edénytsinálónak 25 Ft.-t. fizetett a céh gazda 1834-ben*”; „*Az edénytsinálásra alkalmatlansága végett 27 Ft.-t. fizettem*”, 1838; „*Az edény tsinálónak áldomásra 1 Ft. adtam, 1838*”. Kecskeméti 1799-ben született fazekasmester volt, szerepel az 1848. márciusi névsorban is. Lehet, hogy Kecskeméti az ólomglét tartására való edényeket készítette el a céh számára. Esetleg arra is gondolhatunk, hogy amikor a céhtől egy különlegesebb edényt rendeltek – például az úrvacsorai kantákat –, akkor a céhvezetőség a céh jó hírét megőrzendő, megbízott egyet a legügyesebb kezű mesterek közül ezek elkészítésével, esetünkben Kecskeméti Istvánt, akit aztán a céh fizetett ki.

A hatalom részéről a céheket a céhbiztosok felügyelték. 1830–1838-ban Margittán a céhbiztos Nemzetes Graicinger János

⁵⁴ RNLBm: Céhes iratok, 7.

⁵⁵ RNLBm: Céhes iratok, 3., 18.

udvarbíró volt, 1849-ben Kúty Lajos szolgabíró, 1859-ben Tüdős József helyettes céhfelügyelő, 1859–66 között Suliszta László járási jegyző, 1864-ben Kecskés Sándor meghívott céhbiztos, 1868–1869-ben Lakatos László szolgabíró. A fontosabb céhgyűlések az ő jelenlétükben zajlottak, és vitás ügyekben döntési joguk volt.

Az 1872. évi első ipartörvény megszüntette a céheket. Ezek bomlása, elavultsága már hamarabb is tetten érhető volt, például az említett legényvándorlás kötelezettségének elmulasztása esetében. Érdekes, hogy ennek dacára, a céhek hivatalos megszüntetése után, több céhes szokás, rend tovább él az új társulati, testületi keretek között. Ilyen például a táblajáratás, mely Margittán egészen az első világháborús évekig szokásban maradt. A zászló alatti céhfelvonulások is folytatódtak, akárcsak a közös temetések, kötelező temetőtaksa. Még a szolgálmester és a zászlóvivő tisztje is tovább élt egészen 1914-ig, amikor ezeket a január 11-én megtartott közgyűlés megszüntette. De a bomlás jelei ezekkel kapcsolatban is már hamarabb jelentkeztek: a szolgálmester tisztje nem volt soha fizetéses, de 1889–1890-ben a soros Szabó György mester csak úgy vállalta el a tisztséget, ha arra a két évre nem kell „oflagot”, sem temetőtaksát, sem anyagtaksát fizessen. Ezután ez bevett szokás is maradt. Később 1903-ban Nyilas Sándor, mint zászlóvivő is kieszközli a két utóbbi taksa elengedését. Az említett 1914-es gyűlést is szabályellenesen, csekély részvétellel tartották meg, meghozván a fenti döntéseket.

Miként említettük, a 19–20. század fazekasokat illető adatai túlnyomó többségükben a margittai anyakönyvekből, és céhes iratokból származnak. A 18. század dereka előtti anyakönyvek jórészt már megsemmisültek, de különben is ekkor még ezekbe igen ritkán, csak elvétve írták be a foglalkozást. A század végén élő mesterek adatait is többnyire a 19. század eleji anyakönyvek szolgáltatják visszamenőleg, így erre a századra forrásként első sorban a különböző években (1723, 1730, 1731, 1735, 1741,

1743, 1746, 1750, 1753, 1757, 1767) eszközölt összeírások adatait használhattuk. A század közepén a kolerában meghaltak jegyzékéből csak két fazekast tudtunk biztosan azonosítani.⁵⁶ A következő, 19. század negyedik évtizedétől kezdve az anyakönyvekben már rendszeresebben előfordulnak a foglalkozásra vonatkozó bejegyzések, de ezután is voltak hosszú évek, amikor a rovatokban csak annyi állt: „iparos,” „mesterember”.

A 19. század első feléből kevés, a fazekascéhre vonatkozó irat maradt fenn, viszont 1848-tól kezdve, kisebb-nagyobb hiányokkal szinte minden fontosabb adatsor ismert, például öt-tíz éves időközönként feljegyezték minden akkor dolgozó mester nevét, és esetleg a mesterré válása évét is. Erre az időszakra vonatkozóan a két forrás jól kiegészíti egymást. Sajnos ez az időszak már az itteni fazekasság fénykorának végét jelenti, de így is a Margittára vonatkozó adatgyűjtésünk erre az időre nagyszámú fazekast mutatott ki, legnagyobb részüket név szerint, anyakönyvi, tisztségviselési adataikkal együtt.

Végignézve a margittai anyakönyvek bejegyzéseit kitűnik, hogy az itteni fazekasok túlnyomó többsége helyi születésű volt, néhányan a szomszédos falvakból kerültek be. Ezért a mesterség itt valóban apáról fiúra, unokára öröklődött generációkon át. Így a Nagy család 53, Fazekas 37, Szabó 33, Szilágyi 27, Molnár 23, Papp 22, Kiss 20, Szücs 19, Ádám 14, Asztalos 12, Gogán 12, Varga 11, Lippai 8, Bárány 8, Vonó 8 tagja választotta a fazekas ipart megélhetési forrásul. A 19-20. századból azonosított fazekasok egyharmadát az első nyolc, a felét az első tizenöt család tagjai teszik ki.

A fazekasok között nemesi származásúak is voltak, mégpedig a Kocsis, Tótfalusi, Berzetai, Gyenes, Incze, Megyesi, Nagy, Szigeti, Szűts, Zahoczky, Kultsár, Pataky famíliák.

Az anyakönyvek csak későn, a 19. század második felétől kezdték jegyezni a házszámokat, majd később az utcák neveit (de még ekkor sem rendszeresen). Ennek dacára kb. 250 házat

⁵⁶ HBmL: IV.A.4/a, 2. 1838-1840.

tudtunk összeírni, ahol valamikor fazekas lakott, vagyis a század közepén állt kb. 600 ház (3218 lakoshoz viszonyítva) jó egyharmadában. Figyelembe véve ezen utcák elhelyezkedését a város térképén, képet alkothatunk a fazekasok fertályának kiterjedéséről. A 19. század folyamán a fazekasok által lakott házak az akkori Fazekas, Temető, Hatház, Kőkút, Sáros, Körtvélyes, Kis, Petri, Eger, Tót és Régi Tót utcákban álltak, ezekben ők képezték a lakók javarészét (a Régi Tót utca helyét nem tudjuk azonosítani).

A margittai fazekasok létszámának változásait az alábbi táblázatban mutatjuk be.⁵⁷ Látható, hogy a legtöbb mester – 120 személy – 1848 körül dolgozott egyszerre egy időben (céhes irat névsora), ilyen szempontból a legnagyobb fazekasközpontok közé helyezhetjük Margittát. A történelmi Magyarország területén Csákváron 1833-ban 193 és 1900-ban 131, Hódmezővásárhelyen 1848-ban 169, 1880-ban 240, Mezőtúron 1818-ban 88 és 1900-ban 114, Debrecenben 1805-ben 105 (de többségük pipakészítő), majd 1830-ban 108, Madarason 1869-ben 98, Kolozsváron 1900-ban 83, Korondon 1904-ben 600 mester dolgozott.⁵⁸ Úgy tűnik, hogy a margittai központ működésének ideje, intenzitása, tagjainak száma nagyobb és időben is egyenletesebben oszlik meg a legtöbb fazekasközponthoz képest.

---

⁵⁷ A táblázatra vonatkozóan megjegyezzük, hogy az összeírásokban, majd országos iparjegyzékekben szereplő fazekasok száma néha kisebb a valóságban létezőnél. A különbség abból adódhatott, hogy sok fazekas kontárként dolgozott, vagy különböző okokból (pl. betegség) ideiglenesen megszakították tevékenységüket, mások egy ideig távol voltak lakhelyüktől stb., l. még: Vida Gabriella 1999. 82.

⁵⁸ Csupor István – Csupor Angyal Zsuzsa 1998. 131, 151, 153, 155, 168, 172, 174; Sándor Mária 2011. 183.

1723	1730	1731	1735	1741	1743	1746	1750	1753	1757
17	22	26	32	11	29	28	22	34	33
1767	1769	1770	1783	1785	1785	1848	1866	1870	1876
23	26	30	27	45	1848 ⁵⁹	120	82	54	44
1880	1885	1886	1897	1900	1904	1912	1913	1925	1941
42	46	44	50	45	37	27	26	20	13
1945jan	1945júl	1945nov	1946	1947	1949	1950	1951	1956	1961
1	5	2	1	3	4	3	9	9	1

A 18. század folyamán működött korongozók összlétszámát csak hozzávetőlegesen lehet megítélni, a század első két évtizedéről (1700–1723) nem tudunk semmit, pedig ekkor kérnek új céhszabályzatot a mesterek, az utolsó három évtizedéről pedig csak néhány szórványos anyakönyvi adatunk van. Az ilyen körülmények között összegyűjtött 18. századi névsor 150 személyből áll, ami nyilván nem takarja a valóságot, hiányos. A 19. század és a 20. század első felének további 601 nevével együtt, összesen 751 fazekast ismertünk meg név szerint.⁶⁰

⁵⁹ Sajnos az 1785–1848 közötti időszakból, mely az itteni fazekasság felfutása és fénykora volt, nincsenek sem összeírásokból, sem céhes iratokból származó számadataink.

⁶⁰ A szakirodalom kevés, összesítésből eredő létszámadatot hozott, pl. Debrecenben 510 fazekas (17. századi adatokat is felhasználva), P. Szalay Emőke 1993. 54.

A margittai fazekasok többsége a református felekezet híve volt, a többiek római katolikusok és egy-két lutheránus. A településen a 19. század folyamán a mindvégig többségben lévő reformátusok aránya csökkenő tendenciát mutatott, a század eleji közel 80 százalékról a század végére (a keresztny felekezeteken belül) mintegy 60-ra módosult.

A helyi fazekasok névsora

18. századi összeírásokban

Ádám István 1735, 1741, 1743, 1746, 1750, 1753, 1757, 1767
 Ádám János 1743, 1746, 1750, 1753, 1757, 1767
 Ágyó Ferenc 1757, 1767
 Axi (Aksi?, Ari?)Mihály 1753
 Bagaméry András 1753, 1757, 1767
 Bagaméri István 1743, 1746, 1750, 1753, 1757, 1767
 Bakator Mihály 1735
 Bangó Gergely 1743
 Bangó István 1731, 1735, meghalt kolerában 1738/40
 Bangó István 1769
 Bangó Sámuel 1735
 Bara Mihály 1767
 Barabás István 1757
 Barabás Mihály 1767
 Beregszászi András 1731, 35, 43
 Beregszászi András 1769
 Borbély János 1723, 1730, 1731, 1735, 1741
 Borbély János 1767, 69
 Boros István 1743, 1746, 1750 *aedituus* (gondnok), 1753, 1757,
 1767
 Dengelegi Mihály 1767
 Dobos György 1767
 Dobos Mihály 1754, 57, 67
 Dongó János 1735
 Duhí Mihály 1753
 Farkas János 1767
 Fazekas István 1750, 1753, 1757, 1767
 Fazekas Szőcs István 1730, 1731
 F. Szőcs István 1769
 Fekete Mihály 1735, 1743, 1746, 1753, 1757, 1767
 Fekete István sen. 1730, 1731, 1741

Fekete István jun. 1769
 Ferenczi István 1767
 Ferenczi Mihály 1767
 Füleki Mihály 1767
 Galgóczi Mihály 1723, 1731, 1735
 Galgóczi Mihály 1769
 Galgóczi Pál 1730, 1731, 1735
 Galgóczi Pál 1769
 Gál Péter 1730, 1731, 1735
 Gáll Péter 1769
 Gogán Mihály 1743, 1746, 1750, 1753, 1757 „*imbecilitate*”(gyenge,
 beteg)
 Gogán Mihály 1767, 1769
 Keceli János 1730, 31, 35, 43, 50, 53, 57, 69
 Kerekes János 1767
 Kerekes Mihály 1767
 Kémeri Péter 1767
 Kiss Ferenc 1746, 1750, 1753, 1767
 Kiss János 1735, 1741, 1743
 Kiss Mihály 1753, 1757, 1767
 Kocsis András 1731, 1735
 Kocsis András 1769
 Kocsis György 1723, 1731, 1735
 Kocsis György 1743, 1754, 1757, 1761 *armalista* nemes, 1769
 Kocsis János *armalista* nemes, 1754, 1757, 1761
 Koréh (?) János *aedituus* 1746
 Lőrinczi István 1767
 Majoros Pál 1767
 Mácsi Ferenc 1731, 1735,
 Mácsi Ferenc 1769
 Mácsi Mihály 1723, 1735, 1741
 Meszes János 1723, 1730, 1731
 Molnár András 1746, 1753, 1757
 Molnár János 1767
 Molnár István 1735

Móricz István 1730, 1731, 1735
 Móricz István 1769
 Móricz Péter 1750
 Nagy András 1746
 Nagy Ferenc 1743, 1750, 1753, 1757, 1767
 Nagy György 1743, 1746
 Nagy L. György 1753
 Nagy István 1731, 1735, 1741
 Nagy István 1767, 1769
 Nagy János 1754, 1767
 Oláh György 1743, 1746, 1750, 1753, 1757
 Pap András 1731
 Pap András 1769
 Pap János jun. 1767
 Pap Mihály 1743, 1746, 1750, 1753, 1757, 1767
 Páka István 1750, 1757
 Pápa (Páka?) István 1753
 Petri Mihály 1735
 Pelyvás Péter 1723, 1731
 Pósa János 1723-ban alcéhmaster, 1730 „idős”, 1731
 Pósa János „ifj.” 1730, 1735, 1741, 1743, 1746, 1750, 1753,
 1757, 1769
 Pósa Mihály 1735, 1743, 1746
 Ráksi Ferenc 1730, 35
 Ráksi Ferenc „jun.” 1743, 1746
 Ráksi György 1750
 Ráksi János 1743, 1746, 1750, 1753, 1757
 Ráksi Mihály 1757
 Rákossi János 1767
 Rákossi Mihály 1767
 Sáska Miklós 1743, 1746, 1753, 1757
 Somi János 1743, 1746, 1767
 Szabó István I., 1723
 Szabó István II., 1723
 Szabó István III., 1723, 1730, 1731, 1735, 1741

Szabó István IV, 1723, 1730, 1731, 1735, 1741, 1743, 1746,
 1750
 Szabó István V, 1769
 Szabó János 1723, 1731
 Szabó Péter 1757, 67
 Szatmári István 1767
 Szatmári János 1757 *decrepitus* (vén)
 Szász István 1746, 1750, 1753, 1757
 Székely Mihály 1723, 1731
 Szilágyi András 1723, 1730, 1731
 Szilágyi András 1769
 Szilágyi Gábor 1767
 Szilágyi János 1723, 1730, 1731, 1735, 1743, 1746, 1753, 1757,
 1767, 1769
 Szilágyi Mihály 1767
 Szűcs István 1767
 Szűcs István „jun.” 1767
 Szűcs János 1730, 1731
 Szűcs János 1769
 Szűcs Pál 1743, 1746, 1753, 1757, 1767
 Szűts Sámuel 1723-ban főcéhmester, 1730, 1731, 1735, 1741
 Szűts Sámuel 1769
 Takács István 1735
 Takács János 1723, 1730, 1731, 1735, 1741, 1743, 1746, 1750, 1753
 Takács János 1769
 Takács Péter 1735, 1750, 1753, 1757
 Takács Sámuel 1743, 1746 *aedituus*, 1750, 1753, 1757
 Tenk(e)i Mihály 1767
 Tóth János 1730, 1731, 1743, 1746, 1753, 1757, 1769
 Tóth Péter 1730, 1731, 1735, meghalt kolerában 1738/40
 Tóth Péter 1769
 Tóthfalusi János nemes 1743
 Tönkő Mihály 1743, 46, 50, 53, 57
 Varga István 1730
 Vörös István 1746

Egyházi anyakönyvekben

Rövidítések:

E. = esküvő, e. = előtt, eml. = említik, felsz. = felszabadult, özv. = özvegy, m = mester, szolg. m.= szolgálmester, bej. m. = bejárómester, múlt. m. = múltató mester., al c. m.= alcéhmester, fő c. m. = főcéhmester, társ. e.= társulati elnök, test. e. = testületi elnök, leg.= legény, munkak. = munkakönyv, iparosk. = iparoskönyv, M. = Margitta, Mt. = Mezőtelegd, u. = utca, sz. = szám, Ns. = nemes

18. század

Demeter János (1744–1802. II. 10.)

Farkas János (1735–1790. VIII. 30.)

Gogány István (1750–1806. IX. 9.)

Kis János (1748–1808. VIII. 11.)

Kiss György (1750–1805. IV. 8.)

Kovács Mihály (1753–1793. VIII. 9.)

Kultsár Pál (1757–1802 XI 4) 1.E. 1790. I. 11. Kovács Sára, 2..E. 1795. II. 13. Kis Ilona, Régi Tót utca.

Mezei János (1758–1805. X. 27.)

Nagy Pál Ns. (1765–1806. IX. 22.)

Nagy Péter (~1753–1793 u.) fia, István 1793-ban *poenitentiát* tart káromkodásért.

Nagy Sámuel (1754–1794. X. 3.) E. 1801. XI. 23. Bordás Sára

Pap András (1756–1806. X. 5.) 2. E.1789. V. 19. Kiss Mária, Fazekas u.

Szabó János (1766–1787) margittai fazekasinas, meghal Asszonyvásárán.

Szabó Mihály E. 1732. X. Szűts Kata

Szűts Mihály lánya Zsuzsa (-1777. IV. 12.)

Szűts Mihály (1745–1804. VII. 30.) [egyazon személy?]

Szűts István fia Pál (-1777. III. 28.)

Tóth István (1750–1790. III. 19.)

Tönkö István (1760–1801. XII. 2.)

19-20. század

- Absán Erri (?) fazekas iparendély 6502. sz./ 1936
- Ádám Mihály (1766-1829) 1. E. 1789 V. 17. Mihály Mária, 2. E. 1790. I. 19. Fejér Ilona, Tót u., Fazekas u.
- Ádám Mihály (ifjú), 1. E. 1804. I. 19. Mezei Erzsí, 2. E. Kovács Erzsí 1812, Régi Tót u., Körtvélyes u.
- Ádám András atya m.1832-33, főgazda 1835-38, 1841-44, E. 1813. III. 13. Jósa Sára, Fazekas u.
- Ádám István (1775-1832) 1. E. Pozsár? Zsuzsa, 2. E. 1804. Várkonyi Éva, 3. E. 1813. Illés Ilona, 4. E. Csengeri Klára, Fazekas u.
- Ádám Ferenc E. 1801. XII. 7. Jakab Erzsí. Eml. 1848-ban. Fazekas u.[két személy ?].
- Ádám Gábor (1843-1869) inas apjánál, Imrénél 1858-1859. VII. 24., segéd 1860-66, remekelt 1866. V. 8. „nyomorék”.
- Ádám György inas Pap József mesternél, felszabadult 1832. V. 1.
- Ádám Imre (1810-1866) felszabadult 1830, mester 1852, 1864. E. 1834. Cseke Klára (1812-), 2. E. Megyesi Júlia.
- Ádám Imréné, özv. 1866
- Ádám István 1. E. 1804. I. 1. Várkonyi Éva, 2. E. 1813. I. 27. Illyés Ilona, Fazekas u.
- Ádám János E. 1803. XII. 13. Szarvadi Zsuzsa, Fazekas u.
- Ádám József (1800-) E. 1822 Szabó Mária (1801-).
- Ádám József (1819-) felszabadult 1836, szolg. m. 1848, 1850. 1. E. 1842. VIII. 30. Szabó Juliánna (1816-) 2. E. 1857. VIII. 10. Várad Klára (1819-). M. 326 sz.
- Ádám Péter (1838-) inas 1852. V. 31- től 2 év 11 hónapra.
- Ág Mihály fazekaslegény eml. 1850
- Ágotsi János fazekas, E. Mutausz Kata (1795-1858. VII).
- Almási László fazekaslegény eml. 1850.
- Asztalos József (1819-1853/4) inas, felszabadul 1837. III. 28., dolg.1848, remekel 1850, múl. m. 1850. 1. E. 1843 Szilágyi Juliánna (1825-) 2. E. Nagy Rozália.
- Asztalos Józsefné özv. Nagy Rozália dolgozik 1854-55, 2 Ft. taksza a cégnek.

- Asztalos Lajos (1851–1925 u.) inas 1865–69. IV. 25-ig, segéd 1869–72, mester 1872. XII. 28., szolg. m. 1874, bej. és műl. m. 1878–79, atya m., jegyző 1880, főjegyző 1885, eml. 1925, Fazekas. u. 274.
- Áts Mihály fazekassegéd Smid Lajos mesternél 1857. V. 20.–1858.
- Baga András (1817–1857. X. 24.) felszab. 1834. XII. 27., mester 1848, bej. m 1851, atya m., kis c. m 1855, dolg. 1859. 1. E. 1838. XI. 26. Keresi-Nagy Erzsébet (1818–1847. IV. 27.), 2. E. 1847. VI. 6. Perlik Erzsébet (1830–1872. XII. 2.). M. 298 sz.
- Bakos István mester 1848. III. 22. 1. E. 1803. III. 22. Koncz Kata, 2. E. 1805 Gyenge Judith, Kis u.
- Bakos István (1812–) felszab. 1830, segéd 1833. E. 1834 X. 25. Bogáti Zsuzsa (1816–).
- Balogh Sándor (1836–) inas 5 évre 1851. IV. 11-től.
- Balogh József (1844–) inas 6 évig Smid Lajosnál 1858. VII. 1.–1864. VII. 1., segéd 1865-től.
- Bányai István inas, felszabadult 1827. XI. 5-én.
- Barabás Mihály E. 1796. XI. 29. Balogh Sára, Fazekas u., Kis u.
- Barta András bej. M. 1832, atya m. 1843, dolg. 1848, 1853. E. 1806. III. 25 Demeter Erzsébet, (-1855), Kis utca.
- Barta Andrásné özv. dolgozik 1855, 2 Ft. taksza a céhnek.
- Bárány György inas, felszabadult 1825. I. 2.
- Bárány István (1816. I. 6.–1892. II. 1) E. Lippay Júlianna, M. 360 sz.
- Bárány István alapító tagja az 1951-ben alakult Rekord szövetkezet fazekas részlegének.
- Bárány József (1846–) inas 1859. IX. 29.–1963. IV. 24, segéd 1864–78, mester 1879. II. 2. 1. E. 1868. XI. 24. Bódis Lidia (1850–), 2. E. 1881. VIII. 23. Sajó Ágnes (1850–). M. 273, 361 sz.
- Bárány József (1867 e.–1932 u.) felsz. 1895, zászlóvivő m. 1907–09. E. Tripa Zsuzsa, Faz. u. 326 sz.
- Bárány József (1916. VII. 31.–1953 u.) inas 1929–32, felsz. 1932. IX. 21., segéd 1941, 1945-ben II oszt. adófizető, 1946 évben

- egyedüli faz, 1950-1952 között 60 leu tagságig fizet a margittai Iparosok Szakszervezetének tagjaként, Zsák u. 6. sz. (1941), Hajnal u. 5. sz. (1945).
- Bárány Pál (1773-1823. V. 23.) E. Orbán Erzsébet, leánya Mária (1798-1807).
- Bárány Pál (1850-1887. VII. 12.) inas 1864. IV. 24.-1868. VIII. 7., segéd 1868. VIII. 26., 1871-72. E. 1881. IX. 19. Prohászka Mária (1862-), M. 361, 362 sz.
- Beke János 1. E. 1803. III. 29. Kis Zsuzsa. 2. E. 1813. II Szabó Klára, Fazekas u.
- Beke Péter lánya, Sára esküszik 1809. VI. 22., Fazekas u.
- Beregszászi Imre (-1880 u.) faz. legény 1850, mester 1853-tól, szolg. m. 1854, önk. tűzoltó 1864, bej. m. 1866-67. E. ~1865, Molnár Zsuzsa, 2. E. ~1875 Sári Júlia.
- Béres István (1869-1962?) inas 1883. II. 4-től, munkakönyv 1888-tól, szolg. m. 1899, mester 1941-ig. E. 1898 e. Szabó Zsuzsa, M. 320, 323, 191, Faz. 372, 63. sz.
- Béres Gyula (1908-1980. I.) segéd 1936-tól, az utolsó működő fazekas Margittán.
- Béres Zoltán (1914-1946?) segéd 1941-ben, II o. adót fizet 1945. VII. 12.
- Berzetai Lajos Ns. (1803-1862 u.) fazekas m. 1848. III. 22. E. 1836. V. 7. özv. Jakab Erzsi (1806-), 2. E. 1850 Fazekas Júlia (1820-).
- Birtalan János inas Kis Péternél, felszabadul 1828. II. 1.
- Blaga Miklós (1877. VI. 26-) szolg. m. 1905, zászlóvivő m. E. 1905. I. 24. Gyöngyösi Erzsi (1884. I. 31-), M. 356. sz.
- Bogáti Ferenc (1791. IV. 30-) E. 1811. XI. 19. Bagaméri Mária, Fazekas utca.
- Bogáti Sándor (1809-) inas, felszabadult 1828. V. 22., mester lett 1830. VI. 24., 1848, múlt. m. 1851 atya m. 1853, kis céh m. 1858-1862, tűzoltó 1864, dolgozik 1869, 1880. 1. E. 1833. IX. 8. özv. Somogyi Mária (1805-), 2. E. ~1863 Erdei Zsuzsánna.
- Boldizsár Dániel mester 1831, 1834

- Boldizsár János inas, felszabadult 1825. VI. 19.
- Bontzi György (1779-) mester 1830, jegyző 1833. V. 1-1847. 1.
E. 1802. I. 26. Pálfi Kata, 2. E. 1825. X. 18. Kis Sára (1785-), Fazekas u.
- Bontzi György (1842?-1877) remekel, mester lett 1850. I. 6.,
szolg. m. 1867, dolgozik 1871. E. Bárány Zsuzsa, M. 273. sz.
- Bontzi István E. 1805. I. 6. Ádám Mária, Fazekas u.
- Bontzi János (1811-1866 u.) inas Bontzi Györgynél, felszabadul 1832. VI. 11., mester 1845, műlátó m. 1854, jegyző 1858, dolgozik 1866, E. 1835. XII. 28. Tóth Julianna (1817-).
- Boncz József (1819?-) mester lett 1839. VI. 24., dolgozik 1848, 1855, 1870. E. 1846 Tóth Klára (1824-).
- Bontzi József inas 3 év, felszabadul 1868. VII. 21., legényként említik 1866-1870, majd apjánál B. Józsefnél 1871-1872-ig, mester lett 1892. V. 1., dolgozik 1904.
- Bontzi József elszegődik inasnak Varga Józsefhez 1 évre 1883. VI. 1.-1884
- Borbély János inas Szigeti Sándornál, felszabadult 1833. VIII. 1.
- Borbély Mihály (1761-1831) E. Szalay Zsuzsa.
- Borbély József (1817-1871 u.) felszabadult 1833, mester 1848, eml. 1863. 1. E. 1840. I. 7. Barabás Juliánna, 2. E. ~1865 Nagy Zsuzsa.
- Borbély József (1871-) iparisk. biz., felszabadult 1886, munkakönyv 1892, mester lett 1902. I. 18., szolg. m. és zászlóvivő m. 1904-1905, dolgozik 1925-ig, és 1941. I. 16., Fazekas u. 269 sz.
- Borbi (Borbij, Borbé, Borbéj) József (1839-1880 u.) inas 4 évig Barta Andrásnál és Baga Andrásnál 1852-1857. I. 11., segéd, remek taxát fizetett és mester lett 1863, bej. m. 1868-70, műl. m. 1870, atya m. 1871-72, választmányi tag 1874, dolgozik 1880.
- Bordás Márton (1840-) beáll inasnak 3 évre Smid Lajoshoz 1855. X. 7.
- Bori ? Sándor fazekas Margittán 1903.
- Borny József szerepel az 1848. III. 22-es jegyzéken.

- Bornyi Mihály (1805-) inas, felszab. 1824. I. 9., mester 1835, 1842. E. 1827. I. 9. özv. Somi Klára (1797-).
- Bornyi Sándor (1826-1880 u.) inas, felsz. 1847. IX. 19., m. 1848, jegyző 1869. 1.E. 1850 Kovács Borbála (1827-), 2. E. Fazekas Zsuzsa (1832-1878).
- Bornyi Sándor (1845/8-1914 u.) felszabadul apjánál 1873. XI. 1., segéd 1874-1879, mester 1879. XI. 9., szolg. m. 1881-82, jegyző 1892-1894, dolgozott 1914, Fazekas utca.
- Bornyi Sándor (1889-) iparisk., munkakönyv 1908.
- Boros János fazekas lánya 1810. I. 16. házasodik, Körtvélyes u.
- Bota András inas Pap Józsefnél, felszabadul 1846. IV. 26-án, mester 1848. III. 22-én.
- Buday József E. Virág Erzsébet, fiuk József (1839. VIII.)
- Bundik Antal (1842-1886 u.) inas 1859. IV. 25.-1862. II. 2., segéd 1868-ig, remekel 1868. V. 11., szolg. m. 1869. E. 1866. I. 2. Nagy Erzsébet (1846-), Fazekas u.
- Bundik Antal (1881-1951 u.) felszab., munkakönyv 1899, 1951-től a Rekord faz. szöv. tagja.
- Bundik Imre (1845-) inas 4 évre 1859. IV. 25.
- Bundik Imre beáll inasnak Posán Lajoshoz 1883, majd Szabó Györgyhez 1884. II. 9-től.
- Bundik József (-1918) inas 1882. I. 7.-1886. I. 7. apjánál Harsányi Bálintnál, szolg. legény 1886-tól, mester 1891. XII-től, szolg. m. 1894, jegyző 1895-99, ipartest. alelnök 1915. E. ~1873 Daróczi Júlia (-1919 u.), Fazekas u. 355., 357., 329. sz.
- Bundik Sándor (1834-1925 u.) inas 1849-53. I. 9., legény 1853-59, remekel 1859. V. 9., műlátó m. 1862, bej. m. 1864, jegyző 1868-69, választmányi tag 1874, társulati alelnök 1880, főelnök 1881-84. E. 1859. VIII. 21 Perlik Erzsébet (1830-1872. XII. 2.), M. 298, 375. sz.
- Bundik Sándor (1875-1925 u.) ipariskola, felszab. munkakönyv 1892, dolg. 1901, 1925, Fazekas u. 34.
- Bundik Zsigmond (1846-1896 u.) inas 1862-63. IX. 1., felsz. 1863, segéd 1863-1868, remekel 1869, szolg. m. 1870-74,

- választm. tag 1874, bej. m. 1875, jegyző 1886- (1888?). E. ~1871 Tarsonyi Julianna.
- Bundik Zsigmondné bejegyzett iparos 1886. VI. 1., 1901-ig, Temető u.
- Cociorva Josif (1920. III. 3-) inas Béres Istvánnál 1935-1939 között.
- Csata Sándor keresztszülő 1900-ben, Fazekas u. 322 sz.
- Csata Elek (-1917) mester 1890. VI. 20-tól, dolgozik 1917-ig, eml. Nagy Terézszel, Fazekas u.
- Csata Elekné özv. bejegyzett iparosként dolgozik 1918-1919.
- Csegei István E. 1791. V. 10. Veres Sára, Körtvélyes u.
- Csengeri István mester szerepel az 1848. III. 22-es névsoron.
- Csengeri Gábor (1820-1853 u.) inas Varga József mostoha apjánál, felszabadul 1837. XII. 22., remekelt 1850-ben. E. 1844. VI. 4. Nagy Mária (1823-).
- Csengeri Gábornak fia, Sándor mester szerepel az 1848. III. 22-es névjegyzékben.
- Csokmai József (v. Ferenc?) szolgáló m. 1872.
- Csokmai Ferenc (1833-1877) inas 1852. XI. 1.-1853. I. felszabadulásáig, legény 1854. II. 5.-1859, közben műhelyrúgásért fizet 5 Ft-ot, remekel és mester lett 1858. X., szolgál m. 1859-60, dolgozik 1870 u. is. 1. E. Zoltán Mária (eml. 1864), 2. E. Bundik Rebeka.
- Csonka Gábor legény 1867. VII. 21-től, elszegődik bátyjához egy évre.
- Csonka Mihály (1838-1871) kezdő legényként elszegődik 1854-ben Szász Dánielhez, 1854. VI. 26., mester lett 1859. VIII. 2., szolg. m. 1861, dolg. 1865, 1867. E. 1866 e. Demeter Júlia.
- Csonka Mihályné özv. 1866.
- Dalmadi János legény elszegődik Sípos Sándorhoz 1854-55, 1856.
- Daróczi József (1884-1924/5) munkak. 1901, dolgozik 1913-1924.
- Daróczi Lajos eml. 1895, Margitta 314 sz.

- Dávid Imre (1855-) elszegődik inasnak Módis Istvánhoz 5 évre, 1868.
- Dávid János E. 1807. IV. 28. Ferenczi Mária, Sáros u.
- Dávid Mihály özv. 2. E. 1801. XII. 11. özv. Erdélyi Erzs, Sáros u.
- Dávid Mihály 1. E. 1817. I. 14. Ráksi Kata 2. E. 1818 Ágyi Erzs, Fazekas u.
- Dávid Zsigmond inas, felszabadult 1816. V. 6.
- Demeter István (1822–1886 u.) inasnak állt 1838, felszabadult Pap Józsefnél 1842. V. 1., mester lett 1845, műl. m. 1856–57, atya m. 1863, tűzoltó 1864, fő céh m. 1868–69, választmányi tag 1874, szolg. m. 1875, dolgozik 1886. E. 1848. XII. 26. Bikkfalvi Zsuzsánna (1830–).
- Demeter István inasnak beáll apjához, Istvánhoz 1 évre 1866. V. 12.–1867. III. 8., legényként dolgozik 1868–1872-ig, mesterré avatják 1873. II. 2. remek nélkül.
- Demeter János (1802–) inas, felszabadul 1820. III. 19., mester 1848. III. 22. E. 1825. I. 4. Furon Mária (1806–).
- Demeter József mester, szerepel az 1848. III. 22-es névsorban.
- Demeter Mihály mester 1821, 1824, atya m. 1835, 1838, 1848. E. 1817. I. 21. Farkas Mária.
- Dési Sándor inas, felszabadul 1826. II. 23.
- Dobos György E. 1794. VIII. 12. Hajdu Mária, Új Tót u.
- Dohi István id. (1798–) mester 1831, 1837, 1848, céhmester 1849. XII. 31-ig, dolgozik 1852. E. 1822. I. 2. Péter Sára (1801–), 2. E. 1845. II. 18. özv. Balogh Juliánna (1805–).
- Dohi István ifj. mesterként szerepel az 1848. III. 22-es jegyzékben.
- Dohi Ferenc (1766–1806. XI. 29.?) E. 1792. XII. 11. Nagy Sára, Fazekas u.
- Dohi József (1783–1817. IV. 16.?) E. 1811. XII. 12 Szilágyi Zsuzsánna, Sáros u.
- Dohi József (1800–1830) inas, felszabadult 1817. IV. 24. E. 1822. XII. 3. Lippai Éva (1804–).
- Dohi József inas Szalacsi Istvánnál, felszabadult 1834. VIII. 1., remekelt 1838-ban.

- Dohi Sándor inasnak áll 1838, felszabadult 1841. VI. 20. E.
Vincze Júlia Mezőtelegden.
- Erős Lajos inasnak szerződik 6 évre Lippai Györgyhöz 1872. V. 6.
Erdelyi István (1837-) inasnak szegődik 5 évre 1849. IV. 15-én
Szász Dánielhez.
- Erdelyi Ferenc mester 1831, 1832, főgazda 1833, 1834. E. 1815.
I. 3. 1 Boros Mária, Körtvélyes u.
- Ertl János (Edenstadt - Bajorország - 1850 u.) E. 1839. X. 22.
Nagybárodon (ott dolgozott előbb) Bóna Mária, mester lett
Margittán 1848. III. 22.
- Farkas József szerepel az 1848. III. 22-es jegyzékben.
- Farkas Mihály E. 1819. Szilágyi Sára, Régi Tót u.
- Farkas Mihály (1800-1863 u.) dolg. 1844, 1851. E. 1820. V. 20.
Bagaméri Mária (1799-), Régi Tót u.
- Farkas Sándor mester 1846-tól, eml. 1866, 1870.
- Fazekas György E. 1808. II. 1. Péter Sára, Kis u.
- Fazekas István inas volt Fekete Péternél, felszabadult 1839. V. 12.
- Fazekas Mihály mester 1831, 1833, atya m. 1837, fő gazda 1844-
1847, dolg. 1848. III., E. 1819. I. 25. Szilágyi Sára, Régi Tót u.
- Fazekas Mihályné özv. 1866.
- Fazekas Sándor (1832-1870. XII. 15.) legény 1850, E. 1850. XII.
30. Farkas Juliánna (1831-).
- Fazekas Sándor (1827/9-1875. IV. 19.) mester 1848, 1863. E.
Kovács Teréz, M. 315 sz.
- Fazekas Sándor (1846-) eml. 1866, bej. m. 1871-72, választmányi
tag 1874, atya m. 1873-75.
- Fejértói Mihály legény, elszegődik Molnár Ferenchez 1855-56,
majd Szenyesi Istvánhoz 1857-58.
- Fejértói Sándor legény beáll Módis Istvánhoz, majd Sípos
Sándorhoz 1861-1865 k.
- Fekete György (Margitta 1810-1858 Mt.) E. Nagy Zsuzsanna
(1812-1846) Mezőtelegd.
- Fekete János E. 1807. III. 16. özv. Kis Mária, Fazekas u.
- Fekete János (Margitta 1818-1869 Mt.) E. 1851 Jeremiás Júlia
Mezőtelegd.

- Fekete Imre (1833-) inasnak áll Szigeti Sándorhoz 1850. I. 1.-1852. IX. 24., legényként elszegődik Székely Ferenchez, majd Gogány Ferenchez 1854-1858, remekelt és mester lett 1859. X. 9., bejegyezve az ipartestületbe 1901-1902.
- Fekete István (1801-1856) apjánál szabadult fel 1818. V. 10., bejáró m. 1844-1846, mester 1848. E. 1823. XII. 2. Ferenczi Sára (1805-).
- Fekete Istvánné özv. 1866.
- Fekete Péter (1800-1855 e.) inas, felszabadult 1817. IV. 24., mester 1837, bej. m. 1839-40, atya m. 1843. E. 1822. I. 15. Jakab Sári (1805-1866 u.).
- Fekete Péterné özv. dolgozik 1855, 2 Ft takszát fizet a céhnek
- Fekete László (1799-) inas felszabadult 1816. V. 12., mester 1822, 1824. E. 1831 Somogyi Mária.
- Fenyődi Sándor (1854-) inasnak szegődik 1868. VII. 26., felszabadult 1872. VII. 1.
- Ferenczi Ferenc mester, E. 1816. II. 20. Somi Sára, Régi tót u.
- Ferenczi György (1798-1838 u.) felszabadult 1817. IV. 24., dolg. 1838. E. 1824. III. 3. Híri Sára (1805-).
- Ferenczi József özv. (1761-) E. 1823. XII. 30. özv. Szabó Erzsébet (1794-).
- Ferenczi József 1. E. 1804. Varga Mária, 2. E. 1807. I. 26. Páka Erzs, Körtvélyesi u., Fazekas u.
- Ferenczi József (1820-1875) inas Oláh Istvánnál, felszabadult 1836. VIII. 21., mester 1840, 1848, dolgozik 1870. E. Szegedi Juliánna (1833-1872. VI. 14.), M. 422 sz.
- Ferenczi Mihály (1773-1829) özv. E. 1807. III. 10. Somi Kata, Körtvélyes u.
- Ferenczi Mihály inas Erdei Ferencnél, felszabadult 1832. V. 1.
- Filep József E. 1811 Aranyos? Rozália, Régi Tót u.
- Fogarasi Mihály (1844-) inasnak állt 4 évre Szabó Andráshoz, 1858. I. 6.-1862. I. 6., legény Szabó Istvánnál, Smid Lajosnál, Szenyesi Istvánnál, „műhely rugásért” 1862-ben 2 Ft büntetést fizet.
- Fórizs András inasnak áll Major Sándorhoz 4 évre 1850. II. 17.

- Fórizs Sándor (1868–1944) Nagy Józsefnél inas 1883. III. 1.–1887, mester 1894-től, szolg. m. 1896–98, jegyző 1900–1919, adót fizet 1925-ig, majd 1936-ban, 1941-ben, özvegye 1945-ben, Fazekas u. 65 sz.
- Forizs Sándorné özv. adózik 1845-ben.
- Furik András (1835–) inasnak szegődik Baga Andráshoz 3 évre 1849. IV. 10. felszabadul 1852. XIII. 10., legényként Májos Sándornál 1854. II. 5-től.
- Furon István (1832–) inas 4 évig Dohi Istvánnál 1848. VI. 1.–1852 VI. 1.
- Furon Mihály (1807–) inas, felszabadult 1827. IV. 24. E. 1830. XII. 27. özv. Szilágyi Zsuzsa (1808–).
- Furon Sándor (1823–1856?) inas Farkas Mihálynál, felszabadult 1844. I. 25., dolg. 1848, 1850, 1855. E. 1848. IV. 11. Csengeri Zsuzsanna (1824–).
- Fülep Mihály özv. E. 1802. VI. 2. 1 özv. Molnár Erzsi, Körtvélyesi u.
- Fülep Mihály ifj. E. 1807. XII. 7. Adorján Mária, Kis u.
- Filep József E. 1811. VI. 30. N. N. Margittán.
- Füsüs József (1809–) inas Szalatsi Istvánnál, felszabadult 1829. III. 2., mester 1848. III. 22., segéd Molnár Istvánnál és Lippai Györgynél 1859-ig. E. 1832. VII. 24. Szabó Julianna (1813–).
- Füsüs József (1838–) inasnak szegődik Molnár Istvánhoz 3 évre 1852. VII. 4., felszabadult 1855. XI. 25.
- Gábor Fazekas György E. 1808. Péter Éva, Kis u.
- Galgóczi György eml. 1857-ben.
- Geréb Antal inas Kis Mihálynál, felszabadult 1843. VII. 30.
- Gogány Dániel (1817–1848 e.) inas apjánál, felszabadult 1834. VIII. 30., remekel 1836-ban. E. 1836. XII. 27. Fazekas Julianna (1819–).
- Gogány Dánielné szerepel az 1848. III. 22-es fazekasjegyzékben.
- Gogány Ferenc (1821–1856 u.) mester 1848, látó m. 1849, al céh m. 1854–55, atya m. 1856–57, esküdt 1858. X. 1., fő céh m. 1861–62, tűzoltó 1864. E. 1845. IV. 28. Kovács Erzsébet (1825–).

- Gogány József ör. jegyző 1832. V. 1.
- Gogány Mihály (1785-1832) E. 1810. I. 16. Boros Kata, Körtvélyes u.
- Gogány Mihály (1812-) inas apjánál, felszabadult 1829. E. 1833. VI. 4. Koppányi Éva (1813-).
- Gogány Mihály özv. E. 1851. VII. 7. Váradi Klára. Utóbbi kettő közül az egyik szolg. m. 1852-ben.
- Gogány Sámuel E. 1805. Kovács Anna, Körtvélyes u.
- Gogány Sámuel (1814-1851 u.) inas apjánál 1827. X. 1., felszabadult 1832. V. 31., mester 1842, 1848, 1850. E. 1838. VI. 21. Kis Julianna (1818-).
- Gombos István (1818-1878. V. 9.) mester 1870, 1871. E. Mihók Mária, M. 353. sz.
- Gombos István (1848-1878) beáll inasnak 3,5 évre Szilágyi Józsefhez 1863. IV. 24., felszabadul 1866. XI. 10., mester lett 1873, szolg. m. 1874. E. 1872. VI. 29. Major Zsuzsa (1850-), 2. E. Nagy Julia, 311. sz.
- Gyene Mihály (Tyukod 1832-) Ns. inasnak áll 1838 Nagy Sándornál, felszabadul 1840. XI. 25. E. 1845 Nagy Júlia Mezőtelegden.
- Gyöngyösi József (?-1925 u.) inas bátyánál Sándornál 1871-74. V., legény 1874. X. 1., mester 1876. V. 9., bej. és múlt. m. 1883-84, szolg. m. 1879, ipar. test. elnök 1900-1904, dolgozik 1925-ig. E. 1879 e. Szűcs Erzsi.
- Gyöngyösi Mihály legény elszegődik 1 évre 1872. VI. 30.-1873. VI. 30. Vas Gáborhoz.
- Gyöngyösi Sándor (-1903 u.), ifjúság dékánja 1866, segéd Vas Gábornál 1866-68, remekelt és mester lett 1868, szolg. m. 1869, választmányi tag 1874, múlt. m. 1874, bej. m. 1877, 1880, atya m. 1881-82, dolgozik 1903-ban. E. Szabó Júlia, Fazekas u.
- Gyöngyösi Sándor (1888?-) ipariskolai biz., munkakönyv 1907. Harsányi Bálint legény 1850-55, dékán 1856, remekelt, mester lett 1857. IV. 25., bej. m. 1862-67, választmányi tag 1874, al céh m. 1876-78, jegyző 1880.

- Harsányi István (1837-) inasnak szegődik 4,5 évre Kis Sándorhoz 1850. XI. 24.
- Harsányi Mihály segédként említik 1865-ben.
- Hodor Viktor (1837-) inasnak áll 5 évre ifj. Meggyesi Józsefhez 1850. I. 1.
- Honorák János eml. 1833. II. 18.
- Igó János (1788-) 1. E. 1812. I. 22. Nagy Sára, 2. E. 1836. V. 2. Székely Sára (1810-), Fazekas u.
- Incze Antal Ns. felszabadult 1828. II. 24., dolgozik 1866, 1871. E. ~1835 Nagy Julianna, M. 413. sz.
- Intze Antalné szerepel az 1848. III. 22-es névsorban (valószínűleg volt egy id. Intze Antal is).
- Incze Imre Ns. id. (1818-1872. XII. 14.) inas Ádám Andrásnál, felszabadult 1834. V. 20., remekelt 1838, m. 1848, látó m. 1849, dolg. 1859, 1863, 1866. 1. E. 1838. VI. 5. Szabó Zsuzsa (1820-1840. III. 24.), 2. E. 1840. XI. 22. Franczuczovics Mária (-1872 u.).
- Incze Imre Ns. (1839. II. 19.-1880. II. 5.) mester lett 1850. I. 6., atya m. 1854, 1859-60, 65-67, szolgáló m. 1863, bejáró m. 1865, tűzoltó 1864, al céh m. 1868, fő céh m. 1869, 1870, ipartest. elnök 1873-79, ref. egyház főgondnok (1880). 1. E. 1860. VI. 25. Szilágyi Erzsébet (1842-), 2. E. 1866. XII. 1. Galgóczi Ágnes (1851-), M. 320. sz.
- Incze István T. (1834. VI. 16.-1905 u.) 1. E. 1859. X. 2. Vanyovszky Ágnes (1841. III. 25.-1905. IV. 14.), 2. E 1907. II. 8. Leim Erzsébet (1852. II. 19.-), Hatház u. 315. sz.
- Incze Károly (1867. V. 29.-1825 u.) inas 1881. V. 1-től, legény 1886, mester lett 1891. XII. 6., szolg. m., ipart. faz. szakoszt. főelnöke 1904-1915, 1919, dolgozik 1925-ig. E. 1903. II. 10. Kapitány Ágnes (1873. X. 10.-), M. 332., 336., 356., 358. sz.
- Inczi (e) Jakab mester 1822-1824.
- Jakab István özv. E. 1818. VIII. 4. özv. Bodonyi Éva, Fazekas u.
- Jakab Mihály (1814-1866 u.) inas Kis Péternél, felszabadult 1831. VI. 24., mester 1837, 1848, 1866 u., E. 1851. III. 31. Kólya Erzsébet (1826-), Fazekas u.

- Jakab Lajos (1855-) inas Nagy Józsefnél 1869. IX. 1.-1872. IX. 1., segéd 1873-76, mester lett 1876. VII. 3., szolg. m. 1878, dolgozik 1880. E. Bokor Kata, lányuk Zsuzsa (1881-).
- Jandura János inas Pataki Józsefnél, felszabadult 1833. V. 1.
- Jonás Ferenc (1849-) inasnak áll Sipos Sándorhoz 1862-ben, majd Smid Lajoshoz 3 évre 1865. III. 19.
- Jósa János (1788. III. 12.-) mester, E. 1810. XI. 27. Bakos Erzs, Régi Tót u.
- Juhász György (1813-1855. I.) inas Varga Józsefnél, felszabadult ott 1834. I. 25., remekelt 1838, mester 1840, atyam. 1848, al céh m. 1852, főcéh m. 1853-1855 I. E. 1837. X. 3. Szilágyi Julianna (1819-).
- Juhász Györgyné özv. műhelye 1855, 1856, 2 Ft adó a céhnek.
- Juhász János (1834-1879. IV. 14.) inasnak szegődik Molnár Jánoshoz 1851. IV. 11., felszabadult 1852. XII. 5., beáll legénynek Baga Andrásához, Raksi Istvánhoz, ismét Bagához, végül Szabó Andrásához, remekel és mester lett 1863, szolg. m. 1865, műl. m. 1873, választmányi tag 1874, bej. m. 1875-76. E. Szilágyi Erzsébet, M. 268., 311., 525. sz.
- Juhász József (-1852) mester 1848. 1. E. 1835. I. 10. Jári Zsuzsa, 2. E. 1844. IV. 22. Boros Mária, M. 333. sz.
- Juhász Sándor (1841-) elszegődik inasnak 4 évre Szabó Györgyhöz 1855. XII. 26.-1859. XII. 26., majd Smid Lajoshoz 1860. IV. 16.-1860. IX. 16., felszabadult 1860-ban.
- Kabai József (1767. III. 20.-) E. 1793. V. 28. Gombos Zsuzsa, Petri u.
- Kabai József (Tasnád 1865. X. 10.-1915 u.) segéd 1886, szolg. m. és zászlóvivő m. 1906-1908, iparbejegyzés 1894. E. 1894. VI. 11. Daróczi Juliánna (1872. II. 10.-1915 u.), Hatház u. 314., 315., 318., 319. sz.
- Kávási? Antal sz. Tasnádon, inasnak áll 4 évre Berekszászi Imréhez 1868. VI. 7-én.
- Kádár János eml. 1854. X. 31.
- Kállai József (1817-1849 u.) felszabadult 1833, remekelt 1838, mester 1841, 1843, esküdt 1846, bejáró m. 1847, első c. m.

- 1848, 1849. 1. E. 1837. VIII. 19. Gogány Mária (1819–), 2. E. 1841. VI. 4. Nagy Julia (1821).
- Kállay Józsefnek „egy fia” mester az 1848. III. 22-es jegyzékben.
- Kapotsi Sándor (Hegyközszentimre 1887–) iparisk. bizonyítv. munkakönyv 1904.
- Karats Mihály pipatsináló özv. E. 1794. X. 20. Sípos Sára, Petri u.
- Katona Péter legény 1850.
- Katona József segéd 1865.
- Kecskés András E. 1807. III. 3. Szennyesi Erzsébet, Régi Tót u.
- Kecskés Ferenc inas felszabadult Szalacsi Józsefnél 1835. III. 19. E. 1840, Kolozsvári Erzsi Mezőtelegden.
- Kecskeméti Dániel (1877–) felszabadult, munkak. 1894, bejegyzve 1898. VI. 20., szolg. m. 1900. I. 20., dolgozik 1914-ig, Temető u. 303.
- Kecskeméti István (1799–) eml. „edénycsináló K. István” 1833, 1834, dolg. 1836, 1848. E. 1819. III. 23. Ns. Egeresi Mária, 2. E. 1831. XI. 22. Kiss Zsuzsa (1812–), Fazekas u.
- Kecskeméti József (1842–) inas 1858. IV. 24-től, felszabadul apjánál Somogyi Józsefnél 1861, remekel, mester lett 1865. V. 13., szolg. m. 1867. E. 1866 Kiss Ágnes (1844–).
- Kecskeméti Ferenc (1840–1897 u.) inas az apjánál K. Istvánnál, felszabadult 1854. V. 13., remekelt, mester lett 1860. IV. 29., bej. m. 1871, dolgozik 1880-ban. E. 1862. Szabó Mária (-1877 u.).
- Kémeri Péter özv. E. 1794. IV. 8. Tót Rebeka, Fazekas u.
- Képeßy Károly felszabadult Vonó Györgynél 1846. XI. 14., mester 1848. E. 1841. XI. 27. Kis Juliánna.
- Kerekes István említik 1801. I. 16.
- Kis Ádám (1841–) inasnak áll 5 évre Módis Istvánhoz 1862. VII. 20.
- Kis András E. 1796. II. 2. Nagy Sára, Körtvélyes u.
- Kis Ferenc és Péter Klára keresztszülők 1797, 1798, Kis Ferenc eml. 1800. III. 20., 1803.
- Kis Ferenc (1791–1829) E. 1811. XI. 26. Szabó Erzsébet, Fazekas u.

- Kis György E. 1805. I. 25. Nagy Ilona, Fazekas u.
- Kis György (1800–1839 u.) 1. E. 1819. Fekete Zsuzsánna, 2. E. 1840. II. 10. Bihari Mária (1800–), Régi Tót u.
- Kis István inasnak áll 1824. I. 27-én Intzi? Jakabhoz.
- Kis József E. Szücs Erzsébet, leányuk Sára (1805–).
- Kis József (1802–1830) inas, felszabadul 1820. III. 19. mester 1826, 1828. E. 1825. III. 1. Somi Zsuzsa (1807–).
- Kis József (1824–) inas Oláh Istvánnál, felszabadult 1842. V. 1., mester 1848. III. 22. E. 1846. VIII. 24. Fekete Mária (1825–).
- Kis Lajos (1849–) elszegődött inasnak Molnár Istvánhoz 5 évre 1862. VI. 10., 1867. VIII. 18-tól segéd legény.
- Kis Mihály (1788–) mester 1835–37. E. 1810. XII. 4. Tönkö Erzsébet, 2. E. 1833. I. 14. özv. Lippai Éva (1818–), Körtvélyes u., Fazekas u.
- Kis Mihály (1792–) mester 1841, 1843. 1. E. 1837. V. 5. Kandó Erzsébet (1809–), 2. E. 1842. Aranyos Katalin (1792–), 3. E. 1844. IV. 8. özv. Borsa Sára (1796–).
- Kis Péter (1791–1833. V.) mester 1826, 1831, főgazda 1832–33. 1. E. 1812. I. 7. ns. Tóth Zsuzsa, 2. E. 1813. VIII. 31. Csokmai Borbála, 3. E. 1818. II. 2. Szabó Mária (1790–1827), 4. E. Jakab Erzsi, Fazekas u.
- Kis Sándor (1818–1857) inas Kecskeméti Istvánnál, felszabadult 1838. IX. 30., majd ismét Megyeri Istvánnál, mester 1843. VII. 14., bej. m. 1849–50, múlt. m. 1853. 1. E. 1841. III. 22. Fekete Juliánna (1823–), 2. E. 1846. XII. 26. Papp Júlia (1827–).
- Kis Sándorné özv. 1866.
- Kis Sándor (1826–) legény 1. E. 1850. VI. 18. Varga Erzsébet (1830–).
- Kisdéd Ferenc inas Kis Mihálynál, felszabadul 1837. XI. 25.
- Kisdéd Mihály (1823–1861) inas bátyjánál, Sándornál, felszabadult 1842. X. 1., E. 1850. Kocsis Zsuzsa Mezőtelegden.
- Kisdéd Sándor (1811–) inas Fazekas Mihálynál, felszabadult 1833. X. 10., remekelt 1838, mester 1840, 1848. III. 22., E. 1838. VI. 16. Fogarasi Juliánna (1812–).

- Kletska György inas felszabadul 1850. I. 1., elszegődik Szabó Andráshoz 1853. VI. 26-án egy évre.
- Kocsis András E. 1807. III. 9. Ilyés Katalin, Petri u.
- Kónya Péter (Karcag 1824–1874) remekelt, mester lett 1869. V. 1., szolg. m. 1871. E. Horváth Rebeka, fiuk Zsigmond (1870–).
- Kotycz László (1867. XII. 28.–1897 u.) inasnak állt 5 évre 1882. IV. 24-től, mester lett 1891. VI. 10., szolg. m. 1892, dolgozik 1901. E. 1893. I. 23. Incze Ágnes (1876. V. 5.–1897. III. 11.), M. 315., 364. sz.
- Kovács Elek (1854–) inasnak áll 5 évre Sipos Sándorhoz 1867. IV. 24.
- Kovács János (Margitta 1798–1854 Mt.) felszabadult 1818. X. 10. E. 1822. Bácsi Erzsébet Mezőtelegden.
- Kovács József inas Gogán Sámuelnél, felszabadult 1844. VI. 1., mester 1848, elszegődik egy évre 1858. I. Varga Jánoshoz 145 Ft-bérért.
- Kovács Sándor (1838–) inasnak szegődik Asztalos Józsefhez 3 évre 1852. VII. 25., majd ennek özvegyéhez 1854, felszabadult 1855. VII. 25., remekelt, mester lett 1865. V. 13., múlt. m. 1866, jegyző 1870–1880, atya m. 1886, E. 1867. XII. 12. Várad Erzsébet (1828. III. 28.–1904. III. 26.). M. 364., 396. sz., Kőkút u.
- Kovács Sándor Mária (1872–) ipar isk. biz. munkak. 1890. III., mester 1894, szolg. m. 1895. II. 9., dolgozik 1901-ig, Kőkút u.
- Kovács Sándorné műhelye bejegyezve 1892. VI. 25.–1894, majd 1897–1901-ig, Kőkút u.
- Kökény József (1815–1863. VII. 29.) inas Pap Sándornál, felszabadult 1834. III. 23., remekel 1838, m. 1848, szolgam. 1850, múlt. m. 1861, dolg. 1862. E. 1840. V. Kovács Juliánna (1819–), 2. E. Ferenczi Júlia, M. 297. sz.
- Kréger Mihály (Szeled 1811–1846. III. 10.) inas Varga Józsefnél, felszabadult 1835. VIII. 14. E. 1839. I. 14. Pataky Mária.

- Kulcsár György (1805-) inas, felszabadult 1824. I., mester 1848.
 III. 22. 1. E. 1831. I. 10. Páka Juliánna (1813-), 2. E. 1835.
 I. 6. Für Erzsébet (1811-).
- Kulcsár István E. 1805. III. 28. Kotsis Kata, Új ülés utca.
- Kulcsár István (1785-) 1. E. 1818. I. 28. Arday Katalin (1786.
 II. 18-), 2. E. 1821. VIII. 19. Halasi Erzsébet (1788-), Fazekas u.
- Kulcsár Mihály (1806-) inas Pataki Józsefnél, felszabadult 1821.
 IX. 3. E. 1829. VI. 23. Ferenczi Zsuzsa (1810-).
- Kupás Bálint 1854-1863 között legény, mester lett 1864, dolgozik
 1866-ban.
- Lakatos József (1818-) E. 1843. I. 2. Szilágyi Júlia (1824-).
- Lippai Ferenc (1819-) inas Jakab Mihálynál, felszabadult 1837.
 XI. 25., mester 1848. III. 22. E. 1843. III. 30. özv. Kis Sára
 (1817-).
- Lippai György (1826-) mester lett 1848, szolg. m. 1857, múlt.
 m. 1864, bej. m. 1865, jegyző 1866-67, atya m. 1869, al cég
 m. 1871-72, ipartárs. alelnök 1873-75. E. 1848. Igó Erzsé-
 bet (1831-).
- Lippai György (1829-1897 u.) E. 1865 e. Furon Zsuzsánna
 (-1876 u.).
- Lippai György inasnak szegődik 4 évre 1882. IV. 24., mester
 1891. VII. 5-től, szolg. m. 1893, iparendélyes 1901-ig,
 Fazekas u.
- Lippai József (1827-) mester lett 1863-ban. 1. E. 1848. I. 2. Igó
 Erzsébet (1830-), 2. E. 1848. XI. 21. Varga Kata (1830-), 3.
 E. Pál Magda, 4. E. 1866. Furon Klára (1844-), 5. E. 1870.
 VII. 13. Csengeri Zsuzsa. (lehet, hogy a nejek egy része a
 másik Józsefé).
- Lippai József (1823-1877) inas felszabadult 1845. VI. 29., mester
 lett 1847-ben, bej. m. 1862-64, atya m. 1864-65, al cég. m.
 1866-67, dolg. 1876. E. Fekete Erzsébet.
- Lippai József inas apjánál Józsefnél 1873-75. I. 1., segéd lett
 1875. IV. 24-én, mester 1881. X. 9., ipartestületi főelnök
 1885. Említik 1878-1885 között Magyar Júliával (fel. ?).

- Lukáts Mihály inasnak szegődött Incze Imréhez 5 és fél évre, 1863. IV. 24.
- Luska József inasnak szegődik 1833-ban.
- Major János E. 1793. I. 24. Őri Éva, Régi Tót utca.
- Major József (1819–1868. XI. 27.) inasnak állt Somogyi Dánielnél 1838, felszabadult 1841. II. 21. E. Kása Júlia, M. 431. sz.
- Major László legény 1856-ban.
- Major Mihály E. 1794. I. 23. Kovács Mária, Fazekas u.
- Major Péter mester 1828–1832, remekel 1850-ben. (két személy ?)
- Major Sándor (1815–1873) inas apjánál, felszabadult 1832. VI. 11., legénynek állt 1833, mester 1839, múlt. m. 1850, 1855, bej. m. 1856–57, dolgozik 1866, 1869. E. 1838. II. 5. Intze Anna (1817–1874. I. 12.), M. 313., 314. sz.
- Májos János (1819–1854).
- Máté Gergely (1840–) elszegődik inasnak Szabó Andráshoz 5 évre 1852. V. 31-én.
- Margittai Károly (~1850–1907 u.) legény 1869. IX. 26-tól, mester 1890. I. 11-től, dolgozik 1901-ben. E. Kieffer Ágnes (1861–1907. V. 25.), Fazekas u. 363. sz.
- Maró János inas, felszabadul Pataki Józsefnél 1836. IV., mester 1848. III. 22. 1. E. 1841. VIII. 16. Pap Erzsébet.
- Meggyesi István Ns. (1813–) inas bátyánál, felszabadult 1830-ban, mester 1840–1848. E. 1834. IX. 20. Kalmár Erzsébet (1817–).
- Meggyesi József Ns. felszabadult 1818. V. 10-én, mester 1826, 1830, fő céh m. 1850–52, nála inaskodott István öccse.
- Meggyesi Józsefné özv. 1866.
- Meggyesi József (1828–1875) szolg. m. 1851, dolgozik 1866. E. 1849. I. 17. Orosz Ágnes (1830–), 2. E. Füsüs Juliánna.
- Meggyesi Józsefné özv. 1882. II. 12., elszegődik hozzá saját fia, Sándor heti 50 Kr.-ért.
- Meggyesi Lajos (1833–1873) remekelt és mester lett 1850, dolgozik 1870-ben. E. Asztalos Zsuzsa (–1873 e.).
- Meggyesi Sámuel Ns. E. Szatmári Mária, gyerekeik Mihály (1798–) és Júlia (1806–).

- Meggyesi Sándor felszabadul anyjánál 1875. IV. 25., legény ott 1876. I. 2., 1882-ben, mester lett 1884. VII. 20-án, dolgozik 1886.
- Merczinger Károly (1867-1882. III. 3.) beáll inasnak 4 évre 1872. IV. 24-én, M. 356. sz.
- Mészáros József (1853-1885 u.) inasnak áll 5 évre 1866. V. 21., felszabadult 1871. V. 24., segéd 1875-ig, mester 1875. III. 14-től, szolg. m. 1876, dolgozik 1880 u. E. Szilágyi Erzsébet.
- Mészáros Sándor (1886-) ipariskolai biz., munkak. 1906, bejegyezve 1922. IV. 10., dolgozik 1925-ig, Fazekas u. 357. sz.
- Mészáros Sándor (1910. IV. 16.-) inas apjánál Sándornál 1929-1932, munkak. 21/1931. VIII. 22., dolgozik 1941-ben és 1951-ben a Rekord szövetkezetben.
- Mészáros Szabó Péter 1. E. 1790. I. 19. Kerekes Mária, 2. E. 1808. II. 24. özv. Lippai Sára, Körtvélyes u., Kis u.
- Módis István (1826-1872) mester 1848. III. 22., 1854, bejáró m. 1856, 1859-61, atya m. 1862, dolg. 1871. E. 1864 e. Nagy Erzsébet (-1868 u.).
- Módis Istvánné özv. 1866.
- Mohácsi (Madácsi?) Sándor (Margitta 1822-1853. II. 20. Mezőtelegd) 1. E. 1838 Kotron Júlia, 2. E. Bárány Erzsi, Mt.
- Molnár Béla (1912-) inas Nagy Antalnál 1926-1929, munkak. 1930. VIII. 2., ipareng. 9903/1936, 1941-ben segéd, 1951-ben a szövetkezet fazekas részlegének vezetője.
- Molnár Dániel (1898-) ipariskola, felszabadulási biz., munkak. 1919.
- Molnár Ferenc (1820-1885 u.) mester lett 1845-ben, szolg. m. 1852, dolgozik 1855, 1856, 1880 u. E. 1854. Murvai Zsuzsanna (1836-).
- Molnár György (1814-1880 u.) felszabadult apjánál 1834. IX. 29., remekelt, mester lett 1837. IX. 29., jegyző 1861-62, dolgozott 1880-ban. E. 1838. III. 19. Nagy Julianna (1817-).
- Molnár György (1829-1870 u.) mester az 1848. III. 22-es jegyzékben. E. 1850. Szatmári Justina (1831-).
- Molnár István mester lett 1828. IV. 24., kis céh m. 1855-58, fő c.m. 1858. X. 9., tűzoltó 1864, dolgozik 1870-ben.

- Molnár István (1808-) inas, felszabadult 1826. XII. 3., mester 1848. III. 22., 1852, 1868. E. 1829. III. 17. Kovács Ágnes (1813-), Fazekas u.
- Molnár István (1894. III. 13.-1947) inas apjánál, id. Sándornál, 1911-13, iparisk. biz., munkak. 1912. X. 12. Fazekas és kályhasként váltott ipart.
- Molnár János mester 1848. III 22. 1. E. 1804. III. 13. Szabó Ágnes, 2. E. 1813. Fazekas Ilona, Fazekas u.
- Molnár János (1823-) segéd, mester 1848. III. 22. E. 1847. Somogyi Zsuzsanna (1824-).
- Molnár János 1953-1956 között a Rekord szövetkezet vezetője ennek megszűnéséig, majd tisztviselő.
- Molnár József (1844-) inas apjánál, Györgynél, felszabadul 1860. IV. 24., legénysegéd 1865-ig, mester lett 1866, remek taxa 20 Ft., bej.- és múlt. m. 1877-79, atya m. 1885, dolg. 1901-ig, E. 1867 Váró Erzsébet (1848-). M. Temető u.
- Molnár József (-1897 u.) E. 1877 e. Bradács Erzsébet (1839. IV. 6.-1906. XII. 27.), Temető u. 280. sz.
- Molnár Lajos ifj. felszabadult Szilágyi Sándornál 1882. VII 16., segéd lett 1882. VIII. 2., mester 1884. VII. 20-án, szolg. m. 1887-88 és 1890-1891. I. 7-ig, dolgozik 1901-ig. Utóbb Széplakon lakott.
- Molnár Lajos id. felszab. 1863, segéd 1883-ig, mester lett 1884. IV. 27., szolg. m. 1885, dolgozott 1896. XI. 21-ig, Fazekas u. 370.
- Molnár Lajos inas apjánál M. Ferencnél 1880-tól, felszabadult 1800. VI. 20.
- Molnár Mihály (1784-1833 VI.) 1. E. 1805. I. 5. özv. Kis Ilona, 2. E. 1813. Kecskés Erzsébet, 3. E. 1830. I. 5. Fazekas Erzsébet (1787-), Régi Tót u.
- Molnár Sándor (-1870 u.) E. 1865 e. Fekete Zsuzsanna (-1870 u.).
- Molnár Sándor (~1854-) felszabadul apjánál 1874. IX. 29., mester lett 1878. V. 5., szolg. m. 1881, első dékány 1886, alelnök 1910-11, dolgozik 1925-ig, Fazekas u. 357. sz.

- Molnár Sándor (1863–1940?) inasnak állt apjához M. Ferenchez 1883. II. 4., felszabadult 1883. VI. 24., bejegyezve iparosként 1892, dolgozott 1925-ig, majd 1941. I. 16-án.
- Monyár András (1835–) inasnak áll 5 évre 1848. VIII. 1-én.
- Morther György (1822–1862 u.) 1850-ben remekelt, mester lett. E. 1852. VI. 2. Hegyesi Júlia (1818–1860 u.), M. 163., 415., 416., 418. sz.
- Murvai József (1814–1866 u.) inas Sándor bátyánál, felszabadul 1834. IV. 14., remekel 1838-ban, jegyző 1848. III. 22.–1865-ig. 1. E. 1838. X. 15. Szabó Mária (1819–), 2. E. 1865. Kovács Juliánna (1820–).
- Murvai Péter (1822–) inas Szalacsi Istvánnál, felszabadul 1838. X. 20., remeket mutat be 1850, 1. E. 1854. Váradi Erzsébet (1836–), 2. E. Pataki Erzsébet, M. 398. sz.
- Murvai Péterné özv. 1866.
- Murvai Sándor (1809–) inas Oláh Istvánnál, felszabadul 1828. IV. 1., remekel 1850, múltató m. 1866, dolg. 1868. E. 1831. XII. 14. Bordás Juliánna (1812–).
- Murvai Sándorné özv. 1866.
- Murvai Sándor (1842–1874) belép a segédek közé 1882. V. 21. E. Kulcsár Júlia.
- Murvai Sándor inas 1880. IV. 24.–1884. IV. 24-ig mikor felszabadul Tóth Sándornál.
- Nagy Antal (1873–1951 u.) inasnak áll 5 évre Nagy Józsefhez 1882. X. 1-én, segéd, munkak. 1895, bejegyezve 1896, mester lett 1900. I. 20., szolg. m. 1903, zászlóvivő 1904, bejegyezve évente 1925-ig, ismét 1928–30, majd 1936/5818 sz., újból 1941. I. 16., 1945-ben I. oszt. adót fizetett, 1947-ben adót fizető, 1949–50-ben 60 lei a tagsági díja, 1951-ben tagja a Rekord fazekas szövetkezetnek, Fazekas u. 352. (1895), Szélkapó u. 2. (1941).
- Nagy Bálint 1865-ben segéd.
- Nagy Ferenc (1829–1870) E. 1851. IX. 24. Szilágyi Zsuzsánna (1830–).
- Nagy Ferenc (~1806–1848 u.) mester 1837, 1848. III. 2. E. 1833. e. Tamási Rozál (-1848 u.).

- Nagy Ferenc (-1850. XII. 13.) mester 1848. III. 22. E. 1841. V. 16. Kletska Anna, 2. E. 1845. VII. 20. Folyó Anna.
- Nagy Ferencné özv. 1866.
- Nagy Ferenc (1848-) dolgozik 1869, 1870-ben.
- Nagy Ferencné özv. iparosk. bejegyzés 1897. V. 31., 1897-1901-ig, Fazekas u. 274. sz.
- Nagy Gábor (1848-1921) inasnak megy 1863, felsz. 1866. XII. 1., legény 1867-től, mester 1872-től remekadás nélkül, 50 Ft taksza, szolg. m. 1873, műl. m. 1876, atya m. 1879, jegyző 1881-1884, dolgozik 1921-ig. 1. E. Meggyesi Julianna (-1870 u.), 2. E. 1873. e. Lippai Júlia, Fazekas u.
- Nagy Gábor ifj. (1884-1954) ipar isk., m.k. 1902, munkaviszonyi adatok 1925-ig, 5797/1936, 1941. I. 16., I. oszt. adóf. 1945 (egyedül ő), 1947-ben adózik, 60 leu tagdíj 1949-1950, a Rekord szöv. fazekas tagja 1951, Fazekas u. (1909), Linder János u. 67. sz (1945).
- Nagy György mester 1820, 1822. E. 1811. I. 3. özv. Szalay Sára, 2. E. 1838. III. 19. özv. Balogh Zsuzsánna, Kis u.
- Nagy György (1792-) özv. 1. E. 1823 Gyenge Jutka (1795-), 2. E. 1839. VII. 30. özv. Pál Erzsébet (1792-).
- Nagy Imre (1852-) inasnak szegődött Bundik Sándorhoz 1866. IX. 4-én.
- Nagy Imre (1914-) inas 1926-ig, munkak. 1929. VIII. 21., iparenged. sz. 949/1939, dolgozik 1941. I. 16-án, Szélnyitva u. 4.
- Nagy István „somlyói” E. 1796. I. 26. Újvári Mária, Sáros u.
- Nagy István Ns. (-1807 u.) E. 1801. I. 5. Kerekes Erzsébet (-1807 u.), Kis u.
- Nagy János E. 1793. I. 15. Tarsonyi Sára, 2. E. 1804. V. 1. Molnár Klára, Körtvélyes u., Fazekas u.
- Nagy János E. 1794. VI. 9. Fejszés Zsófia, 2. E. 1799. IX. 24. Kozák Borbála, Fazekas u., Régi Tót u.
- Nagy János E. 1817. XII. 29. Lippai Sára, fiuk József (1832. VI. 19.-), Kis u.
- Nagy János K. (1803-) felszabadul Nagy Györgynél 1822. IX. 8., mester 1848. III. 22. 1. E. 1824. X. 4. Farkas Sára (1805-), 2. E. 1840. IX. 22. Oláh Mária (1805-).

- Nagy János (1829?-) felszabadul Kis Sándornál 1845. VII. 13., mester 1848. III. 22. Esküvője alkalmával 1850. XI. 11-ben katolizál, Kiss Juliánna, M. 154 sz.
- Nagy Jánosné özv. 1866.
- Nagy János (1829-1857. X. 30.) E. 1856. VIII. 11. Kovács Ágnes (1837-), M. 404., 433. sz.
- Nagy János (-1897 u.) E. Perge Julianna, lányuk Júlia (1855. IX. 19.-), M. 441. sz.
- Nagy József Ns. E. 1802. VI. 21. Somi Klára, Régi Tót u.
- Nagy József inas felszabadult 1818. IX. 29., 2 Ft taksa.
- Nagy József inas felszabadult 1820. VIII. 18., 2 Ft taksa.
- Nagy József (M. 1816-1863 Mezőtelegd).
- Nagy József Ns. inas Nagy Sándornál, felszabadult 1840. V. 24., 2 Ft t., E. 1842 Csanádi Mária Mezőtelegden.
- Nagy József felszabadítva apjánál 1854. I. 1., 5 Ft t., legény 1854-59, segéd 1860-1864.
- Nagy József (1839-1890 u.) inas apjánál és Lippai Józsefnél, felszabadult 1858. XII. 1., segéd Lippai J.-nál 1864-ig, remekel és mester lesz 1865. V. 13., bej. m. 1873, választmányi tag, bej. m. és műl. m. 1874, atya m. 1776-80, alelnök 1881-1888, elnök 1889-90. E. 1865 e. Jakab Zsuzsanna (-1881 u.).
- Nagy Lajos (1847-) felszabadult apjánál 1865. III. 1-én, legény 1866-1875, többször „1,5 Ft-al büntetődött hunczut névadásért”, mester lett 1876-ban, szolg. m. 1876-78, dolgozik 1886, 1894-95, Fazekas u.
- Nagy Mihály E. 1802. XI. 20. Bordás Sára, lányuk Klára (1803. XII. 6-). 2. E. 1809. VI. 7. özv. Vilmányi Lídia, Kis u., Régi Tót u.
- Nagy Mihály ifj. Ns. E. 1801. XII. 1. Szalai Kata, Fazekas u.
- Nagy Pál Ns. E. 1806. V. 16. Dési Borbála, Kis u.
- Nagy Péter Ns. özv. E. 1813. XII. 14. özv. János Erzsébet, Petri u.
- Nagy Péter (1842-) E. 1865. I. Jakab Zsuzsa (1845-).

- Nagy Sándor (1812–1848 u.) Ns. felszabadul mostohaapjánál 1829-ben, mester 1838, 1848. III. 22. 1. E. 1832. III. 20. Gogány Sára (1804–), 2. E. 1833. I. 22. Nagy Mária (1813–1839 u.).
- Nagy Sándorné özv. dolgozik 1855, 2 Ft taksza a céhnek.
- Nagy Sándor segéd, elszegődik Soós Sándorhoz 1 évre 1861. X. 12.–1862. X. 12-ig 65 Ft-ért.
- Nagy Sándor inasnak áll 1882. IV. 24-én 5 és fél évre Mészáros Józsefhez.
- Nagy Zsigmond Ns. (1824–1876. X.) inas Ádám András főgazdánál, felszab. 1843. III. 1., 1845-ben mester lett, szolga m. 1849, műl. m. 1851, 1856, bejáró m. 1853–55, 1858, atya m. 1861. E. Takácsi Zsuzsánna (–1877 u.).
- Nagy Zsigmond Ns. (1855–1912) inas apjánál 1871. V. 24.–1874. V. 24., segéd 1875-től, mester lett 1882. I. 7., szolg. m. 1882. bej. m. 1886, dolgozik 1911-ig. E. 1863 e. Szilágyi Juliánna, 2. E. 1882. e. Nagy Ágnes, Fazekas u.
- Nagy Zsigmondné özv. Nagy Ágnes bejegyzett iparos 1913–1917-ig.
- Nagy Zsigmond ifj. (1886–) felszabaduló biz., munkakönyv kiállítás 1904.
- Nagy Vince (1886–) felszabaduló biz., m. könyv 1904-ben, dolgozik 1911, Fazekas u.
- Németh István fazekasinas felszabadult 1849. VI. 4-én, mh. kolerában 1849. VII. 25. Margittán.
- Nográdi Sándor (Nagyfalu 1797–1849) inas Margittán, felszabadul 1820. IV. 25-én. E. 1822. Szabó Mária, 2. E. Sági Julianna Mezőtelegden.
- Nyeste István legény elszegődik Szász Dánielhez egy évre, heti 30 Kr.-ért 1866-ban.
- Nyilas Gábor (1844–) elszegődik inasnak 5 évre 1858. VII. 4-én Bontzi Istvánhoz.
- Nyilas István (1836–1880 u.) inas Bontzi Jánosnál öt évig 1849. V. 13-tól, felszabadul 1854. VII. 23-án, 5 Ft taksza, segéd 1855-től 1863-ig, közben 1856-ban műhelyrúgásért 5 Ft bün-

- tetést fizet, remeket mutat be 1863. VII.-ben, szolg. m. 1868, dolgozik 1880-ban. E. 1867. Szabó Katalin (1843-1878).
- Nyilas János (1839-) inasnak szegődik Somogyi Józsefhez 4 évre 1852. X. 10.
- Nyilas Mihály felszabadul 1815-ben, fizet 2 Ft-t „locus taxa”. Nyilas Sándor (1876-) felszabadult és munkak. 1894, mester lett 1900. I. 20-tól, szolg. m. 1900-1902, zászlóvivő m. 1903. I. 12.
- N.N. „Egy Szászsebesről ide jött fazekas harmadnap felakasztotta magát” 1806. IX. 16.
- Oláh István E. Nagy Erzs, lányuk Erzs (1798. IV. 5.-), 2. E. Papp Rebeka, lányuk Mária (1799. III. 26.-).
- Oláh István (1787/90-1831) 1. E. 1814. III. 7. Kerekes Erzsébet, 2. E. 1830. II. 2. özv. Gogány Sára (1798-), Fazekas u.
- Oláh István (1802-) 1. E. 1826. II. 21. Nagy Juliánna (1805-), 2. E. 1828. II. 3. Ferenczi Erzsébet (1809-).
- Oláh István inas Erdei Ferencnél, felszabadult 1822. IX. 8., atya m. 1844. I., dolgozik 1842.
- Oláh Jenő (1876-) munkakönyve kiállítva 1894-ben, dolgozik 1902, 1904.
- Olajos János legény 1850, elszegődött 1853. IX. 11-től egy kántorig Gogány Ferenchez.
- Olajos László legény dolgozott Furik Sándornénál 1855, Szabó Jánosnál 1856, jegyző.
- Orbán Ferenc (1788/91-1848. III. 12.) E. 1812. I. 27. Fejér Katalin.
- Orbán Ferenc. Kákes Mária I. Amália (1843. VI. 19., illegitim), E. 1844. VI. 30. Józsa Sára.
- Orbán József fazekasm., nála töltötte inaséveit fia, ifj. Orbán József 1832-ig.
- Orbán József (ifj.) felszabadult 1832. III. 12., beállt segédnek 1833. E. Véber Anna (1816-1840. VI. 27.).
- Orosz György legény 1862-től, X. 26-án beállt segédnek egy évre Sipos Sándorhoz.
- Osváth Mihály E. 1817. IV. 13. Ns. Szalacsi Mária.
- (P)adka György „másodsor” belépett a segédek közé 1879.

- Páka István mester E. 1819. XII. 27. Aranyos Kata, Régi Tót u.
Páka István (-1842 e.) inas, felszabadult 1816. V. 12. E. 1819.
Aranyos Katalin, Régi Tót u.
- Páka János (1780. XII. 30.-) mester 1811, 1848. III. 22. E. 1811.
I. 2. Kiss Pintér Anna (1786. II. 7.-), Régi Tót u.
- Páka János ifj. (1814-) inas, felszab. 1833. IV. 12., m. 1848. III.
22. E. 1836. XI. 15. Szabó Zsuzsa (1818-).
- Páka János (-1856 u.) özv. dolg. 1854, 1856. E. 1849. XI. 12.
Mihók Mária, M. 442. sz.
- Páka Jánosné özv. 1866.
- Páka György E. 1804. II. 17. Gellért Klára, Sáros u.
- Páka (Póka) József (1847-) elszegődik 4 évre inasnak Bontzi
Andráshoz 1862-ben.
- Papp Anna faz. inas leány Bundik Sándornál 1928-1930 között.
- Papp András (1832-) szolg. m. 1858, E. 1856. III. 31., M. 353. sz.
- Papp Ferenc remekel 1850, szolg. m. 1855, múlt. m. 1861-62,
bej. m. 1863-64, atya m. 1868-69, al c. m. 1869-70, fő c.
m. 1871-72.
- Papp Ferenc E. 1863. e. Szabó Ágnes (1840-1872).
- Papp Ferenc E. Fekete Ágnes, fiuk mh. 1866.
- Papp Ferenc (1831-1872) E. Galgóczi Zsuzsánna.
- Papp György 1. E. 1796. XII. 1. Nagy Juliánna, 2. E. 1810. X.
20. Nagy Sára, Fazekas u.
- Papp György inas volt apjánál, felszab. 1823. I. 5., mester 1848.
III. 22.
- Papp György (1829-1872) legény 1850-54, remekel 1855. II.
19., szolg. m. 1859-60, dolgozik 1866-ban. E. 1859 e. Mányi
Teréz.
- Papp István (sz. Debrecen) 1. E. 1792. II. 25. Varga Erzsébet,
2. E. 1800. XII. 8. Jósa Rebeka, 3. E. 1813. II. 25. Bakó Sára,
Kis u., Fazekas u.
- Papp János inas 1866. IX. 29-től, segéd 1878, mester lett 1879.
IX. 7., dolgozik 1904-ben, Fazekas u.
- Papp József (M. ~1796-) fazekaslegény. E. Mezőtelegden 1822.
Szalárdi Klára.

- Papp József (1803–1846 u.) jegyző 1833. V. 1-én, atya m. 1834–36, bej. m. 1838, atya m. 1839–43. 1. E. 1823. VII. 8. Lukács Erzsébet, leányuk Júlia (1833. I. 12.–), 2. E. 1846. VI. 23. özv. Nagy Mária (1811–), Fazekas u.
- Papp József E. Szilágyi Zsuzsa (1840–1876).
- Papp József (1841–1904 u.) inasnak áll 1854. VII. 23., felszabadul bátyjánál, P. Ferencnél 1855. VI. 24., legény 1855–60, ezalatt kétszer fizetett műhelyrúgásért, remekel, mester lett 1861. VII. 6., szolga m. 1864, atya m. 1865, dolgozik 1904-ig. E. Bakos Julianna.
- Papp József. E. Lukács Erzsébet, leányuk Juliánna (1866–).
- Papp Lajos (1911–) m. könyv 1929. I. 16., segéd Béres Istvánnál 1933-ig, iparendély 14318/1936, a Rekord szöv. fazekas tagja 1951-ben.
- Papp Sándor (1801–) inas, felszabadult 1818. V. 17-én, mester 1820, 1834. E. 1823. I. 21. Szennyesi Sára (1805–).
- Pataki György (1809–1868 X 27) inas, felszabadul apjánál 1826. XII. 3., kis c.m. 1849–51, 1957–60, tűzoltó 1864. E. 1829. I. 26. Váradí Zsuzsánna (1809–1871). M. 337. sz.
- Pataki József faz. gazda, dolg. 1818, 1821, 1831–1836, esküdt 1833. 1. E. 1830 e. Potoczky Mária (1796–1836. IV. 5.), 2. E. 1840. III. 2. Kovács Erzse.
- Pataki József (1853. III. 5–1904 u.) inas 4 évre 1866. V–1870. IV. 24., segédlegény, mester 1877. X. 7., szolg. m. 1880, műl. és bejáró m. 1881–84, test. alelnök 1892–1908. 1. E. 1878. II. 5. Bradács Emilia (1852. X. 20.–1890. V. 20.), 2. E. 1891. III. 3. Balla Zsuzsa (1825–1902. IV. 15.), 3. E. 1904. XI. 16. Szabó Viktoria (1860. III. 15.–), Fazekas u. 268., 320., 362. sz.
- Pataki Lajos (1852–) inasnak áll apjához, P. Györgyhöz 1867. IV. 28., felszabadul 1867. VII. 28., legény apjánál 1867. XI. 12. 1871, Szilágyi Józsefnél 1872.
- Pataki Sándor (1855–) inasnak áll Kovács Sándorhoz 1868, majd 1870. XII. 1-től.
- Perlik József. E. Frits Rozália, leányuk Borbála (1850. XI. 11.–)

- Péter Ferenc felszabadult Juhász Györgynél 1848. VI. 15., legény majd katona 10 évig, 1860. IV. 29-ben remekelhet.
- Péter István (1850-) elszegődött inasnak Sípos Sándorhoz 1863-ban.
- Péter János. E. 1793. I. 28. Balázs Erzsébet, Sáros u.
- Péter Sámuel (1822-1854) inas Dohi Istvánnál, felszab. 1839. I. 6. E. 1843. Csalók Ágnessel Mezőtelegden.
- Pinc? Antal fazekassegéd Béres Istvánnál 1832-1834.
- Piroska György elszegődik inasnak 1833.
- Piroska Imre (1845-) elszegődik inasnak 1859. IV. 25., 1862. IV. 24. és 1863. II. 15-én három különböző mesterhez.
- Ponitzky (Ponyitska, Pavnicska) János (1817-1852. VI. 26.) inas Nagy Jánosnál, felszabadult 1836. X. 30., mester 1848. III. 1. E. 1842. XI. 26. Farkas Sára, 2. E. 1847. XI. 27. Nagy Mária, M. 457. sz.
- Posán János inasnak áll 4 és fél évre Gombos Istvánhoz 1875-ben.
- Posán Lajos (1852-1902. VI. 18.) inasnak szegődik 6 és fél évre 1863. XI. 1.-1869. IV. 24., legény 1869-76, mester 1877. XII. 30., szolg. m. 1880, dolgozik 1901-ig. E. 1882 Bogáti Júlia (-1922 u.), Fazekas u. 355. sz.
- Posán Lajosné öz. fazekas m.-nő, iparos 1913-1922 között.
- Posán Lajos (1883. I. 12.-1922 u.) mester lett 1909. I. 9-én, szolg. m. 1909-13, dolgozik 1922-ig. E. 1908. VII. 18. Papp Berta (1889. XII. 26.-1922 u.), M. 355. sz.
- Rákosi József (1836-) inasnak szegődik 2 évre 1852. XI. 1., felszab. 1854. XII. 25., legény 1858-ig, ekkor „műhelyrúgásért” 5 Ft büntetést fizet, segéd 1860, mester lesz 1860. XII./1861. III. 31-én „remek bemutatás nélkül az ipartörvény Paragrafusá szerint, de 10 Ft. 50 Kr. remektaksa lefizetése mellett”, dolgozik 1863, 1866?
- Ráksi István (1764-1829) öz. mester, 2. E. 1811. IV. 5. Szabó Sára, Fazekas u.
- Ráksi István (1827-1869) szolg. m. 1853, bej. m. 1856, mül. m. 1857, bej. m. 1859. E. 1850. IX. 29. Ns. patzali Fekete Rozália (1828-1871 u.).

- Ráksi Istvánné mester az 1848. III. 22-es névsoron.
 Ráksi Péter 2. E. 1801. I. 27., Molnár Mária, Régi Tót u.
 Ráksi Lajos (1852–1904 u.) inasnak áll 4 évre 1867. XI. 19.–
 1871. XI. 17., segéd 1872–76, mester lett 1876. III. 6-án,
 szolg. m. 1876, dolgozik 1904-ig. E. Szűcs Zsuzsánna.
 Ráksi Mihály mester 1817, 1848. III. 22-én. E. 1817. II. 18.
 Fekete Mária, Fazekas u.
 Ráksi Sándor inas Juhász Györgynél, felszabadul 1842. X. 1.
 Rob József inas felszabadul 1818. IX. 29-én, 2 R.Ft. taksza
 mellett.
 Rob Lőrinc (1815–1867. IV. 23.) inas Dohi Istvánnál, felsza-
 badult 1833. IV. 24., remekel 1838-ban, mester 1848. III. 22.
 1. E. 1839. e. Papp Mária, 2. E. 1863. X. 26. Csontos Virág
 (1825–), M. 332., 389. sz.
 Schmidt András Laci (1827–) E. 1855. V. 27. Bordás Teréz
 (1833–1855. XI. 23.), 518., 527. sz.
 Schmidt (Smid) Lajos (1826–1868. IV. 23.) inas, felszab. 1843.
 XI. 1., m. 1848. III. 22., műl. m. 1858, szolg. m. 1859, dolg.
 1867. 1. E. 1850. XI. 12. Juhász Zsuzsánna (1834–1855. V.
 8.) 2. E. 1856. III. 31. Csengeri Zsuzsánna (1826–1868 u.),
 M. 362., 364., 369. sz.
 Sigler (Ségler) fazekaslegéd, újból szegődik 1878.
 Sípos István fazekaslegény elszegődik Jakab Mihályhoz 1866.
 VII. 8.
 Sípos János fazekas, tanu 1855. V. 27.
 Sípos Sándorné (Jánosné?) özv. 1866.
 Sípos Sándor (1820–1870 u.) inas, felszabadult 1837. III. 28.,
 m. 1848. III. 22., atya m. 1849–51, fő c. m. 1855–1860,
 1863–65, tűzoltó 1864, 1. E. 1841. XI. 15. Ferenczi
 Zsuzsánna (1821–), 2. E. 1868. Csengeri Zsuzsánna (1821–
 1868 u.).
 Snitzer Sándor a Rekord szövetkezet fazekas tagja 1951.
 Soltész András adózó fazekas 1897.
 Somogyi Dániel (~1805–) inas, felszab. 1824. I. 27-én, m. 1838,
 atya m. 1845, alcéh m. 1853.

- Somogyi József (1810–1864 u.) inas, felszab. 1825. V. 29., atya m. 1846–47, fő céh. m. 1849–1850, dolg. 1864. E. 1839. V. 21. özv. Szilágyi Zsuzsánna (1809–1863 u.).
- Somogyi Józsefné özv. Szilágyi Zsuzsa faz. asszony takszát fizet.
- Somi István (1845–) elszegődik inasnak 3 évre Varga Jánoshoz 1859. IX. 29-én.
- Somi János E. 1790. IV. 18. Fejes Anna, Fazekas u.
- Soós Péter (1840–) elszegődik inasnak 5 évre ifj. Meggyesi Józsefhez 1852. V. 2.
- Soós Sándor id. (1835–1896. I. 3.) inas 1849. IV. 15.–1853. IV. 15., segéd 1854–59, remekel 1859. V. 5., szolg. m. 1862, testületi alelnök 1886–1890. 1. E. 1859. Bundik Zsuzsánna (1838–1874 u.), 2. E. 1876 e. Dávid Erzsébet.
- Id. Soós Sándorné fazekas 1897–1899.
- Soós Sándor ifj. segéd 1875, bej. m. és műl. m. 1880–82, szolg. m. 1883, dolgozik 1901-ig. E. Szabó Mária (–1897), Hatház u. 303. sz.
- Soós Sándorné (ifj) Szabó Mária (–1897) bejegyzett fazekas 1894–1897, Hatház u. 303. sz.
- Soós Sándor inas felszab. bátyjánál 1876. IV. 29., segéd 1876–82, mester 1882. VII. 2., szolg. m. 1883. E. Daróczi Júlia, leányuk, Mária (1900. IV. 20.–), 2. E. Novák Borbála, leányuk Mária (1908. X. 17.–), Temető u. 283., M. 322. sz.
- Strelly János (sz. Ausztria–) Margittán fazekas, eml. 1885. IV. 14.
- Szabó András inas, felszab. 1845. IV. 24., mester 1847, szolg. m. 1853, látó m. 1855, bej. m. 1856–57, atya m. 1858, kis c. m. 1863, ö. tűzoltó 1864, kis c. m. 1863–65, fő c. m. 1866–67, választmányi tag 1874, bej. m. 1886. E. Szilágyi Ágnes (–1896 u.), Fazekas u.
- Szabó Andrásné Szilágyi Ágnes 1886-ban bejegyzve, műhelye működik 1894, 1897.
- Szabó Ferenc (1800–) inas, felsz. 1822. IX. 8., 1. E. 1824. XI. 23. Béres Éva (1801–) 2. E. 1839. VI. 28. özv. Székely Sára (1805–).

- Szabó György özv. 2. E. 1793. V. 6. Szabó Erzsébet, Petri u.
 Szabó György inas 1848. IX. 29-ig, legény 1850–1854, remekel
 1854, segéd 1854–1856, múlt. m. 1858–59, bej. m. 1860–61.
 Szabó György (-1897 e.) inas apjánál 1879. VI. 24-ig, segéd leg.
 1879–1982, mester 1882. X. 9-től, szolg. m. 1883–84, 1888–1890.
 Szabó Györgyné előbbi felesége, 1901-ig működtette a műhelyt.
 Szabó István E. 1800. VII. 20. Kása Sára, Petri u.
 Szabó István mester 1862–63. E. 1802. II. 21. Kis Sára, Petri u.
 Szabó János (1818–1857 u.) inas 1833-tól, felszab. 1837. IX. 17.,
 mester 1841, 1848. III. 22., múlt. m. 1852–54, bej. m. 1855–
 58, E. 1841. V. 3. Fűsüs Erzsébet (1822–).
 Szabó János (1846–) elszegődik inasnak 1861, 1862. XII. 2.
 Szabó József (1804–1829) inas, felszabadul 1825. I. 10. E. 1827.
 IX. 25. Szilágyi Zsuzsa (1809–).
 Szabó József (1823–1882 u.) felszab. 1842. I. 23., mester 1845,
 1848. III. 22., dolg. 1882. E. 1846. VII. 8. Fazekas Klára
 (1820–).
 Szabó József (1837–) inas 1851. VII. 6-tól 4 évre.
 Szabó Károly (1866–1897) inas apjánál 1880–1881. VI. 6., mester
 1881. VI. 6-tól, m. könyv 1895, Fazekas u. 268. sz.
 Szabó Lajos inas 1872. IV. 5.–1874. IV. 5., legény 1874-től,
 mester 1876. VII. 3-tól. E. Tamási Juliánna, említik őket
 1877-ben.
 Szabó László fazekassegéd, említik 1869 l.
 Szabó Mihály E. 1793. I. 31. Tótfalusi Éva, Petri u.
 Szabó Mihály tanu 1838. II. 5.
 Szabó Pál fazekaslegény, említik 1850.
 Szabó Sándor (1851–) inasnak áll 5 évre 1864. IV. 24-én, majd
 ismét 5 évre 1871. IX. 1.
 Szabó Sámuel, 1866-tól segéd, elszegődik Majos Sándor mesterhez.
 Szalacsi István mester 1824, 1838, tanu 1854. X. 3., 1. E. 1816.
 IV. 30. Pap Erzsébet, Fazekas u.
 Szalacsi József (1801–1863) inas, felszabadul 1820. VII. 16.,
 mester 1828, 1835, bej. m. 1845, m. 1848. III. 22. 1. E.
 1824. I. 6. Kolozsvári Mária (1805–1866 u.).

- Szalai Imre (1850-1878 X.) 12 évesen beáll inasnak 1862. VI. 10., felszabadult 1867. VI. 10., segéd 1867-77, mester 1877. XII. 23. E. Egeresi Ágnes.
- Szalai György inas 1846-ig Bartha Andrásnál, felszabadul 1846. IV. 26., mester 1848. III.
- Szarka György (1859-) inas 5 évre 1873. XI. 11.-1878. X. 1., segéd 1878-81, mester 1882. I. 7-től, szolg. m. 1882. E. 1884. I. 8. Váradi Juliánna (1885-), M. 373. sz.
- Szarvadi János E. 1804. II. 13. Fekete Mária, Körtvélyesi u.
- Szatmári István (Debr. 1769. XII. 4.-) E. 1796. I. 26. Ferenczi Erzsébet, eml. még 1838-ban.
- Szász Dániel sz. Mt., inasnak áll 1838-ban, felsz. 1840. X. 10., mester 1848 III. 22., szolg. m. 1856, eml. 1866. 1. E. 1848. VI. 5. Fazekas Ágnes, 2. E. Divinyi Zsuzsánna, lánya Ágnes (1864-).
- Szántai János segéd elszegődik 1858. VIII. 2-án Bontzi János jegyző fazekashoz.
- Szécsei Péter Kiss Erzsébet keresztszülők 1823, 1825.
- Szécsei Péter inas 1880. VI. 20-ig, segéd lett 1880-ban, mester, szolg. m. 1891. E. Pászti Erzsébet, M. 273. sz.
- Szécsei Gábor (1831-) inas 1848-ig, legény 1850, remekel 1858. VII. 25., szolg. m. 1864, múlt. m. 1873, E. 1861. VI. 3. Pataky Zsuzsa (1835-), M. 408. sz.
- Szekeres János E. 1806. III. 2. Kovács Juliánna, Petri u.
- Szekeres Sándor fazekassegéd 1861.
- Szemere Károly (1841-1871) inas 1855. X. 6-tól, felszabadul 1859. X. 6., remekel és mester 1869. V. 1., szolg. m. 1870. E. Szilágyi Juliánna.
- Szenyvesi János (1808-) mester 1848. III. 22. 1. E. 1830. I. 26. Matolcsi Zsuzsanna (1811-), 2. E. 1835. V. 9. Kegyes Zsuzsa (1815-).
- Szenyvesi Sámuel E. 1807. I. 13. Fazekas Erzsébet, Fazekas u.
- Szenyvesi András (1814-) inas felszab. 1828. I. 29., mester 1836. E. 1833. I. 14. Tóth Zsuzsánna (1814-).
- Szenyvesi András (1808-1863) mester 1848. III. 22. E. Tóth Sára.

- Szenyvesi István (-1875 e.), mester 1848. III. 22, 1863-1869. E.
Fekete Mária, fiuk Sándor (1863-1875).
- Székely István (1785-1840. X. 2.) harangozó is.
- Székely Ferenc (1810-1858. I. 15.) harangozó is, mester 1848,
1854. E. 1839. IV. 29. Kiss Mária (-1858 u.), Fazekas u.
305., 409., 425. sz.
- Szigeti Sándor (1800-1854) Ns. özv. mester 1831, 1833, bej. m.
1845, atya m. 1852, 2. E. 1829. VI. 10. Makra Mária (1805-),
3. E. 1831. Szilágyi Mária, 4. E. Gergely Mária.
- Szigeti Sándorné özv. 1855, 1858, 2 Ft. taksza a céhnek.
- Szilágyi András. E. 1808. III. 28. Borneyi Erzsébet, Kis u.
- Szilágyi Ferenc. E. Ferentzi Katalin, fiuk Antal (1848. IV. 15.-).
- Szilágyi Ferenc (1825-) mester, E. 1849. XII. 31. Páka Juliánna
(1827-).
- Szilágyi Ferenc (~1815 Széplak-) inas 1831-34, felszab. 1834.
V. 1., mester 1848. III. 22. E. Jakab Júlia, fiuk János (1851.
X. 27.-). (Az egyik Szilágyi Ferenc (ifj.) szolg. m. volt
1849-ben.)
- Szilágyi György (1802-) inas, felszab. 1822. IX. 8., mester 1848.
III. 22. E. 1825. X. 11. Szabó Erzsébet (1805-).
- Szilágyi István. E. 1796 Ferenczi Erzsébet.
- Szilágyi István mester 1884. II. 9-től, Bonczi Júliával kereszt-
szülők 1869.
- Szilágyi János (1801-1858 u.) inas, felszab. 1818. IX. 29., 1 .E.
1821. III. 5. Lippai Ilona, 2. E. 1835. XI. 24. özv. Balogh
Mária (1805-), Fazekas u.
- Szilágyi Jánosné özv. 1866.
- Szilágyi János (1806-) inas, felszab. 1824. IX. 1. E. 1829. I. 28.
Gombos Erzsébet (1812-), Régi Tót u. (az egyik Szilágyi
János mester volt 1848. III. 22-én).
- Szilágyi József inas 1883. VI. 3-tól 4 évig, mester lett 1891. V.
3-án, szolg. m. 1892, alelnök 1913-15, dolgozik 1916.
- Szilágyi József (1809-) mester 1848. III. 22. 1. E. 1831. I. 27.
Bakos Juliánna (1813-), 2. E. 1836. IV. 5. özv. Ns. Somi
Zsuzsánna (1812-), 3. E. 1845. V. 13. Buzás Anna (1824-).

- Szilágyi József (1830-1872) E. 1863 Ferenczi Zsuzsánna (1838-1871 u.).
- Szilágyi József remekel 1850, szolg. m. 1855-56, esküdt 1863, múlt. m. 1863-64, bej. m. 1868-70, dolgozik 1901-ig.
- Szilágyi Lajos (1801-) E. 1821 Lippai Ilona (1802-).
- Szilágyi Mihály (-1848 u.) mester 1827, 1848, E. 1818. I. 5. Gyulai Sára, Régi Tót u.
- Szilágyi Mihály (Lőrinczi) (1800-) felszab. 1820. V. 22., mester 1848. E. 1824. III. 20. Bogáti Mária (1804-).
- Szilágyi Sándor (1807-) felszab. 1829. VI. 22., mester 1848. III. 22. E. 1831. IV. 27. Kerekes Juliánna (1811-), eml. 1854-ben.
- Szilágyi Sándorné legényt kér megözvegyülése után 1860. XII.
- Szilágyi Sándor (1811-) felszab. 1831, mester 1848. III. 22, 1854-55. E. 1836. X. 15. Csécsi Juliánna (1818-).
- Szilágyi Sándor E. Korba Barbara, (fiuk, Sándor 1834. IX. 3.-) szolg. m. 1862 (esetleg azonos valamelyik előbbivel?).
- Szilágyi Sándor (-1897 u.) E. ~1865 Fekete Erzsébet, fiuk, József (1867-).
- Szilágyi Sándor (1850-) elszegődött inasnak 4 évre 1864. III. 1-én Modis Istvánhoz felszabadult 1868. III. 1., mester lett 1876. IV. 23.
- Szilágyi Sándor (1855-) inas lett 1869-ben, felszabadult 1873. II. 23., segéd 1878-ig, mester 1878. V. 5-én, dolgozik 1901-ben, Fazekas u. 324.
- Szoboszlai Péter 1. E. 1789. XI. 24. Ráksi Erzsébet, 2. E. 1808. I. 26. Csató Erzsébet, Fazekas u.
- Szoboszlai Péter 1. E. 1812 Nagy Debora, 2. E. 1818. I. 11. özv. Nagy Ilona, Fazekas u.
- Szűcs András (1807-1831 u.) inas, felszabadult 1824. VIII. 3. E. 1828. VI. 2. Jakab Erzsébet (1808-).
- Szűcs András (1833-1873) inas 1852. IV. 24-ig, ekkor társpharat fizet, legény majd katonaként remekel 1862-ben, szolg. m. 1868, bej. m. 1872-73. E. 1863 Murvai Juliánna (1823-), Temető u.

- Szűcs András (1868–1897 u.) inas 1882–1886-ig. E. 1892 Szabó Katalin (1861–).
- Szűcs Ferenc (1807–) inas, felszab. 1828. IX. 28., 1, mester 1848, 1852, 1855. E. 1831. XI. 13. Oláh Zsuzsa (1807–), 2. E. 1841. V. 3. Takács Erzsébet (1816–).
- Szűcs Ferenc inas Fazekas Mihálynál, felszabadult 1845. V. 1., mester 1848. III. 22.
- Szűcs Gáspár (1844–) elszegődött inasnak 6 évre Szabó György-höz 1858. VII. 18-tól.
- Szűcs István. E. 1789. XII. 3. Szabó Kata, gyerekeik születnek 1797, 1799, 1805, 1808, Fazekas u.
- Szűcs Ferenczi István Ns. E. Kovács Erzsi, leányuk Júlia (1799. IX. 5.–), eml. 1802.
- Szűcs István inas, felszabadul 1823. V. 19.
- Szűcs József (1801–) inas, felszabadul 1818. IV. 24., mester 1823, 1826, 1848. E. 1825. III. 22. Nagy Ágnes (1804–).
- Szűcs László (Peér 1769. VIII. 17.–) fazekaslegény E. 1793.
- Szűcs László (1775–) Ns. 1. E. 1802. XI. 24. Pál Sára, 2. E. 1837. VIII. 28. özv. Aranyos Kata (1792–), Körtvélyes u.
- Szűcs Károly (1869–) inas Sós Sándornál 1883. II. 4-től, iparisk., segéd, munkakönyv 1888-tól.
- Szűcs Mihály inas, felszabadult 1820. VII. 16.
- Tametska András (1838–) inasnak elszegődik Gogány Sámuelhez 4 és fél évre 1852. VII. 6.
- Tóth János (1836–1864) inas 1849–55, felszab. 1855. III. 3., segéd 1855–61, remekel, mester 1861. VII. 6. E. 1861. II. 4. Tisza Mária (1843–1866 u.), M. 48., 332., 337., 355., 365. sz.
- Tóth Jánosné özv. 1866.
- Tóth Mihály, legény, E. 1837. V. 17. Major Mária, mesterként szerepel az 1848. III. 22-i névsorban.
- Tóth Sándor (1850–1916 u.) inas 1863–1867. XII. 2-ig, segéd 1867–1873, mester 1873. VII. 7., szolg. m. 1875, bej. m. 1886, jegyző 1888–90, társ. elnök 1889–1899, dolg. 1916-ig. E. Keresztúri Julianna (–1893 u.), M. 281, Kőkút u. 395.
- Tönkő György E. 1800. VII. 20. Kis Erzsébet, Régi Tót u.

- Tönkő János (1791-) 1. E. 1819. II. 2. Kocsis Mária, 2. E. 1829. XII. 8. Balogh Borbála (1800-), Új úlés u.
- Tönkő József (1797-) inas, felszabadul 1818. VII. 26., mester 1848. E. 1826. II. 21. Székely Zsuzsánna (1800-).
- Tönkő Mihály E. 1806. II. 19. Barabás Katalin, Sáros u.
- Varga Ferenc inas 1878. X. 13-tól 3 és fél évre.
- Varga János (1827-) legény eml. 1854-1856, rem. 1856. III. 1. E. 1863 Bundik Juliánna (1841-).
- Varga János (1834-1864) mester 1857, 1859. E. Sas Katalin.
- Varga Jánosné özv. 1866.
- Varga József 1. E. 1803. V. 3. Perjési Sára, 2. E. 1817. VII. 21. Varga Sára, Fazekas u., Tóth u.
- Varga József (1807-) inas, felsz. 1826. V. 15., mester 1833 e., 1837. E. 1829. III. 16. Sipos Mária (1798-).
- Varga József (1844-1884 u.) inas 1858. VI. 6-tól 1865. IV. 15-ig, elszegődik 1871-ig, ekkor mester lett I. 16-án. E. Bárány Zsuzsánna, M. 273. sz.
- Varga Lajos (1847-1875) inas 1861-1866. VI. 1., segéd 1866. VII. 8-tól, mester lett 1872. E. 1871 e. Szilágyi Júlia (-1875 u.).
- Varga Mihály (Tarcsa 1763-1830 M.) özv. 2. E. 1815. II. 7. özv. Jég Zsuzsánna, 3. E. 1820. XI. 16. Mészáros Eszter Erzsébet (1766-), Fazekas u.
- Varga Zsigmond mester, szerepel az 1848. III. 22-es névsorban.
- Varga Zsigmond (1875. III. 8.-1908 u.) faz. m. lett 1900. I. 20., iparosként bejegyezve XII. 1-én, szolg. m. 1901-ben. E. 1899. VII. 29. Daróczi Róza (1880. II.-1908 u.), Fazekas u. 352., 353., 354., 355. sz.
- Varga Zsigmond (-1899 u.) felszabadult 1852. I. 1. társphár mellett, eml. legényként 1854, 1866-ban remekel, 1869-ben múltató-, bejáró m., 1870-től atya m. 1874-ben választmányi tag, 1879-ben társulati alelnök. E. Fekete Erzsébet (-1878 u.).
- Vas Gábor (1832-1875) inas 1850-53. IX. 11., elszegődött segéd 1859. X. 9-ig, mikor mester lett, múlt. m. 1863. dolg. 1871. E. 1863 Szabó Sára (1823-1863 u.).

- Véső János segéd 1860-ban.
- Vilhelm Sámuel segéd lett 1869. VI. 6-tól.
- Vilmányi Beniamin (1777–1814. I. 30.) E. 1801. XII. 1. Ns.
Nagy Sára (1782–1817. X. 21.), Fazekas u.
- Vincze József (1834–) inas 1851-ben 3 évre.
- Vonó András (1764–1814. X. 6.) E. 1792. V. 8. Szűts Sára
(1767–1817. IX. 22), Fazekas u.
- Vonó András (1811–) inas, felszabadult 1828. XII. 7., mester
1848. E. 1831. VII. 26. Bordás Zsuzsánna (1813–).
- Vonó András (1834–) remekelt 1850-ben, özvegy, szolg. m.
1857-ben, múlt. m. 1866. E. 1865 Polyik Teréz (1841–).
- Vonó András (1832–1870) (1. E. Szilágyi Zsuzsa?) 2. E. Kovács
Teréz (azonos az előbbi mesterrel?)
- Vonó János mester, E. 1818. II. 17. Kultsár Zsuzsánna, Régi Tót u.
- Vonó József inas, felszabadult 1827. XII. 9.
- Vonó György E. 1808. XI. 29. Nagy Katalin, Régi Tót u.
- Vonó György (1819–) mester 1844, 1846. E. 1841. XII. 27.
Fazekas Juliánna (1821–).
- Závoczki Ferenc (1822–1867. VI. 9.) inas 1833-tól, mester 1848,
1855, E. 1841. XI. 27. Papp Erzsébet (1817–1868. X. 22.), M.
399. sz.
- Závoczki Antal (1851–) inas 5 évre 1865. V. 1-től.
- Závoczki György inas 1838. XI. 25-ig, vándorlegényként
Mezőtelegden dolgozik 1838–1843 között, mester Margit-
tán 1848. E. 1845 VIII. 20. Szávó Rozália.
- Závoczki János inas 1830. V-ig, segéd 1838-ig, mester 1848. 1.
E. 1833. XI. 19. Posán Veronika (1822–1849. II. 17.), 2. E.
1849. IV. 29. Kétzi Zsuzsanna, M. 499., 651. sz.
- Závoczki Lajos (1854–1884. II. 6.) inas 1868–1871. III. 1., segéd
1871. III. 1-től, mester 1876-tól, szolg. m. 1879. E. 1878.
VIII. 19. Mezingger Rozália (1860–1884 u.), M. 306., 355. sz.
- Zvara Márton (1784. XI. 5.–1822) mester E. 1809. II. 12. Szabó
Erzsébet (1790. IV. 6.–), Fazekas u.
- Zsarnó Demeter fazekas és Lőrincz Amália keresztszülők 1855.
IX. 19.

1. kép

2. kép

3. kép

4. kép

5. kép

6. kép

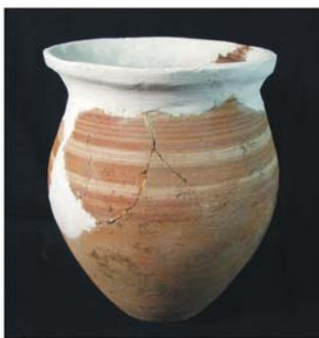
7. kép

8. kép

9. kép

10. kép

11. kép

12. kép

13. kép

14. kép

15. kép

16. kép

17. kép

18. kép

19. kép

20. kép

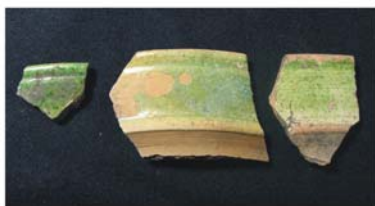
21. kép

22. kép

23. kép

24. kép

25. kép

26. kép

27. kép

28. kép

29. kép

30. kép

31. kép

32. kép

33. kép

34. kép

35. kép

36. kép

37. kép

38. kép

39. kép

40. kép

41. kép

42. kép

43. kép

44. kép

45. kép

46. kép

47. kép

48. kép

49. kép

50. kép

51. kép

52. kép

53. kép

55. kép

54. kép

57. kép

56. kép

58. kép

59. kép

60. kép

61. kép

62. kép

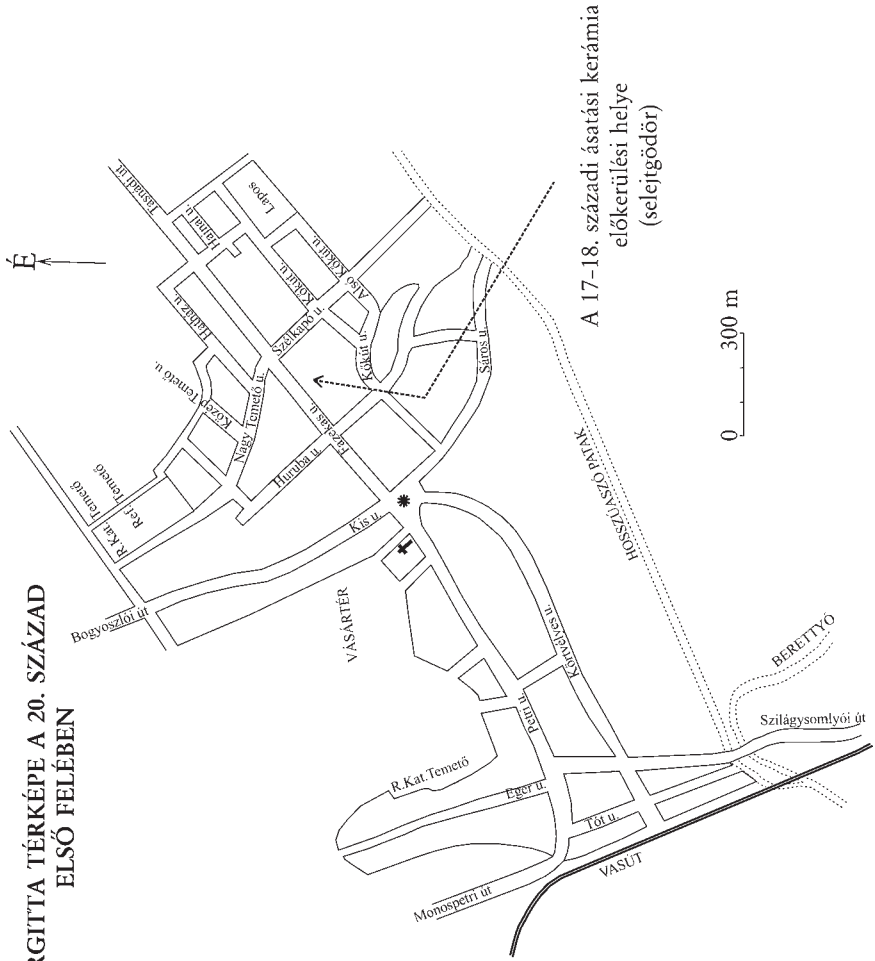

63. kép

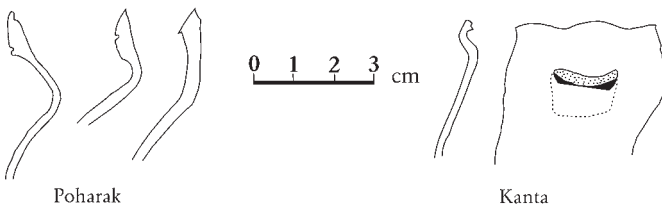
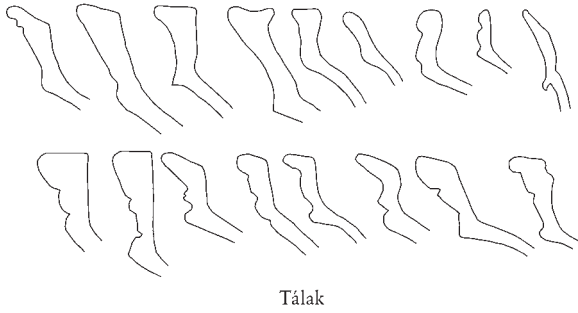
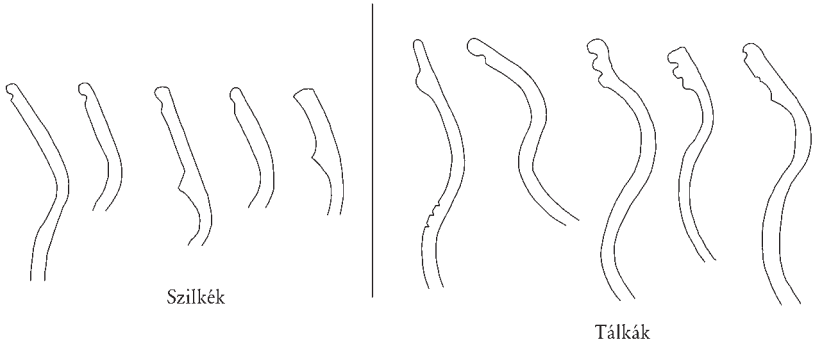

64. kép

MARGITTA TÉRKÉPE A 20. SZÁZAD
ELSŐ FELÉBEN

A 17-18. századi ásatási kerámia előkerülési helye (selejtegdör)

PROFILOK

WILHELM SÁNDOR

EGY KIHALT MESTERSÉG

A fazekasság emlékei Margittán¹

A főtértől a Tasnád felé vezető hosszú utca, bár jó néhány nevet viselt már az idők során, mindmáig *Fazekas utca* néven ismert a régiiek között, egyik utolsó emlékeként a hajdan virágzó helybeli fazekasságnak. Margittán a 18. századforduló táján 27 fazekas dolgozott,² de még a két világháború közötti időszakból is számos működő fazekasra emlékeznek, mint Bárány József, Nagy Antal, Nagy Imre, Bundik Antal, Bundik Sándor, Incze Károly, Fekete Károly, Oláh Jenő, Borbély József, Asztalos Lajos, Nagy Gábor, Fórizs Sándor, Molnár Béla, Béres Gyula és Béres Zoltán.

A város keleti peremén húzódó dombosor kiváló alapanyagot biztosított a fazekasságnak, s ezt már ősidők óta felhasználta az itteni lakosság. Bizonyítékként a Székelyhídi Régészeti Múzeumba került 13–14. századi, sűrű agyagból készült edényekre hivatkozom, ezeket épp az említett dombosor lábánál találták, s genyetei leletként vonultak be a szakirodalomba.³

A mesterség fejlődését sok más körülmény is elősegítette. Margittának nagy volt ugyan a határa, ám ennek java részét a

¹ Jelen írás kibővített, részben átdolgozott formája a Népismereti Dolgozatok 1983-ban megjelent tanulmányának. Wilhelm 1983.

² Vende Aladár: 1901/a 301.

³ Dumitrescu, S.-Nánási, Z.: 1972. 227–236.

Csáky grófok birtokolták, majd a Melki Apátság birtokába került,⁴ a lakosság viszont kevés termőföldre jutott, így mezőgazdaságból származó jövedelme kiegészítésre szorult. Ugyanakkor Margitta országosan ismert vásárhely volt,⁵ s ez a körülmény szintén kedvezett a kézművesség kialakulásának, fejlődésének.

Biharban számos fazekasközpont működött (Rév, Báród, Lehecsény, Lelesd), de közel estek a Szilágyság kisebb-nagyobb hasonló központjai (Szilágysomlyó, Tasnád, Dësháza, Zilah), valamint Debrecen is. Így a margittai fazekasok elsősorban a helyi igényeket elégítették ki, bár termékeik a környékbeli piacokon is versenyképesek voltak, ezt pedig csakis kiváló minőségükkel érthették el. Erre mutat a debreceni fazekasoknak a városi tanácshoz benyújtott kérelme, amiben a margittai és szilágysomlyói fazekasoknak, mint komoly konkurenszeknek, a debreceni vásárokról való kitiltását javasolják.⁶

A környező fazekasközpontokhoz hasonlóan, a margittai is a 19. század fordulóján érte el virágzásának tetőpontját, hanyatlását pedig szintén a gyári fém-, üveg- és porcelánedények elterjedése okozta.

A helybeli fazekasságról kevés korábbi adat ismeretes. Mint Margitta maga egészében, ez is jórészt elkerülte a néprajzkutatók figyelmét. Említés történik róla a Bihar vármegye és Nagyvárad általános leírásában,⁷ de még az 1968 előtti Körös tartomány fazekasságát tárgyaló monográfia is csak nagy vonalakban ismerteti a szilágysomlyói fazekassággal együtt, mint hasonló sorsú központot.⁸

Margittai születésű lévén, ismertem néhány hajdani fazekas család leszármazottját, azokat is felkerestem, de alkalmam volt elbeszélgetni az utolsó még élő fazekasokkal is, akik, sajnos,

⁴ Vende Aladár: 1901/b 112.

⁵ Duka János: 1976. 125-130.

⁶ P. Szalay Emőke: 1992. 184.

⁷ Vende i.m.

⁸ Florescu, Florea Bobu-Mózes, Tereza: 1967. 185-188.

ekkor már nem dolgoztak. Ezzel párhuzamosan igyekeztem minél többet összegyűjteni a még megmaradt tárgyi anyagból. Tettem mindezt az 1965–1980 közötti időszakban, ami elég későnek bizonyult, hiszen ekkorra már lecsengőben volt az a divathullám, aminek keretében elsősorban a határon túliak minden régiséget összegyűjtöttek, s elszállítottak. Nagy a gyanúm, hogy a divat változásával az így begyűjtött anyag egy tekintélyes része szemétre került. A kerámia különben is törekeny anyag, fogyóeszköz, hát még ha olyan szokásokkal szembesül, mint a Margittával szomszédos Tótiban, ahol egy időben a lakodalmas ház ablaka alatt cserépedényeket vertek a földhöz, a hiedelem szerint ugyanis a cseréptörmelék szerencsét hoz a fiatal párnak.

Leírásomban az összegyűjtött tárgyi anyagra, valamint a megkérdezettek adataira támaszkodom, s ha arra gondolok, hogy 1980 januárjában, 72 éves korában meghalt Béres Gyula, aki az utolsó működő margittai fazekas volt,⁹ elmondhatom, hogy amit még lehetett, azt a huszonegyedik órában rögzítettem. Adatközlőim: Molnár Béla (sz. 1912) nyugdíjas, hajdankori fazekas; Béres Gyula (1908–1980), az említett utolsó működő fazekas; Főríz Vince (sz. 1906) cipész, Főríz Sándor (1868–1945) volt fazekas fia; valamint Nagy Gábor (sz. 1924), Nagy Gábor (1884–1954) volt fazekas fia.

A fazekasmunka alapanyaga, a jó minőségű *agyag*, bőven volt Margittán. Többféle agyagot használtak, ezeket a *Cseredomb*-ról, valamint a *Lapis*ról bányászták. A Cseredombon a felszínhez közelebb *főveny* (homokos agyag), mélyebben pedig *sárga agyag* található, ezeket keverték a mázatlan edény készítéséhez. A *Lapis*ról *vadgalambszínű*, *zsíros agyagot* bányásztak a mázas edényekhez, de felhasználás előtt ezt is fővennyel keverték, hogy *soványítsa*.

Az agyag kibányászása nehéz mesterségnek számított, mert a jó minőségű rétegek több méter mélységben húzódtak. Amikor

⁹ Wilhelm Sándor: 1980.

a megfelelő mélységet elérték, *padmajba*, vagyis oldalirányba, a felső rétegek alá ástak, így fokozottan fennállt a beomlás veszélye. A nehéz, veszélyes munkához több fazekas állt össze. Odalent gyertyavilágnál dolgoztak, de ha a gyertya – bizonyára a felgyűlt szénegáz miatt – elaludt, abbahagyták a munkát. A kitermelt agyagot *fuharossal* (fúvaros, bérelt szekeres) házhoz szállították és az udvaron deszkák közt tárolták. Télire is kint hagyták, hogy *a fagy megszívja*, így javult a minősége. Csak nyáron dolgoztak, novembertől márciusig szünetelt a munka.

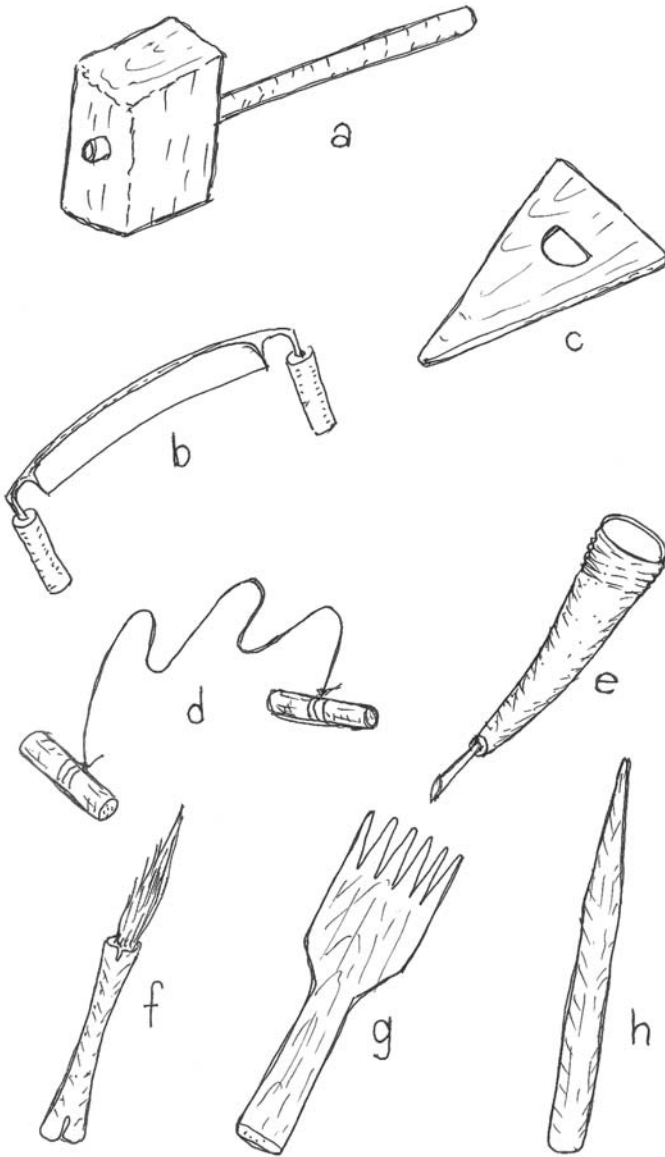
Az előkészítés során az agyagot vízzel *belocsolták*, *tőkén* vagy keményfából készült *táblán kótissal* (fából készült szögletes fakalapáccsal, 1a. rajz) *felverték*, majd kaszaélből készített *szelővel* (1b. rajz) *felszelték*. Szelés közben az idegen anyagokat (apró kavicsokat, növénydarabokat stb.) gondosan kiszedték, mert ahol ilyen maradt, ott az edény az ététkor kilyukadt. A felszelést többször megismételték, majd az agyagot egy napig állni hagyták.

Másnap következett a *megtaposás*: a lepedőre helyezett agyagot lábbal taposták, kívülről befele haladva. A taposást hatszorhétszer megismételték. Egyszerre annyi agyagot készítettek elő, amennyiből két-három napig dolgoztak. Formázás előtt kézzel *összecsattogtatták*, hogy levegő ne maradjon benne.

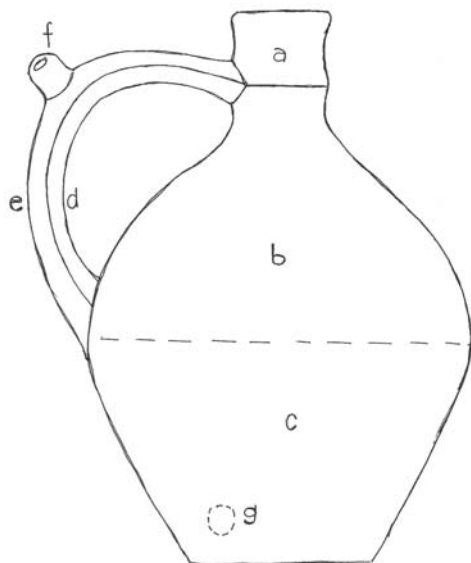
Az edényt a *korongon* (1. kép) formázták. Az *alsókorongot* (lendítőkerék) a fazekas meztelen jobb lábával forgatta, miközben bal lába egy vízszintes lécre, a *lábítóra* támaszkodott, így a korongnak nagyobb lendületet tudott adni.

A *formázást* kézzel és háromszög alakú *fakéssel* (1c. rajz és 2. kép) végezték. A korszók száját, valamint a szűrők és virágcserepek alját hegyes fapálcával, a *juggalóval* (1h. rajz és 2. kép) lyukasztották ki. A legnehezebb feladat a *csecses korszó* megformálása volt, mert ez hét darabból állt össze: az *alja*, a *váll*, a *szája*, két darabból a *füle* (a fül hosszában a vízvezető *sáncot* agyagcsíkkal fedték be), erre a *csecse*, belsejébe pedig a *zörgő*, egy kis agyaggolyó (2. rajz).

A megformázott edényt *dróttal* (1d. rajz) vágják le a korongról. Ezután következett a *szikasztás* (szárítás), egyrészt a *mű-*

1. rajz. A fazekasok munkaeszközei: a. kótis, b. szelő, c. fakés, d. drót, e. szaru, f. szörpemzli, g. csíkozófésű, h. juggaló

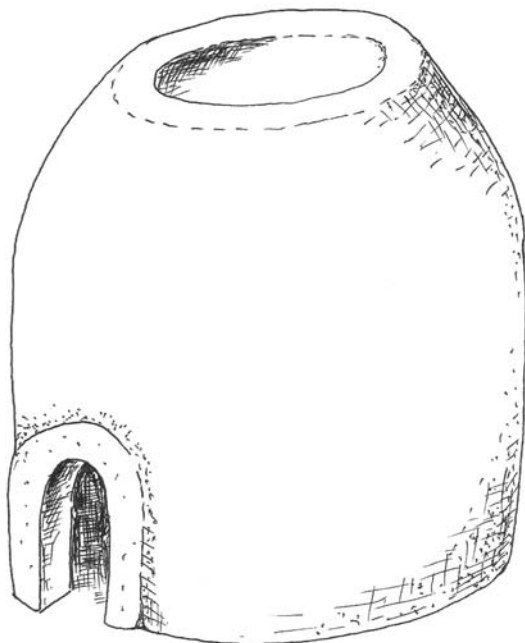
2. rajz. A csecses korsó részei: a. szája, b. váll, c. alja, d. füle, e. vájút takaró agyagsík, f. csecse, g. zörgő

helyben, polcokon, másrészt az udvaron, árnyékban. Ha az edény valamennyit szikkadt, megfordították szájával lefelé.

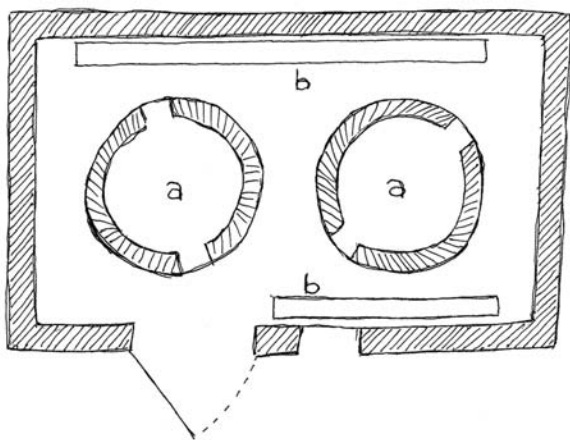
Kétféle edényt készítettek: mázatlan *parasztedényt* vagy *vászon-edényt* és *mázás edényt*. Előbbit egyszer égették, az utóbbit kétszer.

A mázatlan edényt *kikorongolás* és *fülezés* után szikkasztották, majd vízzel elkevert *fehérfölddel* és *borostyánnal* díszítették. A fehérföldet (kaolinos fehér agyagot) Révről szerezték be, a borostyán néven ismert barna földfestéket Nagyváradon, üzletben vásárolták. A parasztedények díszítése igen egyszerűen ment: a forgó korongon *szaruval* körbe egyenes vagy hullámos vonalakat húztak reájuk (5a-b. rajz). A szaru kilyukasztott végű *tülbökből* készült, *nyílásába egy libatoll* ferdére vágott *csévéjét* illesztették (1e. rajz).

Mivel a révi nagy kannákban a könnyebb diffúzió, nagyobb felületi párolgás miatt a víz hidegebb maradt, a margittai piacon is keresettek voltak. A helybeli fazekasok megpróbálták készí-

3. rajz. Égetőkemence

4. rajz. Béres Gyula égetőszíjének alaprajza

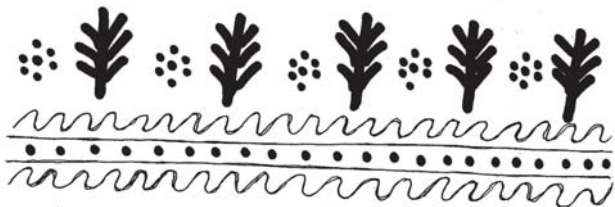
a

b

c

d

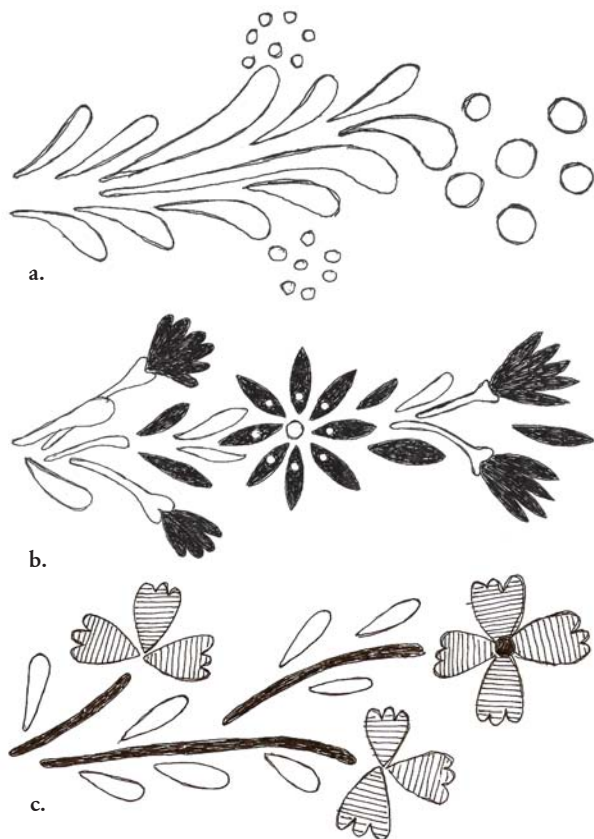
5. rajz. Díszítőmotívumok: a. hullámvonalas és
b. vonalas díszítés mázatlan parasztedényen,
c. vonalas díszítés és d. motívumcsoport mázas korsón

teni ezeket, de fehér agyag híján csak utánozni tudták: teljesen bevonták vízzel elkevert fehérfölddel, majd a révihez hasonló, barna, vonalas díszítéssel látták el (4 kép). A díszítéshez puha-fából villaszerű *csíkozófésűt* készítettek (1g. rajz), a hegyét vízbe áztatták, majd kemény felülethez veregették, hogy tompa és puha legyen, ezután mártották festékbe.

A margittai fazekasok szoros kapcsolatot tartottak fent a réviakkal, hiszen tőlük szerezték be a fehérföldet. Edényformákat

is vettek át a réviektől. Molnár Béla a korongját Révre adta el egy Arдай nevű fazekasnak. A forma- és díszítésátvétel különben nem volt ritka a különböző fazekas központok között. Főrizsék is mutattak nekem egy tálat, amit apjuk egy nagybányai fazekastól vásárolt *mintának*.

A szikkasztás után következett az *égetés* a *vályogból* (égetett téglából) készült, kívül tapasztott *égetőkemencében*. A kemence (3. rajz) *égetőszinben* állt (4. rajz és 3. kép). Béres Gyula ke-

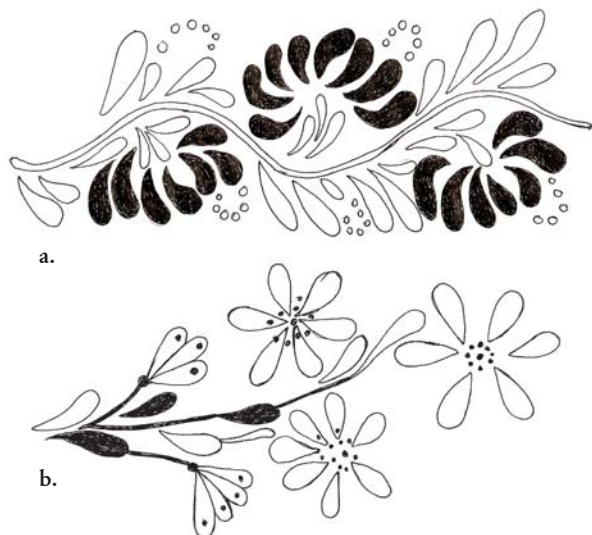
6. rajz. Növényi díszek: a. stilizált növényi díszítés (régí forma),
b. margaréta és c. lóhere szilkén

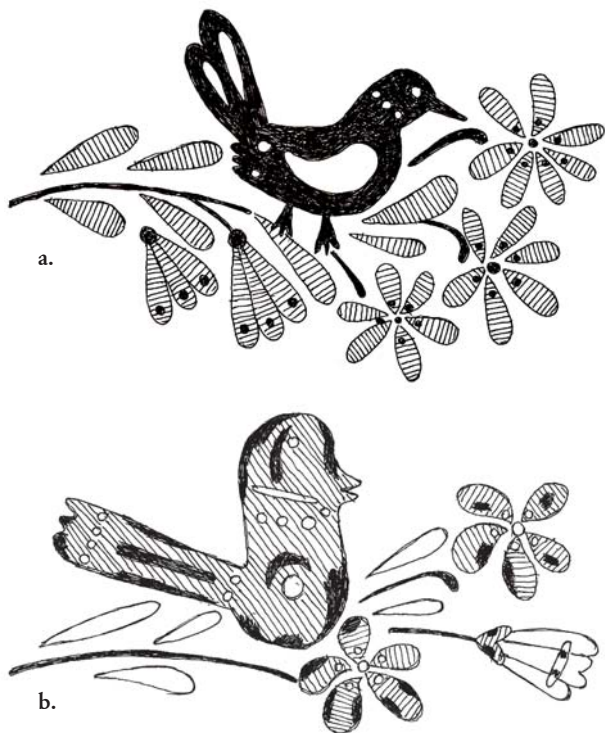
mencéjének méretei: alsó külső átmérője 160, felső külső átmérője 105, magassága 127 cm. Más fazekasok égetőkemencéinek méretei ettől különbözhetnek. Egy kemencébe nagyságuktól függően 180–500 edényt lehetett berakni. Berakáskor a fazekas beállt a kemencébe, alulra rakta a *nagyja edényt*: a korsókat, fazekakat, majd kiszállt és berakta a *közét*, végül felülre az *apraját*: a tálakat, lábasokat, tányérokat, fedőket, majd az egészet cserépdarabokkal fedte le.

A kemencét alulról fűtötték, ahol átellenben két *szája* volt. Fűtésre gyertyán-, tölgy- és bükkfát használtak. A melegítés aprófával kezdődött a katlan szájánál, majd a tüzet fokozatosan beljebb tolták és vékony, hosszú hasábokat raktak rá. Egy égetésnél fél méter (kb. 0,5 m³) fa fogyott el. Az égetés akkor volt kész, amikor a kemence tetejét befedő cserépdarabok *langáltak* (áttüzesedtek), vagyis kb. nyolc óra múltán.

A mázas edényt szikkadás után üreges liba- vagy tyúktollba húzott *szörpemzli*vel (1f. rajz) *virágozták*. Virágkozás előtt még *félszikkadt* állapotban, *alapozták*. *Alapszín*nek legkedveltebb volt

7. rajz. Növényi díszek: a. rózsaszilkén, b. nefelejcs mázas korsón

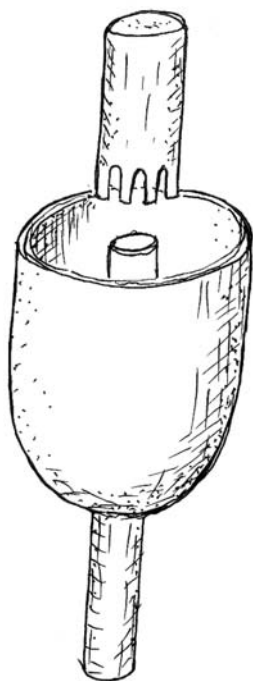
8. rajz. Madaras díszítés: a. madár és nefelejcs mázas fazékon,
b. madár tejescupron

a *sárga* és *barna* különböző árnyalata, vagy pedig *kanállal* fehér-földből négy szabályos foltot öntöttek az edényre. Az alapozás simább és tömöttebb felületet adott, s ezen jobban érvényesült a díszítés is.

Díszítésre a legkedveltebb színek a *barna*, a *féber*, a *fekete*, a *zöld* és a *kék*. A festékek közül a *kék kobaltot* (kobalt-oxid), a *barna borostyánt* (barna földfesték) és a *feketeföldet* Nagyváradról, üzletből szereztek. Barnának és feketének használták a kovácsoktól összegyűjtött *vasroszdát* is – a kovácsoknak ezért áldomás járt, zöldet pedig a rézhulladék égetéséből nyert réz-oxidból állítottak elő. A festéket *festékőrlővel* őrölték porrá. Ebből

9. rajz. Madaras díszítés: a. madár és szegfű,
b. madár és részarányos virágos díszítés mázas fazékon

10. rajz. Borkotyogó

már egyetlen darabot sem sikerült felkutatnom, Béres Gyula a magáét Érseléndre adta el paprikát örölni. Az őrlő két egyforma nagyságú kerek kő, ezeket egy fából kivájt tőkére helyezték. Az őrlőt festék egy lefolyó vályún át folyt ki. Vízrel keverték, s az így nyert folyadékkal virágoztak.

Sárga alapra vagy a fehér foltokra világosabb színű (kék, zöld, világosbarna) díszítés került, barnás alapra sötétebb színeket (sötétkék, sötétbarna) használtak. Jellegzetesek voltak a szürkésbarna alapszínű, sötétbarnával és kevés kékkel virágozott edények is.

A legkedveltebb díszítőmotívumok a többé-kevésbé stilizált virágok: *nefelejcs*, *szegfű*, ritkábban *margaréta*, *lóhere*, *gyöngyvirág* és *rózsa* (6–7. rajz), valamint a *madarak* (8–9. rajz). Mindezekben fellelhető a környező fazekasközpontok mintakincsének hatása, hiszen, amint már említettem, a díszítőelemek tudatos átvételére is akadtak példák. A felhasznált motívumok azonban változtak, alakultak az átvevők kezén, s így sajátosakká váltak.

A virágozást általában a mester felesége vagy a család valamelyik nőtagja végezte. A díszítés szépségét nagyban befolyásolta a virágozást végző személy ügyessége, művészi érzéke.

Az így előkészített, teljesen megszáradt edényeket a kemence környékére helyezték, mintegy előmelegítették, majd kiégették.

Az első égetést *zsengelésnek* nevezték, utána következett a *mázolás*. A *máz* anyaga *békasó* és *gelét* volt. A békasót (macskakő, kvarckavics) a közeli Bisztra-patak medréről gyűjtötték, tűzön hevítették, majd vízzel locsolták, így apró darabokra tört, és meg lehetett örölni. A gelét (ólompír, glét, ólom-oxid) Nagybányáról, a bányáktól szereztek be, később Nagyváradon üzletben is lehetett kapni. Az említett két anyagot vízzel keverve őrlték meg. A mázat kanállal öntötték az edényekre.

A mázolás után az edényeket másodszor is kiégették. E másodszori égetés nagy figyelmet igényelt, különösen befejezésének megállapítása volt fontos, mert a túlhevült máz szétfolyhatott. Ellenőrzésül *égetőfával* széttolták a katlan tetejére tett cserépdarabokat, s ha a máz fényes volt, „mint a tükör”, akkor az égetést befejezték.

A hagyományos margittai edényformák konyhai használatra készültek. A régi fazekak mázatlanok voltak (*parasztfazék*) (5. kép), egy vagy két füllel és keskeny aljjal, mivel szabad tűzhelyen főztek bennük. Utóbb ezekben már csak szilvalekvárt tartottak, mert helyüket átvették a plattenes tűzhelyre való lapos fenekű *mázás fazekak* (6. kép) Ma, amikor ezeket is végérvényesen kiszorították a fémedények, már csak a legidősebbek emlékeznek vissza a cserépfazekakra: „Ezekben volt igazán jó a töltött káposzta!”

A másik hagyományos edényforma a *szilke* (7–8. kép), ebben a mezőre hordták az ételt. Nagysága szerint a szilke lehetett *főlemberes* és *kétemberes*.

A *tejescsuprok*, mázatlanok (9. kép) és mázások (10. kép), negydliterestől kétliteresig készültek. Ezekben altatták a tejet, mert *jobban feladta a felit*: több lett a tejföl.

Készítettek mind mázás, mind mázatlan *kannákat* és *korsókat* (11. kép). A mázatlanok hidegen tartották a vizet, ezért ezeket hordták a mezőre. A mázásokat inkább szépségükért kedvelték, s a lakásban tartották.

A hagyományos edényformák közé tartozott a *tál*, *tányér* (12. kép), *laskaszűrő* (13. kép), de egyéb háztartási edényt is tudtak készíteni, mint a *tejfölös csupor* (14. kép), *vizescsupor* (15. kép), *boroskancsó*, *pálinkásbutykos* (16. kép). Készítettek továbbá *perselyt*, *virágvázát*, *virágcserepet*, *cserépaljat*, *csirkeitatót* (17. kép), *borkotyogót* (9. rajz), *fedőt*, *kávéscsuprot*, *tojássütőt* és *tarkedlisütőt* (18. kép) is.

A fazekastermékek nagy részét a helyi piacon értékesítették. Néhány fazekasnak, így Nagy Antalnak saját lovas szekere volt, mások bérelt szekerekkel jártak a környékbeli vásárookra – főleg Szalárdra, Székelyhídra, Bihardiószegre, Érmihályfalvára és Szilágysomlyóra –, de eljutottak a margittai edények még távolabbra, a híres debreceni vásárookra is.¹⁰

¹⁰ Kresz Mária 1960. 315.

A mesterek egy részétől viszonteladók vásárolták fel szeker-számra az árut. Némelyik fazekasnak megvolt az állandó felvásárlója, Nagy Gábornak például Érmihályfalván volt ilyen „embere”.

A hagyományos formák mellett a fazekasok egyéni megrendelésre is dolgoztak. Egyikük, a legügyesebb mesterek közt számon tartott Nagy Gábor például a margittai jegyzőnek készített fehér alapozású virágvázákat, amelyeket az ügyesen rajzoló jegyző égetés előtt bekarcolt népies motívumokkal díszített. A gyári fém- és porcelánedények térhódításával a fazekasok egy része ezeknek a formáját is igyekezett utánozni. Fórizs Sándor például a menyének készített ilyen edénykészletet.

A fazekasmesterség nehéz fizikai munkát igényelt, s amikor lehetőség adódott könnyebb szakmák elsajátítására, a fazekasok egy része is más mesterségre adta gyermekeit. A gyári edények tömeges elterjedése mellett ez a körülmény is hozzájárult a szakma fokozatos kihalásához.

A fazekasok egy része a mesterséget apjától, nagyapjától tanulta. Így Molnár Béla (sz. 1912) apja, Sándor (1863–1940), sőt nagyapja, dédapja is fazekas volt. Testvére, István (1896–1947) szintén fazekas, de a rokon kályhás mesterséget is kitanulta. Molnár Béla négy fia közül viszont már kettő szabó, egy pedig cipész lett, csak egy tanulta a fazekasságot, de ő is felhagyott vele és tisztviselőnek ment. Béres Gyula (1908–1980) apja, István (1887–1962) szintén fazekas volt, aki másik fiát, Zoltánt (1914–1944) szintén fazekasmesterségre tanította, nagyapjuk viszont még a földet művelte. Ugyancsak fazekas családból származott Nagy Gábor (1884–1954) is, aki a szakmát apjától, id. Nagy Gábortól (1848–1921) tanulta, fiai közül viszont az egyik asztalos, másik kereskedő lett. Fórizs Sándor (1868–1945) apja szintén gazdálkodó volt, ő a mesterséget apósától, id. Nagy Gábortól tanulta. Négy fia közül kettő cipész, egy kereskedő, egy pedig kőműves lett, csak az utóbbi értett a fazekasmesterséghez is.

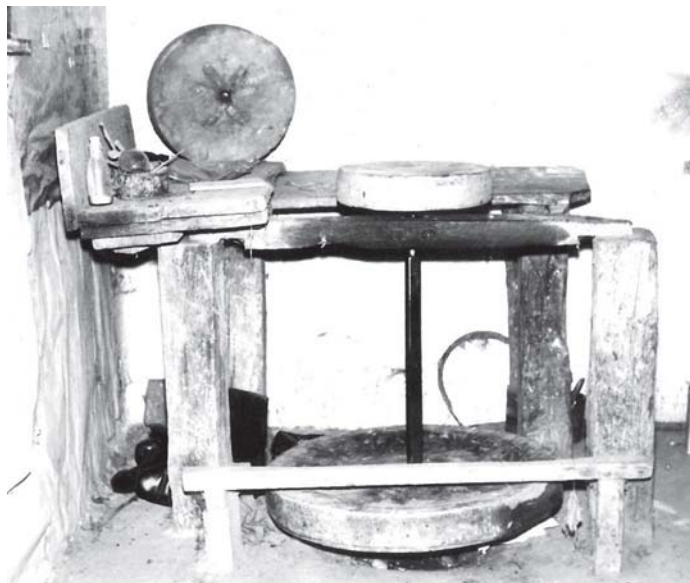
A fiatalabb fazekasok közül többen meghaltak a második világháborúban, utánpótlásuk nemigen akadt. Béres Gyulánál többen is elkezdték az inaskodást, de egyikük sem tartott ki.

Nagy Gábor két inasa közül az egyik nem bírta a nehéz munkát, elment borbélynak, a másik korán meghalt.

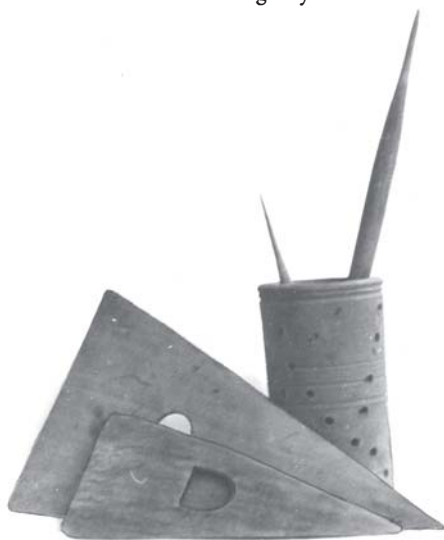
A nemzedékváltás egybeesése a fazekastermékek iránti kereslet rohamos csökkenésével óhatatlanul a szakma kihalásához vezetett. A halódó margittai fazekasság utolsó képviselői 1951-ben beléptek a Record kisipari termelőszövetkezetbe és megalakították a fazekasrészleget. Az alapító tagok Nagy Gábor, Bárány István, Papp Lajos, Nagy Antal, Mészáros Sándor, Snitzer Sándor, Bundik Antal, a részleg vezetője először Molnár Béla, majd fia, Molnár János volt. A termelt árut a szövetkezet egyrészt a helyi piacon értékesítette, másrészt a hulladékfelvásárló vállalat (DCA) ügynökei falun hulladék anyagokért adták cserébe. A fazekasrészleget a szövetkezet 1956-ban megszüntette. Ennek okait keresve, a fazekasok leszármazottai a kedvezőtlen munkakörülményekre, valamint arra a tényre hivatkoztak, hogy a szövetkezet vezetősége nem támogatta a hagyományos edényformák készítését. A részleg volt vezetői a faellátás nehézségeire panaszkodtak, s felemlgették, hogy a kiöregedett mesterek helyébe nem akadt megfelelő utánpótlás. Mindezekhez bizonyosan hozzájárult a termékek iránti kereslet megcsappanása is.

Béres Gyula, a már említett utolsó fazekas, szintén felhagyott a hagyományos edényformák készítésével. Kizárólag mázatlan edényt, ebből is csak virágcserepet, cserépaljat, csirkeitatót készített, szerszámait is eladogatta.

A fazekasság eltűnése folytán Margitta egy sajátos színfolttal lett szegényebb. A rohamosan fejlődő város elnyelte már a főtér néhány olyan – talán megőrzésre érdemes – patinás épületét, amely alkalmas lett volna egy helyi múzeum berendezésére, többek közt a fazekasság tárgyi emlékeinek megőrzésére. Béres Gyula háza, ahol gyűjtésem idején még megvolt a korong, állt az égetőszín a kemencékkel, s kimustrált mázórlő kövek támasztották a ház sarkát, úgyszintén alkalmas lett volna erre a célra. De ha más nem, a régi Fazekas utca megérdemelné, hogy legalább nevének használatával állítsunk emléket ennek a hagyományos, szép mesterségnek.

1. Béres Gyula fazekaskorongja, rajta baloldalt tartalék korongtányérral

2. Fakések és juggalók

3. Béres Gyula égetőszínje, benne az egyik kemencével

4. Révi mintájú margittai kanna

5. Mázatlan, ún. parasztfazék
M. 27 cm

6. Mázas fazék M. 22,4 cm

7. Nagyszilke M. 24 cm

8. KISSzilke M. 15 cm

9. Mázatlan tejescupor

10. Mázas tejescupor

11. Korsó M. 34 cm

12. Tányér. Átm.: 19,5 cm

13. Laskaszűrő. M. 20 cm

14. Tejfölös csupor. M. 14,5 cm

15. Vizescsupor. M. 9 cm

16. Pálinkásbutykos. M. 20 cm

17. Csirkeitató

18. Tarkedlisütő

SÁNDOR MÁRIA

MARGITTAI FAZEKASTERMÉKEK

Kísérlet a helyi edények meghatározására
bihari magángyűjtemények alapján

Mint ahogy a levéltári forrásokból láthattuk, Margittán a fazekasmesterség nagy múltra tekint vissza, a mezőváros országosan a legnagyobb fazekasközpontok közé sorolható. Mégis, a Kárpát-medencei fazekasságot tárgyaló monografikus munkák¹ csak érintőlegesen említik Margittát, ám edényt ezek sem közölnek. Egyedül egy román nyelvű monográfia tárgyalja általánosságban a margittai fazekasságot, a szomszédos Szilágysomlyóval egy fejezetben,² illetve P. Szalay Emőke tesz kísérletet arra, hogy a debreceni Déri Múzeum kerámiagyűjteményéből margittai készítményként azonosítson feltételesen néhány edényt.³ Egyetlen publikáció jelent meg eddig mindössze, amely konkrétan a margittai fazekasság a témája: Wilhelm Sándor tollából.⁴

---

¹ Kresz Mária a fazekasközpontokat edénytípusonként kategorizáló munkájában pl. csak egy 1786-os lexikon adat kapcsán említi Margittát, mely szerint Debrecenbe innen, és Mezőtelegdről hoztak fazekasterméseket. (Kresz 1960. 315.) A neves kutató fazekasságmonográfiája (Kresz 1999a.) külön fejezete tárgyalja Bihar és Észak-Erdély fazekasságát, de említés szintjén sem találkozunk Margitta névvel. Kresz Mária egy másik összefoglalójában (Kresz 1999b.) az agyaglelőhelyek és a fazekasközpontok Kárpát-medencei térképein találjuk meg Margittát.

² Florescu, Florea Bobu-Mózes, Tereza. 1967.

³ P. Szalay Emőke 2003.

⁴ Wilhelm Sándor 1983.

A mezőváros szülötte, tanárember, az utolsó fazekassal folytatott beszélgetésére és gyermekkori emlékeire alapozva közöl néhány edényt saját gyűjteményéből. Ez az írás jelenti az egyetlen kiindulópontunkat jelen vizsgálódásunk során,⁵ amikor a nem feliratos margittai fazekastermékeket szeretnénk meghatározni és elemezni a recens néprajzi anyag alapján.

Kutatásaink során nyolc magángyűjtőt kerestünk fel.⁶ A leggazdagabb margittai gyűjteménnyel Wilhelm Sándor rendelkezik, aki az 1960-as évektől kezdve gyűjti szülővárosa fazekastermékeit.

Dukrét Géza kerámiagyűjteménye több fazekasközpontból származik, közöttük számos margittait találtunk. Az 1970-es években főként a bihari Siteren gyűjtötte az edényeket.

Emődi János a 2000-es évektől gyűjti az edényeket, a margittai darabokat a fazekasközpontban, illetve egy berettyószéplaki gyűjtőtől vásárolta.

Kéri Gáspár két tájházat is működtet: Gálospetriben és Szalacson, gyűjteményét az Érmellék településeiről napjainkban is gyarapítja.

A Tótiban élő Erdélyi Márton népi cserépedényeit kb. tíz éve a községből és környékéről gyűjti.

Gavrucza Tibor református lelkész gyűjteményében is bukantunk néhány érdekes darabra, ahogy a nagyváradai Raáb Rudolf lenyűgöző mennyiségű régiségei között is.

Rozsnai István Létavértesen működtet muzeális intézményt, a népi kerámiát az egész Kárpát-medence területéről gyűjti.⁷

---

⁵ Itt mondok köszönetet kedves tanáromnak, P. Szalay Emőke muzeológusnak, kandidátusnak, aki felbecsülhetetlen értékű szakmai tanácsaival segítette a tanulmány létrejöttét.

⁶ Köszönjük kutatótársunknak, Emődi Jánosnak, hogy a magángyűjteményekre felhívta figyelmünket. A nagyváradai Körösvidéki Múzeum kerámiagyűjteményének margittai edényeiről, valamint a debreceni Déri Múzeumban esetlegesen fellelt idevalósi fazekasmunkákról későbbi tanulmányokban kívánunk foglalkozni.

⁷ Itt fejezzük ki hálás köszönetünket minden magángyűjtőnek, hogy voltak szívesek gyűjteményüket rendelkezésünkre bocsátani.

Jelzett margittai edények

Összesen négy olyan edényt sikerült fellelnünk, amelyről felirata alapján biztos, illetve valószínűsíthető, hogy Margittán készült a 19. században.

Az asszonyvásári református egyházközségnek úrasztali boroskancsót⁸ (1. kép) készített Ertl János fazekasmester 1841-ben.⁹ Barna alapszínen rátétes díszítésű, amely alól itt-ott zöld máz látszik ki. Az edény mellén, a füllel szemben egy fehér engóboszíven olvasható a karcolt felirat. A szájeremen és a fülön hasonló fenyőleveles rátétes díszítmény látható, dupla és szimpla levelek váltják egymást, a szájeremen vízszintesen, a fülön függőlegesen, de itt szintén domborműves hullámvonalba foglalva. A nyakon, a fülhöz közel egy-egy élére állított négyzetben oroslánfej, a kiöntőjénél egy-egy ovális középpű, nyolcszirmú virág. A központi szív bal oldalán egy lefelé néző, trombitáját fújó angyal látható, a szív két oldalát leveles inda keretezi, amely a fül felé tekeredik.

A szalacsi református parókia leltárában két zöld mázas úrasztali kanta található,¹⁰ amelyek szerepelnek az eklézsia irataiban. A gondnoki számadásban az 1865. évi vagyonszaporulatban: „2 dr. 12 itzés cserép margitai zöld kanta” bejegyzéssel.¹¹ Az első kantát (2. kép) karcolt felirata szerint Sipos Sándor készítette ugyanabban az évben.¹² A fülön ujjbenyomások sora-

⁸ M. 37 cm. Köszönetet mondunk Emődi Jánosnak, hogy felhívta a figyelmünket az edényre, illetve Székely István református lelkésznek a tanulmányozás lehetőségéért.

⁹ A teljes felirat: „Az Magy. R. Asszony/vásári Sz. Ek. Számára/ és az Isten Ditsőítésére/tsináltta az Kurátor neve/Poha Ferenc ezen edend/ Készítete Ertl János/ fazekas májiszter/margitán. / No 1841.”

¹⁰ M. 38 cm.

¹¹ Hálánkat fejezzük ki Emődi Jánosnak, hogy az edényre vonatkozó adatokat rendelkezésünkre bocsátotta.

¹² „Sipos Sándor készítete 1865 be Szeptember 20 dikán/ Szalatsi Re For mátus Szent ekLézsianak készút ALbert András kurátor SáGában Az 1865 dik évben”

koznak, a sötétzöld alapfesték az edény legnagyobb részéről lepattogzott, az oldalán lévő kis lyukat egy bádoglemezzel fedték be. A másik, kicsivel kisebb méretű, de azonos formájú, kinézetű, színű, minden bizonnyal szintén Sipos által korongolt kantán nincs felirat, a füle díztelen. A száj egy része hiányzik, de restaurálva van.¹³

A létavértesi székhelyű Rozsnyai-gyűjtemény őriz egy butellát (3. kép),¹⁴ amelyet felirata szerint Margittán készítettek 1858-ban.¹⁵ A butella az ún. szilvamac alakú edénytípusokhoz tartozik, oldalán egy fülel. Világosbarna alapfestéken karcolt díszítés látható: egyik oldalon a felirat, másik oldalon tulipánmotívum.

Egy másik butellának a felirata ugyan nem rögzítette a készítés helyét, de formabeli egyezéseket mutat az előbbi edénnyel, így feltételezzük, hogy szintén Margittán készült (4. kép).¹⁶ Ennek nincsen füle, barna a színe, és csak egyik oldalán olvasható karcolt felirat.¹⁷

Az előbbieken bemutatott edények azonban mind egyediek, így általuk a háztartáshoz készített margittai fazekastermékek jellemzőire aligha lehet következtetni.

---

¹³ M. 35 cm.

¹⁴ Rozsnyai István magángyűjteménye. M. 21,5 cm. A tulajdonos 2008 körül gyűjtötte Tiszafüreden. A pálinkatartó edény helyi megnevezése pálinkásbutykos (Wilhelm Sándor 1983.), de mi tanulmányunkban a néprajzi szakterminológia szerint hivatkozunk az edényekre. (Igaz Mária-Kresz Mária. 1965.)

¹⁵ A teljes felirat: Batori József / ez a pálin / kás butykos / készült / Margittán / 1858

¹⁶ Wilhelm Sándor magángyűjteménye. M. 20 cm

¹⁷ „Készült 1882.”

Feltételezett margittai edények

Margittán az utolsó fazekas már ötven éve befejezte munkáját, és az általunk kutatott egyetlen közgyűjteményben sem találtunk olyan edényt, amelyről feljegyezték volna, hogy ebben a fazekasközpontban készült.

Mivel csak egyetlen tanulmányról van tudomásunk, amely konkrét, Margittán készült cserépedényeket közöl, ebből kell kiindulnunk.¹⁸ Ez a tanulmány négy olyan mázas fazekat mutat be képpel,¹⁹ amelynek – a régészet szakszókincséből kölcsönözve – ún. bikónikus edényformája van: a fala az edény legszélesebb pontjánál (mellénél) éles szögben megtörik.

Mivel a tanulmány szerzője egyértelműen Margittán készült munkaként gyűjtötte ezeket az edényeket, s más központnál sem említi a szakirodalom az ilyen alakot, elfogadhatjuk, hogy ez a forma jellegzetesen margittai.

Fazekak

A fazék főzőedény, szája széles, nyaka nincs,²⁰ tűzálló agyagból készítik.²¹

Az általunk áttekintett magángyűjteményekben összesen 25 darab ilyen bikónikus falú fazekat találtunk, amelyből 4 db egyfülű (magasságuk 16–19,5 cm között mozog), a többi kétfülű. (Ezek közül a legkisebb 19 cm, a legnagyobb 28 cm magas.) A fülek a szájperemből indulnak ki és a mell alatt csatlakoznak az edény falához, többnyire ujjbenyomással rögzítve. Mivel formája hasonló, ide sorolunk még három darab csuprot, illetve három kiskancsót is.

¹⁸ Wilhelm 1983.

¹⁹ Wilhelm 1983. 107., 14.,15., 16., 17. sz. kép; Érdekes, hogy a korábbi, a Körösök vidékének fazekasságát tárgyaló összefoglaló mű (Florescu, Florea Bobu-Mózes, Tereza: i.m.) edényformái között nem mutatja be a bikónikus edényt egyik fazekasközpontnál sem jellemzőként.

²⁰ Igaz Mária-Kresz Mária. i.m. 102.

²¹ Margittán tűzálló és nem tűzálló agyagot is bányásztak. (Kresz 1999b. 60. térkép)

A színezés szerint ezeket a bikónikus edényeket két csoportra lehet osztani: az egyik csoport edényei külső falán a fedő, szintelen máz alatt földfestéssel teljes egészében színezett, míg a másik csoportba tartozó fazekak csak a törésvonalig földfestékesek. Az alapszín mindkét csoport esetében többnyire fehér vagy világossárga, a mezőtúri „dudi” színhez²² hasonló, illetve az okker különböző árnyalatai (kivéve egy nagy fazekat, amely barna alapszínű).

A külső falukon egyforma alapszínű bikónikus edények köre a díszítő motívumok elhelyezkedése alapján további két csoportra osztható: főleg az edény hasán szereplő – rendszerint mindkét oldalon megismétlődő – központi díszítőelem néhány esetben a vállon is folytatódik, ám többnyire a mell alatt, a töréspont alatt befejeződik. Utóbbi esetekben a mell fölött közvetlenül írókás hullámvonal zárja le a motívumot, de különálló díszítőelemeket is találhatunk a vállon.

A margittai bikónikus edények díszítőelemei: hullámos levélindák (sokszor álló formában) és barna-fehér színnel festett madarak.

Három fazéknál figyelhető meg ún. holdas díszítési technika,²³ fehér földfestéssel négy-négy sávot csurgattak az alapszínre a mell alól kiindulva, és erre festették keresztbe a motívumokat: a fülek között, mindkét oldalon leveles-virágos ágon ül egy-egy madár. Az egyik legnagyobb fazék (5. kép)²⁴ díszítése is ilyen: a zöld leveles, barna szirmú virágos (helyi fazekasok megnevezése szerint szegfű²⁵) ág közepére festették a barna madárfigurát, szárnyai és farktollai fehérek. A másik, hasonló méretű nagy fazék (6. kép)²⁶ díszítőmotívuma közel azonos, ám az edény alapszíne barna, a központi elemet a talpnál két barna vonal, a mellvonalnál szintén barna csík, fölötté hullám-

²² Nagy Molnár Miklós 2007.

²³ Igaz Mária-Kresz Mária. i.m. 128.

²⁴ Gálospetri tájház, l. sz.: 323. M. 25 cm

²⁵ Wilhelm Sándor 1983. 104. 9/a kép

²⁶ Wilhelm Sándor magángyűjteménye. M. 25 cm

vonallal foglalja keretbe. A harmadik „holdas” edényünk (7. kép)²⁷ sok részletében találunk egyezést az előzőekben tárgyalttal: ugyancsak négy-négy fehér sávon keresztbe festették az ágon ülő barna madarat, ám itt a levelek zöld mellett piros színűek, a virágfejek szirmai kék színűek, barna közepűek (helyi megnevezés szerint: nefelejcs²⁸), az alapszíne is világosabb. Mindhárom fazék fülein vízszintes fehér színű csíkozás, illetve nyomai figyelhetők meg. Az egyik bikónikus falu kis csupor (8. kép)²⁹ is holdas díszítésű: ennél a három, mellől kiinduló fehér „hold” közepén barna pettyek látszanak egymás alatt (három, kettő, illetve a fül alatt hiányzó petty), a fehér sávok között pedig a barna petytorral párhuzamosan három-három fehér petty.

További általunk felkutatott nyolc bikónikus edényen szerepel díszítőelemként madár. Teljes egészében sárga alapszínű az a fazék (9. kép),³⁰ amely készítési idejét is megörökítették: 1928-as évszám olvasható az edény mindkét oldalán, a vállon. Itt a barna-fehér madár kék és zöld levelű, két barna szirmú virágban végződő ágon ül, az egyik oldalon a madár csőre beleér a szíromba. Az edény füle barna sávokkal csíkozott, a perem alatt egy barna csík, a talpa fölött dupla barna csík fut körbe az edény falán. Ugyancsak sárga alapszínű egy másik fazék (10. kép),³¹ amelynek mindkét oldalán párban ülnek a madarak, egymással szembe fordítva, alattuk-közöttük zöld-kék-barna ornamentika. Az edény fülei három-három zöld sávval vízszintesen csíkozottak, a perem alatt és a talp fölött barna írókás csík fut körbe. Következő madárfigurás fazekunk (11. kép)³² világos-sárga alapszínű, hasán, a mell alatt helyezkedik el a központi

²⁷ Wilhelm Sándor magángyűjteménye. M. 20,2 cm

²⁸ Wilhelm Sándor 1983. 103. 8/a kép

²⁹ Dukrét Géza magángyűjteménye. M. 11 cm

³⁰ Dukrét Géza magángyűjteménye. M. 22 cm

³¹ Wilhelm Sándor magángyűjteménye. M. 22 cm. Közölve Wilhelm Sándor 1983. 101. 16. kép. A díszítőelem ábrával közölve Wilhelm Sándor 1983. 9.b kép

³² Gálospetri tájház, I. sz.: 113. M. 25 cm

figura, a fülek felé hajló virágos ág között. A vállon barna írókás felirat: Erzsike. Az edény másik oldalán hasonló motívumokat tervezhetett a díszítő, ám itt a színes festék megfolyt, ahogy a névfelirat is. A fülek zöld vízszintes csíkozásúak, ennél az edénynél csak a talp alatt fut körbe vastag barna csík.

Kéri Gáspár Asszonyvásárán gyűjtötte azt az igen jó állapotú kétfülű fazekat (12. kép),³³ amelyet az edény melléig, a törésvonalig mártottak fehér földfestékbe. A fehér alapon mindkét oldalon a már ismert barna madarat találjuk fehér tollakkal barna leveles ágon, csőre előtt egyik oldalon öt-öt, másik oldalon hat-hat zöld bogyósvirágú ornamentika (gyöngyvirág). Szintén csak a törésvonalig fehér alapszínű a gálospetri tájház egy másik edénye (13. kép),³⁴ amelyen a barna madár, a levelek és a virágfejek színei és egymáshoz való viszonya megegyezik a 9. képen látható edényen található motívummal, azonban itt a díszítés a törésvonal alatt helyezkedik el, és a fehér alapszínre barna írókás hullámvonal zárja le. Következő bikónikus fazekunk teljes felületén sárga, a mezőtúri „dudi”-hoz hasonló alapszínű (14. kép),³⁵ itt a madár piros-zöld leveles, kék, illetve barna virágfejekben végződő ágon ül. A központi motívum két-két szélén egy-egy szintén piros-zöld leveles, barna virágfejes tulipán áll. A füllel szemben egy egyfülű bikónikus edényen (15. kép):³⁶ barna alapszínre került a fehér testű, barna tollú madár önállóan áll, innen középről indul a két barna-fehér leveles ág, amely fehér virágfejekben végződik. Ezen az edényen a kék szín csupán a fülön elhelyezkedő barna és fehér csíkok között található meg. Fehér az alapszíne a váll alatti részig annak a kis csupornak (16. kép),³⁷ amelyen a színezetlen, barna részen, az edény talpa felett közvetlenül virágos-leveles ágon

³³ Gálospetri tájház, l. sz.: 123. M. 21,5 cm

³⁴ Gálospetri tájház, l. sz. nélkül. M. 26 cm

³⁵ Dukrét Géza magángyűjteménye. M. 22,5 cm

³⁶ Dukrét Géza magángyűjteménye. M. 19,5 cm

³⁷ Dukrét Géza magángyűjteménye. M. 11 cm

fehér madár, a csupor füléhez közel két oldalon egy-egy álló virágmotívum.

Az általunk felkutatott további 18 bikónikus edényen csupán növényi díszítőelem látható. Közülük a legnagyobb méretű egy világos alapszínű fazék (17. kép),³⁸ amelynek hasán a középpontban egy-egy három szálból álló szegfűcsokor látható, egy kék és két piros fejjel. A díszítőelemet a talpon és a vállon barna írókás csíkok zárják le, a törésvonalon körbefutó csík felett hullámvonal látszik. Margittán, az 1960-as években gyűjtötte Wilhelm Sándor azt a nagy fazekat (18. kép),³⁹ amely kívül sárga alapszínű. Díszítése szintén növényi: az edény két oldalán, a hason átlósan helyezkednek el a zöld levelű virágbokrok, öt-öt piros szirmú, zöld „bibéjű” virágfejjel, a szirmokban fehér pöttyök (gránátalma). Ezen a fazékon nem csupán a fülön találhatjuk a többi margittai edénynél is megfigyelhető barna írókás csíkozást, hanem a vállon, a törésvonal felé is festettek vízszintes barna vonalkákat, amelyek nem folytonosak, a száj felé piramisszerűen csökkenő méretűek, az öt csík felett petty zárja a váll díszítését. Kis foltokban megpattogzott a máz azon a teljes külső felületén világos alapszínű fazékon (19. kép),⁴⁰ amelynek díszítőelemét a két oldalon egy-egy vízszintesen elhelyezkedő kék szirmú, zöld-fehér leveles nefelejcsokor adja, a 16. képen látható edénynél is leírt keretbe (talp felett és a törésvonalnál vízszintes csíkok, a vállon hullámvonal) foglalva. Hasonlóan vízszintesen helyezkedik el a díszítés egy kisebb kétfülű fazékon (20. kép),⁴¹ barna-fehér virágfejű, zöld-piros levelű indát festettek az edény hasára, mindkét oldalon a fül tövéből kiindulva. Ennél a fazéknál hiányzik a lezáró írókás csík, itt karcolás és az alapszín által különül el a váll és a has, csak a törésvonalig mártották az edényt földfestékbe. Eredetileg

³⁸ Dukrét Géza magángyűjteménye. M. 28 cm

³⁹ Wilhelm Sándor magángyűjteménye. M. 24 cm

⁴⁰ Gavrucza Tibor magángyűjteménye. M. 21 cm

⁴¹ Gavrucza Tibor magángyűjteménye. M. 19 cm

az edény teljes külső felületén fehér engóbos, de mára már a vállon szinte egészen lekopott a máz a Kéri Gáspár gyűjtötte egyfülű bikónikus edényen (21. kép),⁴² amelynek díszítését három fekvő, kék virágfejből álló hármás virágcsokor adja, a törésvonal felett barna írókás hullámvonal fut körbe. Álló virág a díszítménye következő két fazekunknak. A nagyobbik (22. kép)⁴³ hasára három (fehér és kék szírmű) virágból álló csokrot festettek. A másik, jó állapotú, világos alapszínű fazéknak (23. kép)⁴⁴ egy szárból nő ki a három kék szegfűfej. Itt a díszítmény a két fül között a hason és a vállon helyezkedik el oly módon, hogy a központi, nyitott virágfej a törésvonal fölé kerül. Itt a száj alatt találjuk a vízszintes írókás hullámvonalat. Csupán zöld-barna levélcsokból áll az a vízszintes ág, amit egy Asszonyvásáran gyűjtött kétfülű fazék (24. kép)⁴⁵ fehér alapszínű hasára festettek. Díszítménye nem mutat ugyan hasonlóságot az előzőekkel, de bikónikus formája miatt a margittai edényekhez számolunk egy kiskancsót (26. kép).⁴⁶ Fülei alsó illesztése az eddigi edényeknél megfigyelhetőnél lejjebb, a törésvonal és a talp között középen indul ki. Az edény hasát dupla barna ecsetvonással három részre osztották, mindegyik mező közepén egy-egy zöld szírmű, barna közepű virágfejet festettek önmagában.

Margittán nem csak bikónikus falú mázas fazekakat készítettek. A díszítőmotívum és a használt színek alapján feltételezzük, hogy margittai műhelyben készülhetett a 25. képen látható fazék.⁴⁷ Fehér alapszínen a 18. sz. edénynél megismert virágbokor köszön vissza kék és barna virágfejjel, piros és zöld levelekkel.

⁴² Gálospetri tájház, l. sz. nélkül. M. 16 cm

⁴³ Emódi János magángyűjteménye. M. 26 cm

⁴⁴ Dukrét Géza magángyűjteménye. M. 20 cm

⁴⁵ Gálospetri tájház, l. sz.: 151. M. 22,5 cm

⁴⁶ Dukrét Géza magángyűjteménye. M. 11,5 cm

⁴⁷ Dukrét Géza magángyűjteménye. M. 23 cm

Minden valószínűség szerint mázatlan fazék is készült Margittán. Wilhelm Sándor gyűjteményéből két kétfülvű edényt sorolunk ide.⁴⁸ A fül formája eltérő, ám a díszítés elhelyezése egyezést mutat: a szájerem alatt két fehér csík, alatta barna és fehér keretben barna csík, majd fehér hullámvonal.

Amennyiben elfogadjuk a bikónikus fazékformát margittai sajátosságnak, az ezeken található díszítőelemek és a használt színek irányt mutathatnak egyéb edények azonosításához.

További edények madárdíszítéssel

Az általunk átvizsgált gyűjteményekben a bikónikus edényeken található madarat még tíz fennálló falú edényen (öt szilkén és öt köcsögön) találtuk meg.

A szalacsi tájházban bukkantunk rá arra a világos alapszínű szilkére (27. kép),⁴⁹ amelyen a bikónikus fazekakról jól ismert leveles-virágos barna-fehér madár a központi elem. A zöld szín is felfedezhető az edényen: a központi motívum egy-egy zöld leveles ág között helyezkedik el. A központi figura (formában és színben egyaránt) egyezést mutat az előzőekben bemutatott edénnyel egy nagyobb szilkén (29. kép),⁵⁰ itt az alapszín világosbarna, a madár csőréhez festett virágfej nagyobb, ahogy a fül két oldalán elhelyezkedő ornamentika sem csupán levél, hanem barna szegfű barna-zöld levéllel. Mindkét edényen az öböl és a szájerem alá barna csík(ok)at húztak írókával, a nagyobb szilke esetében a perem közepén hullámvonal is húzódik. Mindkét szilke füle vízszintesen csíkozott, a világos alapszínűn zöld színnel, a sárgán barnával.

Három madarat is festettek három virágos ágra (a 7. sz. fazékkal megegyező színekkel és elrendezésben) egy szilkére (28. kép),⁵¹ amelyet a közelmúltban Margittán gyűjtött Emódi János.

⁴⁸ Wilhelm Sándor magángyűjteménye. M. 20 cm

⁴⁹ M. 15,2 cm

⁵⁰ Dukrét Géza magángyűjteménye. M. 20 cm

⁵¹ Emódi János magángyűjteménye. M. 23 cm. Gyűjtési idő: 2011. szeptember

Itt is találkozunk az öböl alatti írókás csíkozással (három párhuzamos) és a szájperem hullámvonalával. Ugyancsak egy barna és zöld leveles, kék virágfejekben végződő ágon ülő barnafehér madár a központi eleme egy másik szilkének (30. kép).⁵² Itt is karcsúbb egy kicsit az edényforma (ugyanúgy, ahogy 29.-nél), és a fül melletti fekvő virágbokorról hiányzik a madár. Az ötödik madárfigurás szilkénk (31. kép)⁵³ központi motívumát Wilhelm Sándor közölte ábrával.⁵⁴ A barna színnel, ecsettel festett kitárt szárnyú madár kék leveles ágon ül, amely barna szirmú virágfejekben, a már közölt ábra aláírása szerint szegfűben végződik.

A kitárt szárnyú barna madár ismétlődik egy igen pattogzott mázú csupron,⁵⁵ illetve egy köcsögön (32. kép),⁵⁶ amelyet Wilhelm Sándor Margittán gyűjtött. Az alapszín mellett eltér (sárga) a virágmotívumok típusa és színe (itt kék), azonban a díszítőelemek elrendezése teljes mértékben megegyezik a szilkéével. A köcsög kihajló peremű, a füle az edény vállából indul ki. A további három madárfigurás köcsögnek hasonló a formája, és az alapszínük is hasonló. Csak a vállig mártották sárga földfestékbe azt a köcsögöt (33. kép),⁵⁷ amelyen szintén barna testű, fehér tollú madárfigura már az előzőekben is ismertetett ágon ül. Ennél az edénynél a levelek barna mellett piros és zöld színűek, a virágfej pedig őszirózsára emlékeztet. A fül melletti virágmotívum egy-egy lefelé álló gyöngvirágát formáz. Még két köcsögön találkozunk madármotívummal (34.⁵⁸ és 35.⁵⁹ kép). Mindkét edényen a barna mellett csak a fehér színt használták a virágszirmok és levelek megfestésénél. A fülnél elhelyezkedő virágmotívum mindkét köcsögnél barna tulipán.

⁵² Gálospetri tájház, l. sz.: 269. M. 19,5 cm

⁵³ Wilhelm Sándor magángyűjteménye. M. 17,2 cm

⁵⁴ Wilhelm 1986.104. 9/a kép

⁵⁵ Wilhelm Sándor magángyűjteménye. M. 11,2 cm

⁵⁶ Wilhelm Sándor magángyűjteménye. M. 24,5 cm

⁵⁷ Gálospetri tájház, l. sz.: 290. M. 19 cm

⁵⁸ Wilhelm Sándor magángyűjteménye. M. 23,5 cm. Gyűjtési hely Margitta

⁵⁹ Wilhelm Sándor magángyűjteménye. M. 17,2 cm

Tulipános edények

A tulipán motívum az, amely továbbvisz bennünket a margittai edények azonosításában. Az általunk megvizsgált gyűjteményekben ugyanis még 17 edényen (szilkén, köcsögön, csupron) találkozhatunk ezzel a díszítőelemmel. Ezek közül egy „tejfelescsuprot”⁶⁰ közölt Wilhelm Sándor.⁶¹ Ez az egyetlen olyan edény, amelyen a tulipánok fő motívumként szerepelnek, így színesek is: a csupor alján, a fül alsó részéből kiindulva fut körbe egy barna írókás hullámvonal, ebből „nő ki” a három tulipán, zöld-barna levéllel és kék (középső tulipán), illetve feltételezhetően fehér (lepattogzott a máz a szélső virágfejekről) szirmokkal. További 16 edényen (pl. szilkéken: 36.⁶² és 38. kép⁶³; kisszilkéken: 39.,⁶⁴ 40.,⁶⁵ 41.,⁶⁶ és 37.⁶⁷ kép; egy köcsögön: 42. kép,⁶⁸ egy bögrén: 43. kép,⁶⁹ továbbá egy csupron: 44. kép⁷⁰ és egy kiskancsón: 45. kép⁷¹) találtunk álló vagy fekvő tulipán-motívumot, mindenhol barna ecsetes festéssel, néhol fehér pettyekkel tarkítva, a fül mellett, szimpla vagy dupla virágfejjel. Továbbá mindegyik közös jellemzője, hogy az edények alapszíne világos: fehér, illetve a sárga különböző árnyalatai, a központi díszítőelemek fekvő fehér-barna leveles és virágos indák.

Tulipán nélkül, de az előzőek központi motívumához hasonló barna-fehér, ecsettel festett ornamentikát találunk a követ-

⁶⁰ Wilhelm Sándor magángyűjteménye. M. 14,5 cm

⁶¹ Wilhelm Sándor 1983. 111. 30. kép

⁶² Erdélyi Márton magángyűjteménye. M. 21 cm. Gyűjtési hely, idő: Hegy-közszentmiklós, 1990-es évek

⁶³ Gálospetri tájház, I. sz.: 139. M. 20 cm

⁶⁴ Dukrét Géza magángyűjteménye. M. 15,5 cm

⁶⁵ Dukrét Géza magángyűjteménye. M. 11,7 cm

⁶⁶ Gavrucza Tibor magángyűjteménye. M. 15 cm

⁶⁷ Raáb Rudolf magángyűjteménye. M. 15,6 cm

⁶⁸ Dukrét Géza magángyűjteménye. M. 18 cm

⁶⁹ Wilhelm Sándor magángyűjteménye. M. 9,2 cm

⁷⁰ Dukrét Géza magángyűjteménye. M. 12 cm

⁷¹ Wilhelm Sándor magángyűjteménye. M. 15 cm

kező edényeken: 46.,⁷² 47.,⁷³ 48.,⁷⁴ szilke, illetve egy köcsögön (49. kép).⁷⁵ Egyik világos alapszínű, barna-fehér festésű edény füléről sem hiányzik a barna vízszintes sávozás.

Az eddigiekben megismert ornamentikához sokban hasonlít még néhány szilke és köcsög díszítménye, ám ezeknél már a barna és fehér szín mellett megjelenik a kék (virágfejeknél akár két árnyalatban is), illetve leveleknél a zöld mellett a piros: pl. egy Szilágyságban gyűjtött szilke (50. kép).⁷⁶ Egy kiszilkén (51. kép)⁷⁷ és a korábban ismertetett nem bikónikus falu kétfülű fazékon (25. kép) találjuk még meg a korábbi edényeken található díszítmény-elhelyezést: központi elem a virágos inda, amelyet a füleknél két leveles ág keretez. A fazéknál a kék és a piros jelenik meg a barna szín mellett, a szilkénél pedig a koszorú levelei zöldek, a szirmok barnák. Mindkét edényen a fülnél keretező leveles ágat öt barna ecsetvonás képezi, a fazéknál álló forma, a szilkénél rézsútos.

További négy szilkét és nyolc köcsögöt sorolunk még feltételelesen a margittai edények sorába, formája és a növényi díszítmények alapján. Többségüknél nincs központi elem, hanem ugyanaz a fekvő/rézsútos virágcsokor ismétlődik az edény hasán kétszer (pl. 52. sz.⁷⁸ és 53. sz.⁷⁹ köcsög, és 56. sz.⁸⁰ szilke), illetve háromszor (pl. 55. sz.,⁸¹ 57. sz.⁸² szilkék és 54,⁸³ 59.,⁸⁴ 58.⁸⁵ sz. köcsögök). Ez utóbbinál az edény színe sötétebb barna, a

⁷² Dukrét Géza magángyűjteménye. M. 19 cm

⁷³ Dukrét Géza magángyűjteménye. M. 17 cm

⁷⁴ Wilhelm Sándor magángyűjteménye. M. 20 cm

⁷⁵ Dukrét Géza magángyűjteménye. M. 21 cm

⁷⁶ Emődi János magángyűjteménye. M. 21 cm.

⁷⁷ Wilhelm Sándor magángyűjteménye. M. 14,2 cm

⁷⁸ Erdélyi Márton magángyűjteménye. M. 22,6 cm

⁷⁹ Wilhelm Sándor magángyűjteménye. M. 24 cm

⁸⁰ Gálospetri tájház, l. sz. nélkül. M. 23 cm

⁸¹ Raáb Rudolf magángyűjteménye. M. 21,5 cm.

⁸² Dukrét Géza magángyűjteménye. M. 17,4 cm

⁸³ Wilhelm Sándor magángyűjteménye. M. 19 cm. Gyűjtési hely: Margitta

⁸⁴ Wilhelm Sándor magángyűjteménye. M. 19 cm

⁸⁵ Dukrét Géza magángyűjteménye. M. 18 cm

vállánál, a fül felső illesztésétől karcolt dupla csík fut körbe, ettől a vonaltól lefelé, az edény hasán fehér földfestéssel „holdasztak”, erre van festve a három virágcsokor.

Az álló virágszál vagy -csokor motívumával találkozunk három további köcsögön. A 60. képen⁸⁶ a talp fölött, az öböl kezdeténél barna írókával vízszintesen meghúzott négy csíkból „nő ki” három különálló, zöld-barna leveles, fehér fejű szegfű. A fül itt nem vízszintesen csíkozott, hanem levélszerűen függőlegesen sávozott. Hasonló ehhez egy kisebb köcsög (61. kép),⁸⁷ amelyet Wilhelm Sándor Margittán gyűjtött. Itt szintén megtaláljuk az alsó sávozást, a fül felső illesztéstől körbefutó hullámvonalat, de a virágfejek barnák, illetve a füllel szemközti öt apró, kék színű bimbót ábrázol. A füllel szemben zöld-barna virágcsokor látható egy világos alapszínű köcsögön (62. kép).⁸⁸

Egyéb feltételezett margittai edények

Meg kell emlékeznünk néhány edényről, amelyek díszítőmotívumaikban, illetve felületkitöltésben eltérnek az eddigiekben ismertektől, ám a margittai fazekasságról eddig az egyetlen összefoglalást publikáló szerző, Wilhelm Sándor helyi terméként közölte, így jelen írásunkban is kitérünk rá. Az egyik ilyen egy névfeliratos szilke (64. kép).⁸⁹ A szegfűmotívumok itt fekvő helyezkednek el, és a központi, nyitott szirmú és a keretet alkotó kisebb fejű virág közé még zöld színnel egy-egy levelet festettek. A fülön egy álló tulipán látszik. Egy köcsög (63. kép)⁹⁰ csak formájában és világos alapszínében mutat rokonságot az eddigiekkel. A díszítményt itt fehér, írókával rajzolt vonalakból és pettyekből álló virágkoszorú adja, melyet áthúz-

⁸⁶ Erdélyi Márton magángyűjteménye. M. 14,2 cm

⁸⁷ Wilhelm Sándor magángyűjteménye. M. 18,6 cm

⁸⁸ Wilhelm Sándor magángyűjteménye. M. 21 cm

⁸⁹ Wilhelm Sándor magángyűjteménye. M. 24 cm. Közölve Wilhelm Sándor 1983. 21. kép. A felirat a perem alatt: Bözsikémé...

⁹⁰ Wilhelm Sándor magángyűjteménye. M. 22,3 cm. Közölve: Wilhelm Sándor 1983. 109. 24. kép

tak kék színnel. Ez a díszítmény vízszintesen, az edény hasán fut körbe, a köcsög pereme alatt fehér pettyisor.

Érbogyoszlón használták azt a komaszilkét (65. kép),⁹¹ amely mind formájában, mind díszítményében teljesen eltér az eddigiekben tárgyalt edényekétől. Az edény alapszíne sötétbarna, s a talp feletti és a perem alatti fehér csíkok közötti részt teljes felületében kitölti a körbefutó virágfolyondár: fehér levelekkel és virágszirmokkal, kivéve a füllel szembeni piros szirmú, és a két oldalról mellette lévő kék virágfejet. Meg kell jegyeznünk, hogy a margittai fazekastermékek beazonosítására kísérletet tevő P. Szalay Emőke, aki a debreceni Déri Múzeum kerámia-gyűjteményét vizsgálta, feltételeSEN három hasonló, barna földfestékes alapon, fehér koszorúmintás szilkét sorolt a margittai edények közé.⁹²

Margittán korsókat is készítettek a fazekasok. Ezek közül világosbarna alapon fehér és zöld díszítésű egy kerek szájú, csörgős korsó (66. kép),⁹³ amelynek űrtartalma 7,5–8 liter. Az edény hasán, a fül alatt és a vállon fehér vízszintes csíkok futnak körbe, ezek között helyezkedik el az ornamentika, a jól ismert nefelejcskekből álló három virágcsokor. A nyakon álló fenyőágak, köztük apró pettyekből formázott virágfej. A szájon rézsútos, a fülön vízszintes sávozás. Kerek fülén ivócsecs van kialakítva.

Sajnos a nyakánál eltörött, így hiányzik a szája és a füle, de valószínűleg kanta lehetett az az edénytöredék (67. kép),⁹⁴ amelyet Erdélyi Márton Tótiban gyűjtött. Világosbarna alapon fehér és barna szirmú nefelejcsket figyelhetünk meg ezen is: a hajdani füllel szemben öt virágfejet a fehér levelek közt, a fül két oldalán egy-egy szálát.

⁹¹ Wilhelm Sándor magángyűjteménye. M. 23,5 cm. Közölve: Wilhelm Sándor 1983. 108. 20. kép

⁹² P. Szalay 2003. 28.

⁹³ Wilhelm Sándor magángyűjteménye. M. 35 cm. Közölve: Wilhelm Sándor 1983. 109. 26. kép

⁹⁴ Erdélyi Márton magángyűjteménye.

Feltehetően mázatlan edények, köcsögök, kanták is készültek a margittai fazekasműhelyekben. Wilhelm Sándor újságcikkben hívta fel a figyelmet arra, hogy a helyi fazekasok a margittai vásárban igen kelendő révi fehér edényeket próbálták utánozni, ám megfelelő alapanyag híján vörös agyagból korongolták ki a kantaformát, amelyet fehér földfestékekkel vontak be és révi motívumokkal díszítettek.⁹⁵ A cikkszerző birtokában lévő, Margittán gyűjtött kantán (68. kép)⁹⁶ kívül még egy hasonlóra buk-kantunk a szalacsi falumúzeumban.⁹⁷ Mindkettő vörös agyagból készült, így vastagabb, mint a révi kanta. A jellegzetes révi díszítés már csak nyomokban látszik rajtuk.

Nem csupán fennálló edényeket készítettek a fazekasok, hanem tálaló edényt is. A Wilhelm Sándor által már közölt tányéron⁹⁸ kívül az egyéb edényen megfigyelt motívumok alapján még két tányért sorolunk ide. Az egyik (69. kép)⁹⁹ az ismert madárfigura ül barna virágos, kék levelű ágon, a másikon (70. kép)¹⁰⁰ nefelejcs látszik, ezúttal kék szírommal, zöld levéllel.

Összegzés

Az eddigiekben áttekintett több mint hetven edényt alapul véve néhány általános jellemzőt összefoglalhatunk a margittai fazekasságról.

Egyaránt készítettek mázas és mázatlan edényeket is. A mázas termékek esetében jellemző a fehér, világossárga, világosbarna, okker, esetleg a sötétbarna alapszín.

A termékek: fazék, szilke, köcsög, csuprok, bögrék, korsó, kanta, tányérok voltak. A margittai fazekak egyik fajtájának

⁹⁵ Wilhelm Sándor 1981.

⁹⁶ Wilhelm Sándor magángyűjteménye. M.32 cm

⁹⁷ Szalacsi falumúzeum, l. sz. nélkül. M. 29 cm.

⁹⁸ Közölve: Wilhelm Sándor 1983. 27. kép

⁹⁹ Wilhelm Sándor magángyűjteménye. Átm. 17,1 cm.

¹⁰⁰ Wilhelm Sándor magángyűjteménye. Átm. 16,8 cm.

sajátos formája az ún. bikónikus edény. A bikónikus edények füle az alsó vége csatlakozásának magassága szerint eltérő lehet. A köcsögökről általában elmondhatjuk, hogy peremük kifelé hajló, fülük az edény vállából indul.

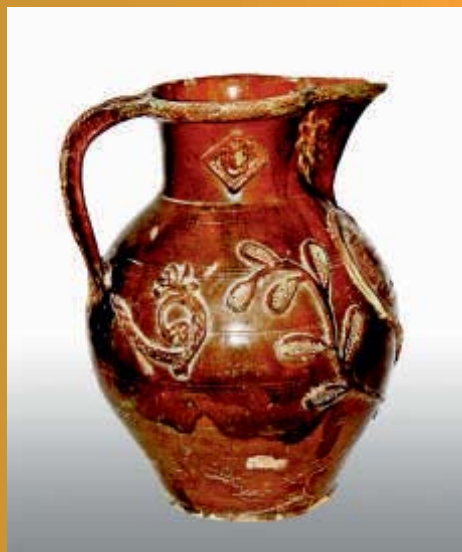
A díszítőelemek közül jellemzők elsősorban a nefelejcs, szegfű, rózsza, tulipán motívumok, amelyek önállóan vagy virágcsokorban jelennek meg az edényen. A növényi díszítőelemekben sokszor szerepel a sötétbarna szín, de éppúgy jellemző a kék, zöld, piros, illetve a fehér ecsetes festés.

Figurális ábrázolásokban eddig kizárólag madármotívumot találtunk: ez minden esetben jobbra néz és növényi elemmel szerepel (ágon „ül”), barna és fehér színekkel festették. Az edények füle szinte minden esetben vízszintes csíkozású.

A motívumok elhelyezkedésében megfigyelhető a szimmetrikusság: kétfülű edényeknél általában mindkét oldalon középen, egyfülű edényeknél a füllel szemben szerepel a központi elem, a fül mellett rendszerint egy-egy kisebb motívum keretezi.

A bemutatott edények feltételezésünk szerint a 19. század végén, a 20. század első felében készülhettek.

A margittai fazekasságról alkotott képünk még messze nem mondható egésznek, a jövőben további vizsgálódásra van szükség. A most leírtak teljes bizonyosságát a szomszédos, ugyancsak kevésbé ismert fazekasközpontok, Tasnád és Szilágysomlyó termékeinek felkutatásával és összehasonlító vizsgálatával tudnánk igazolni.

1. a–b. kép Úrasztali boroskancsó (Asszonyvására)

2. kép Úrasztali kanta (Szalacs)

3. kép Butella

4. kép Butella

5. kép Fazék

6. kép Fazék

7. kép Fazék

8. kép Csupor

9. kép Fazék

10. kép Fazék

11. kép Fazék

12. kép Fazék

13. kép Fazék

14. kép Fazék

15. kép Egyfűlű fazék

16. kép Csupor

17. kép Fazék

18. kép Fazék

19. kép Fazék

20. kép Fazék

21. kép Egyfülű fazék

22. kép Fazék

23. kép Fazék

24. kép Fazék

25. kép Fazék

26. kép Kiskancsó

27. kép Kisszilke

28. kép Szilke

29. a-b. kép Szilke

30. a-b. kép Szilke

31. a-b. kép Szilke

32. a-b. kép Köcsög

33. a–b. kép Köcsög

34. a–b. kép Köcsög

35. kép Köcsög

36. a-b. kép Szilke

37. kép Kisszilke

38. a-b. kép Szilke

39. a-b. kép Kisszilke

40. a-b. kép Kisszilke

41. a-b. kép Kisszilke

42. a-b. kép Köcsög

43. kép Bögge

44. a-b. kép Csupor

45. a-b. kép Kiskancsó

46. a-b. kép Szilke

47. a-b. kép Szilke

48. a-b. kép Szilke

49. a-b. kép Köcsög

50. kép Szilke

51. a-b. kép Kisszilke

52. kép Köcsög

53. kép Köcsög

54. kép Köcsög

55. kép Szilke

56. kép Szilke

57. kép Szilke

58. kép Köcsög

59. kép Köcsög

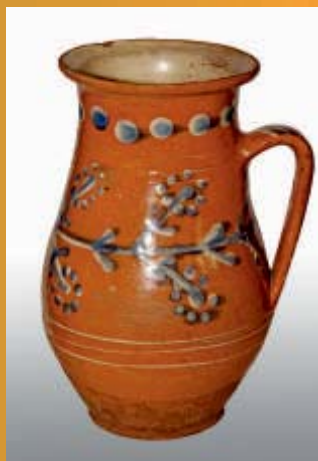
60. kép Köcsög

61. kép Köcsög

62. kép Köcsög

63. kép Köcsög

64. kép Szilke

65. kép Szilke

66. kép Korsó

67. a–b. kép Kanta töredéke

68. kép „Révi” kanta

69. kép Tányér

70. kép Tányér

FELHASZNÁLT IRODALOM

Ambrusné Kozák Éva: *A hollókői vár ásatása*. Archaeologiai Értesítő 99. 167-187. 1972.

Andronic Al. - Neamtu E. - Dinu M.: *Arheologia Moldovei* V. București. 1967.

Bársony István: *Bihar megye adózó népessége a XVIII. században*. Magyar történeti tanulmányok XVI. Debrecen. 6-7. 1984.

Bobu-Florescu Florea - Mózes Terézia: *Ceramica populară din regiunea Crișana*. Oradea. 1967.

Borovszky Samu (szerk.) *Bihar vármegye és Nagyvárad*. Magyarország vármegyéi és városai. Budapest. 1901.

Csupor István - Csupor Angyal Zsuzsa: *Fazekas könyv*. Budapest. 1998.

Dumitrescu, S. - Nánási Z.: *Ceramica descoperită la Ghenetea (jud. Bihor)*. Satu Mare, Studii și comunicări. II. 227-236. 1972

Duka János: *Margittai vásár*. Népismereti Dolgozatok. Bukarest. 125-130. 1976.

Emődi János: *Egy pipakészítő műhely a Krisztina utcában*. Történeti adatok Nagyvárad múltjából II. Nagyvárad. 1998.

Emődi Ioan - Goman Ioan: *Centrul de olărit Tileagd*. Biharea XXVI-XXVII. Oradea. 1999-2000.

Emődi János - Sipos József: *A mezőtelegdi fazekasság*. In: Debreceni Déri Múzeum Évkönyve. 2002-2003. 203-245.

Fényes Elek: *Magyarország statistikai, birtokviszonyi és topografiai szempontból*. I./III. Dél-Bihar vármegye. Pest. 1859

Igaz Mária-Kresz Mária: *A népi cserépedények szakterminológiája*. Néprajzi Értesítő. 87-131. 1965.

Jakó Zsigmond: *Bihar megye a török pusztítás előtt*. Budapest. 1940.

Jékelfalussy József: *Magyarország iparosainak és kereskedőinek cím- és lakjegyzéke*. I. Budapest. 1885.

Kemény L. Ignác: *Nagyvárad és Biharvármegye cím és lakjegyzéke*. Nagyvárad. 1897.

Korabinszky János Mátyás: *Geographisch- historisches und Producten Lexicon von Ungarn*. Pressburg. 1786.

Kovács Béla: *A Dobó István Vármúzeum cseréppipái*. Egri Múzeum Évkönyve I. 235–262. 1963

Kresz Mária: *Fazekas, tálas, korsós*. Ethnographia. LXXI. 297–379. 1960.

Illusztrációk az erdélyi fazekasság történetéhez. Ethnographia. 1972.

Magyar fazekasművészet. Budapest–Novi Sad. 1991a.

Agyagművesség. In: Domonkos Ottó–Nagybákay Péter (szerk.): *Magyar néprajz III. Kézművesség*. Budapest. 524–600. 1991b.

Lajkó Orsolya: *A dél-alföld edényművészete a kora újkorban. A 17. századi Hódmezővásárhelyi kerámia néprajzi és régészeti összefüggései*. (doktori disszertáció, Budapest) 2007.

A vásárhelyi kerámia történeti kérdései. Néprajzi Értesítő. 75–92. 2008.

Lázár Sarolta: *Az egri vár törökkori magyar cserépedényei*. Egri Dobó István Vármúzeum Évkönyve, Agria 22 (1986) 35–63. 1986.

Lukács László: *Kereskedelmi Kompas, ipari és kereskedelmi szakcím-tár*. Nagyvárad, 1947.

Marta Doru: *Ceramica de factură orientală descoperită în cetatea Oradea (La céramique de facture orientale découverte dans la cité d'Oradea)*. In: *Crisia*, 1994, 24, p. 405–420.

Mózes Tereza: *Considerații privind istoricul olăritului din Oradea*. Biharea X. Oradea. 1982.

Contribuții la cunoașterea centrelor de olărit din Beiuș, Margita și Tileagd. *Crisia* XV. Oradea, 1985.

Nagy Molnár Miklós: *Népi kerámia a Nagykunóságban*. Karcag, 2007.

Nagy Zoltán: *Dunántúli cseréppipa készítő műhelyek és termékeik*. Szombathely, 2001.

- Papp Klára: *Biharország jobbágynépe*. Debrecen, 1998.
- Parádi Nándor: *Magyarországi pénzleletes középkori cserépedények*. *Archaeologiai Értesítő* 90. 205–251. 1963.
- Radványi Dianna – Réti László: *A habánok kerámiaművészete*. Budapest, 2011.
- Rusu A. A. (red.) *Cetatea Oradea. Monografie arheologică*. Oradea, 2002.
- Sándor Mária: *A mezőtúri mázas kerámia a Bihari Múzeum gyűjteményében*. In: Szerk. Sándor Mária: *A Bihari Múzeum Évkönyve XV–XVI*. Berettyóújfalu. 183–202. 2011.
- Simon Zoltán: *A füzéri vár a 16–17 században*. Miskolc, 2000.
- Soproni Olivér: *A magyar művészi kerámia születése. A török hódoltság kerámiája*. Budapest, 1982.
- P. Szalay Emőke: *A debreceni fazekasmesterség története*. Debreceni Déri Múzeum Évkönyve, 1989–1990. 179–190. 1992.
- A debreceni kerámia*. Debrecen, 1993.
- Magyar népi kerámia a Déri Múzeumban* I–II. Debrecen, 2003.
- Takács Péter: *Biharország vásárai és vásároló népe*. In: ifj. Barta János – Papp Klára (szerk.): *Bihar vármegye az úrbérrendezés idején*. Debrecen, 79–132. 2005
- Tomka Gábor: *Régészeti feltárásokból származó XVII–XVIII. századi cseréppipák*. A magyar pipa története kiállítás kötete. Budapest, 2000.
- A hódoltság régészeti kutatása*. Budapest, 2002.
- Vende Aladár: *Bihar vármegye községei*. In: Borovszky Samu (szerk.): *Bihar vármegye és Nagyvárad*. Budapest 36–166. 1901/a.
- Bányászat, ipar, kereskedelem és hitelügy*. In: Borovszky Samu (szerk.): *Bihar vármegye és Nagyvárad*. Budapest, 291–316. 1901/b.
- Vida Gabriella: *Miskolci fazekasság a 16–19. században*. Miskolc, 1999.
- Újkori kerámialelet Szentendre belvárosából*. *Néprajzi Értesítő* 89. 93–106. 2008.
- Vidovits – Porcsalmi: *Nagyvárad címtár*. Nagyvárad, 1897.
- Wilhelm Sándor: *Révi kannák Margittán*. Fáklya melléklete, Nagyvárad, 1974.

Egy ősi mesterség eltűnése. Fáklya, 1980. XI. 14., 3. Nagyvárad.
A fazekasság emlékei Margittán. Népismereti Dolgozatok.
 Bukarest. 94–112. 1983.

LEVÉLTÁRI FORRÁSOK

Egyházm. L (Római Katolikus Egyházmegyei Levéltár), Nagyvárad.

Anyakönyvek gyűjteménye, j.n.

HBmL (Hajdú Bihar megyei Levéltár), Debrecen.

IV.A. 1, 5, 12, 19, 14, 29, 35, 48, 59, 62, 64, 67, 69,
 73, 80, 84. (fazekasok)

IV.A.4/a. 2 (cholera 1738–1740)

IV.A 4. a 12. K (1786)

V. 614/a

MOL (Magyar Országos Levéltár)

P.71. Fasc. 132, nr. 4

RNLBm (Román Nemzeti Levéltár Bihar megyei Kirendeltsége), Nagyvárad.

Anyakönyvek gyűjteménye (Registre de Stare Civilă),
 87. lelt. sz.

(Margitta: 601–607. kötetek)

Kisiparosok Egyesülete (Fond Asociația Micilor Meseriași),
 72. lelt. sz.

Bihar Vármegye Levéltára (Fondul Prefecturii), 41. lelt. sz.
 Céhes iratok (Fondul Breslelor), 1137. lelt. sz.

TARTALOM

EMŐDI JÁNOS

A MARGITTAI FAZEKASSÁG TÖRTÉNETE

A régészeti emlékek tükrében	5
A levéltári forrásokban	15
A helyi fazekasok névsora	31

WILHELM SÁNDOR

EGY KIHALT MESTERSÉG

A fazekasság emlékei Margittán	87
--------------------------------------	----

SÁNDOR MÁRIA

MARGITTAI FAZEKASTERMÉKEK

Kísérlet a helyi edények meghatározására bihari magángyűjtemények alapján	111
--	-----

Felhasznált irodalom	145
----------------------------	-----

A Partiumi füzetek kiskönyv-sorozatában eddig megjelent munkák:

1. Borbély Gábor – Csernák Béla: *Bihar*
2. Kordics Imre: *Sírok, sírjelek a Várad-Olaszi temetőben*
3. Péter I. Zoltán: *Félicsfürdő*
4. Dánielisz Endre: *Nagyszalonta - városismertető*
5. Benedek Zoltán: *Nagykároly - református templom*
6. Bessenyei István: *Sarmaság*
7. *Hol sírjaink domborulnak - partiumi temetők* (gyűjteményes kötet)
8. Major Miklós: *Szilágyság - tájak, műemlékek, emlékhelyek*
9. Dukrét Géza – Péter I. Zoltán: *Püspöksfürdő*
10. Dánielisz Endre: „*Csonkatorony nyúlik a felhőbe...*“
11. Bunyitay Vince – Fodor József: *Székesegyházi Bazilika - Nagyvárad*
12. Alexandru Pop: *Varadinum - a vizek határolta város és vár*
13. *A szabadságharc zászlaja alatt* (gyűjteményes kötet)
14. Jancsó Árpád: *Rajtuk taposunk - A Bánság útjai a 19. században*
15. Kupán Árpád: *Mezőtelegd iskolatörténete*
16. Csilik József: *István király Szent Jobbja és Szentjobb község története*
17. Emódi János: *Erdélyi barlangfeliratok a 16-20. századból*
18. Szabó István: *Ottomány* (kismonográfia)
19. Csorba Mihály: *Érsemjén* (kismonográfia)
20. *Turulmadaras emlékműveink* (gyűjteményes kötet). Összeállította Dukrét Géza
21. Dr. Mózes Károly: *A nagyváradai egészségügyi oktatás történetéből*
22. *Rév, Erdély sziklakapuja*
23. *A műemlékvédelem fölöttébb szükséges voltáról*. Évkönyv. Összeállította Dukrét Géza
24. Nánási Zoltán: *Dr. Andrásy Ernő az Érmellék utolsó polihisztorja*
25. *Nagyvárad tudós püspökei*
26. György Irén: *Szalacs* (kismonográfia)
27. Antal Béla: *Biharpüspöki*
28. Balláné Bakó Erzsébet – Török Ferenc: *Albis* (kismonográfia)
29. Pásztai Ottó: „*Aki fényt hagyott maga után...*“
30. Péter I. Zoltán: *Nagyvárad római katolikus székesegyházai*
31. Kiss Kálmán: *Egri község* (kismonográfia)
32. Dr. Mózes Teréz: *A révi fajekasság monográfiája*
33. Emódi János – Varga Árpád: *Telegdi sírkövek, emléktáblák*

34. Jóna Piroška: *Ezüstös gépmadarak szárnyán érkezett a halál*
35. Dukrét Géza: *Emlékművek, emléktáblák Bihar megyében*
36. Anzik Albert: *Livada - Sárközújlak*
37. Bozsóky Krestyán Ilona: *A temesvári iparoktatás kezdeteiről*
38. Dukrét Géza: *Hegyköz (történeti monográfia)*
39. Kormányos László: *Városfejlesztés Nagyváradon a 20. század elején*
40. Dukrét Géza: *A bibari turizmus története*
41. Velcsov Margit: *Bartók Béla és Nagyszentmiklós*
42. Szilágyi József: *Tóti község monográfiája*
43. Kovács Rozália: *Érmihályfalvi temetők*
44. Dukrét Géza - Péter I. Zoltán: *Nagyvárad városismertető*
45. Kupán Árpád - Dukrét Géza: *1956 emlékezete Biharban*
46. *Bartók Nagyváradon a helyi sajtó tükrében.* Összeállította Thurzó Sándor
47. Kupán Árpád: *A mozi évszázada Nagyváradon*
48. Gavallér Lajos: *Miske a helynevek tükrében*
49. Péter I. Zoltán: *Nagyvárad műemlék épületei*
50. *Nagyvárad ipartörténete*
51. Jóna Piroška: *Bibari sorsok, a változó időben*
52. Ujj János: *Arad építészeti emlékei*
53. Pávai Gyula: *Mesélő aradi házak*
54. Dukrét Géza: *Emlékművek, emléktáblák Bihar megyében*
55. *Épített örökségünk, a helytörténeti kutatás tükrében.* Összeállította: Dukrét Géza
56. Orosz Otilia Valéria: *Műemlék orgonák az Érmelléki Református Egyházme-
gyében*
57. Borbély Gábor: *Szőlő és bor az Érmelléken*
58. *A Bölcsőtől a Síríg - 250 éve született Kazinczy Ferenc*
59. Kiss Kálmán: *Túrterebes egyház- és iskolatörténete*
60. Szentjóbó Szabó Andor: *Ottomány szülöttje, Kufstein halottja*
61. S. Németh Katalin: *Vigyázó kövek*
62. Kupán Árpád: *Párhuzamos életrajzok*
63. Papp Attila: *Az én Margittám. Érzelmes városmonográfia*
64. Ványai Mária: *Hidak a vibarlámpa fényében*
65. Szilágyi István: *Csillagváros visszavárta katona fiát*
66. Péter I. Zoltán: *Szeccszíós építészet Nagyváradon*
67. Péter I. Zoltán: *Nagyvárad városháza*
68. *Római katolikus intézetek Nagyváradon*
69. Borzási Gyula, Dani Zoltán, Nagy Miklós: *Szalárd és vidéke, tegnap és ma*

70. Kupán Árpád: *Nagyvárad nagy változásainak vezéregyéniségei*
71. Dr. Szatmáry Ferenc: *A Királybágómelléki Református Egyházkerület székházperének kilencéves története*
72. Makai Zoltán: *Szemelvények Bihar megye és térsége ipartörténetéből*
73. Sütő Éva: *Érmellék, szerelmem. Honismereti riportok*
74. Kovács Rozália: *Utak a múltba. Helytörténeti és néprajzi tanulmányok Érmihályfalváról*
75. *Megmaradásunkért.* A Partiumi és Bánsági Műemlékvédő és Emlékhely Társaság két évtizede

